

Manažment podnikania a vecí verejných XVII ročník 1/2024

Editoriál

Rok 2024 je plný významných udalostí na oslavu. Slovenská republika si pripomína 20-ročné členstvo v Európskej únii a Európska únia oslavuje aj 25 rokov od zavedenia spoločnej meny euro v niektorých členských štátoch, ktoré sa stalo nadnárodnou menou a je hmatateľným dôkazom napĺňania cieľov Európskej únie. Súčasťou týchto cieľov je zblížovanie ekonomík a zavedenie hospodárskej a menovej únie vrátane jednotnej a stabilnej meny v súlade s ustanoveniami Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Otcovia Európskej únie Robert Schuman aj Jean Monnet by boli veľmi prekvapení, ako sa dnes vyvíja Európska únia (vtedy Európske spoločenstvo). Témy európskej menovej únie alebo členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii sú aj obsahom vedeckých príspevkov tohoto čísla. Publikované vedecké príspevky boli recenzované dvomi nezávislými recenzentami, rešpektujúc inštitút anonymity. Priame účastníčky procesu prípravy na členstvo v Európskej únii PhD. Silvia Matúšová, PhD. a prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD. vo svojej vedeckej štúdii na základe faktov a vlastných skúseností popisujú proces prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii. Ing. Peter Čiernik, ktorý dlhodobo pôsobí v oblasti finančných vzťahov, sa v príspevku zameriava na 15-ročné úspešné fungovanie eura v Slovenskej republike. Harmonizáciu pravidiel o výmene údajov o krátkodobých prenájdoch ubytovania v členských štátoch Európskej únie analyzuje JUDr. Mgr. Vladislav Mičátek, PhD. Problematiku o ekologickom hospodárstve malých a stredných podnikov popisuje Ing. Marián Kováč, PhD.

Slovenská republika bola v Európskom parlamente pôvodne zastúpená 13 europoslancami. Významnou mierou sa o zviditeľnenie Slovenska v Európskom parlamente zaslúžil poslanec Ing. J. Hudacký. V rozhovore si zaspomínal na svoje pôsobenie v Európskom parlamente.

V tomto čísle sú uvedené aj dve recenzie - recenzie na publikáciu Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa od doc. PhD. Andrey Čajkovej, PhD. a recenzie na preklad slovenskej vedeckej kolektívnej monografie Dejiny Nemcov na Spiši do nemeckého jazyka od prof. JUDr. Daniely Nováčkovej, PhD.

Prof. Ing. Lubica Bajzиковá, PhD.
Členka redakčnej rady

OBSAH

<i>The success of the European Union's common monetary policy</i>	5
Úspech spoločnej menovej politiky Európskej únie	
Ing. Peter Čiernik	
<i>Slovak Republic - Member State of the European Union</i>	16
Slovenské republika – členský štát v Európskej únii	
PhDr. Silvia Matúšová, PhD. a prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD.	
<i>Harmonisation of the rules on the exchange of data on short-term rentals of accommodation in the member states of the European union</i>	34
Harmonizácia pravidiel o výmene údajov o krátkodobých prenájmoch ubytovania v členských štátoch Európskej únie	
JUDr. Mgr. Vladislav Mičátek, PhD.	
<i>The Green Economy of Small and Medium-Sized Enterprises</i>	44
Ekologické hospodárstvo malých a stredných podnikov	
Ing. Marián Kováč, PhD.	
<i>Rozhovor Ing. Jána Hudackého o jeho činnosti v Európskom parlamente</i> ...	55
<i>Recenzia</i>	60
Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa	
<i>Rezension</i>	63
der Übersetzung der wissenschaftlichen kollektiven Monografie	
Dejiny Nemcov na Spiši / Geschichte der Deutschen in der Zips	
Autoren Furmaník, M., Kučerová, M., Staňová Michalková, M. a Števík, M.	
<i>Recenzia na preklad vedeckej kolektívnej monografie</i>	66
Dejiny Nemcov na Spiši / Geschichte der Deutschen in der Zips	
autorov Furmaníka, M., Kučerovej, M., Staňovej Michalkovej, M. a Števíka, M.	

The success of the European Union's common monetary policy Úspech spoločnej menovej politiky Európskej únie

Ing. Peter Čiernik¹

Abstrakt

Spoločná menová politika Európskej únie sa vyvíjala dlhšie obdobie. Zmluva o Európskej únii v roku 1993 vytvorila právny rámec na zavedenie právnej regulácie pre uvedenie eura ako zákonného platidla štátov, ktoré splnia konvergenčné kritériá. Spoločná mena euro sa stala realitou a v súčasnosti 20 z 27 členských štátov Európskej únie prijalo euro za svoju menu ako zákonné platidlo, v ďalších členských štátoch sa v zmysle menovej dohody euro používa v bankovom styku, hoci si zatiaľ ponechali vlastné národné meny, a ďalší členský štát - Dánsko si uplatňuje výnimku zo zavedenia eura. Vedecký príspevok v širšom kontexte analyzuje úspech spoločnej menovej politiky Európskej únie a otvára diskurz o prehĺbovaní európskej ekonomickej integrácie.

Abstract

The common monetary policy of the European Union has evolved over a long period. The Treaty on European Union in 1993 established the legal framework for the introduction of the single European currency the euro as legal tender for EU member states that meet the convergence criteria. The common currency has become a legal tender in 20 out of the 27 member states of the European Union and the euro has been also used as legal tender in 6 member states which have been using their national currencies, while Denmark had negotiated the exemption. The paper analyses the success of the European Union's common monetary policy in a broader context and opens a discourse on the deepening of European economic integration.

Kľúčové slová: európska integrácia, spoločná mena euro, výhody a nevýhody zavedenia eura

Keywords: European integration, common currency unit, advantages, and disadvantages of the introduction of the euro

JEL classification: E52, F15, F 33

Úvod

Prehĺbovanie európskej integrácie patrí medzi kľúčové priority Európskej únie a má rôzne etapy a formy. Významnou etapou európskej integrácie je aj hospodárska a menová únia. Hospodárska a menová únia prispieva k udržateľnému hospodárskemu rastu. V rámci hospodárskej únie sú politiky členských štátov koordinované a ich povinnosťou je zabezpečiť bezproblémové fungovanie vnútorného trhu Európskej únie (článok 3 a 5 ZFEÚ).² Menová únia je sprevádzaná zavedením eura ako spoločnej meny v členských štátoch a vykonávanie menovej politiky s cieľom dodržiavania cenovej stability. Proces zavádzania eura pre úspešné fungovanie spoločnej menovej politiky je determinovaný zavádzaním opatrení v súlade

¹ Ing. Peter Čiernik. Slovenská akadémia manažmentu. Dolnozemska 1. Bratislava.

² EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

s úlohami a cieľmi Európskej únie (predtým Európskymi spoločenstvami). Systémová koordinácia a zdieľanie spoločných hodnôt Európskej únie sú spoločným menovateľom úspešnosti realizácie menovej integrácie. Slovenská republika sa aktívne zapojila do tohto procesu a v roku 2009, prijala spoločnú menu euro ako oficiálne zákonné platidlo používané v rámci platobného styku na území Slovenskej republiky. Vedecká štúdia má za cieľ zhodnotiť proces zavedenia eura na Slovensku, vyzdvihnúť 15 ročné úspechy eura vo finančnom svete a poukázať na význam procesu prehlbovania európskej integrácie štátov európskeho kontinentu. Zároveň identifikujeme pozitívnu a negatívnu stránku menovej únie v členských štátoch, ktoré zaviedli spoločnú menu euro a posudzujeme aj napĺňanie cieľov Európskej únie ustanovené v Zmluve o Európskej únii a v Zmluve o fungovaní Európskej únie.

Právny základ spoločnej menovej politiky

Európska únia sa snaží združovať štáty a prehlbovať všetky formy spolupráce na rôznych úrovniach. Vznik Európskej únie je kombináciou ekonomických, menových, sociálnych, kultúrnych a politických vzťahov, na základe ktorých dochádza k zblížovaniu členských štátov a k presadzovaniu spoločných cieľov a hodnôt.³ V rámci prehlbovania hospodárskej a menovej integrácie, základným právnym nástrojom je Zmluva o Európskej únii⁴ a Zmluva o fungovaní Európskej únie.⁵ Medzi významné zmluvy patrí aj Maastrichtská zmluva – Zmluva o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), ktorá bola podpísaná 7 februára 1992. Maastrichtská zmluva nadobudla platnosť 1. novembra 1993.⁶ Zmluva o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) označovaná aj ako Lisabonská zmluva v zmysle článku 1 „*upravuje fungovanie Únie a vymedzuje oblasti, rozsah a spôsob výkonu jej právomocí.*“ Obidve zmluvy majú rovnakú právnu silu. Predmetná zmluva bola podpísaná 13. decembra 2007 a platnosť nadobudla 1. decembra 2009. Preambula Zmluvy o Európskej únii jednoznačne uvádza cieľ Európskej únie, t. j. „*dosiahnuť posilnenie a zblíženie ekonomík a zaviesť hospodársku a menovú úniu vrátane jednotnej a stabilnej meny v súlade s ustanoveniami tejto zmluvy.*“⁷ Zmluva o Európskej únii aj v článku 3 (4) upravuje cieľ, „*že EÚ vytvorí hospodársku a menovú úniu, ktorej menou je euro.*“

Zmluva o fungovaní Európskej únie vo viacerých ustanoveniach upravuje problematiku hospodárskej a menovej únie, t. j. v ustanoveniach článkov 3, 5, 119 až 144, 219 a 282 až 284.⁸ V zmysle článku 3 (1c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie menová politika patrí do výlučnej pôsobnosti Európskej únie. Súčasťou Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie sú aj protokoly upravujúce problematiku menovej únie. K týmto protokolom patria:

- a) Protokol č. 4 o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky,
- b) Protokol č. 12 o postupe pri nadmernom deficite,
- c) Protokol č. 13 o konvergenčných kritériách,

³ PAŠKRTOVÁ, L. ET AL. (2016) United in diversity – common goals and different obligations of member states of the European union. Wolters Kluwer. Praha. ISBN 978-80-7552-497-3, p. 82.

⁴ EURÓPSKA ÚNIA (2012) Zmluva o Európskej únii. Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

⁵ EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

⁶ CHRENŠŤ, J., NESVADBA, A. (2020) Právo Európskej únie, 1. vydanie, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020. 338 s. ISBN 978-80-8054-867-4.

⁷ EURÓPSKA ÚNIA (2012) Zmluva o Európskej únii. Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

⁸ EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

d) Protokol č. 14 o Euroskupine,

e) Protokol č. 16, ktorý obsahuje ustanovenie o výnimkách pre Dánsko.⁹

Zámerom uvedených protokolov je ustanoviť konkrétne práva a povinnosti členských štátov, najmä vo väzbe plnenia kritérií na vstup do eurozóny a upraviť postupy orgánov, ktoré majú v pôsobnosti politiku menovej únie. Osobitný protokol je protokol, ktorý ustanovuje výnimku pre Dánsko v nadväznosti na zavedenie spoločnej meny eura.

Proces zavádzania a bezproblémového fungovania spoločnej meny euro si vyžadoval aj prijatie iných nástrojov (medzivládne zmluvy a sekundárne akty), ktoré prispievajú k zachovaniu stability spoločnej meny euro a najmä posilňujú vzájomnú spoluprácu medzi štátmi, ktoré patria do eurozóny. Pomerne významná je Zmluva o stabilite, koordinácii a správe v hospodárskej a menovej únii medzi Belgickým kráľovstvom, Bulharskou republikou, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Estónskou republikou, Írskom, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Talianskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Luxemburským veľkovevodstvom, Maďarskom, Maltou, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Poľskou republikou, Portugalskou republikou, Rumunskom, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou, Fínskou republikou a Švédskym kráľovstvom.¹⁰ Predmetná zmluva ustanovuje povinnosť členským štátom „zabezpečiť, aby ich deficit verejnej správy nepresiahol 3% hrubého domáceho produktu v trhových cenách a aby ich dlh verejnej správy nepresiahol 60% ich hrubého domáceho produktu v trhových cenách, alebo aby dostatočne klesal smerom k tejto hranici“ (článok 4). Inými slovami, povinnosťou členských štátov je zabezpečiť stabilitu eurozóny ako celku a udržiavať zdravé a udržateľné verejné financie ako aj zabrániť vzniku nadmerného deficitu verejnej správy, čo negatívne vplyva na stabilitu eura.

Z hľadiska zachovania finančnej stability v rámci Európskej únie bolo prijaté Nariadenie Rady (EÚ) č. 407/2010 z 11. mája 2010, ktorým sa zriaďuje európsky finančný stabilizačný mechanizmus.¹¹ Na základe nariadenia č. 407/2010 sa poskytuje finančná pomoc Únie formu úveru alebo úverovej linky poskytnutej dotknutému členskému štátu. Európska komisia je v danej súvislosti splnomocnená uzavrieť v mene Európskej únie zmluvu o pôžičkách (najviac v objeme 60 miliárd EUR) na kapitálových trhoch alebo s finančnými inštitúciami v súlade s rozhodnutím Rady Európskej únie, ktorá sa uznáva kvalifikovanou väčšinou. Pričom úvery sú zaručené rozpočtom Európskej únie. Daný zavedený mechanizmus slúži ako vhodný nástroj pre zachovanie stability spoločnej meny eura. Podľa informácií zverejnených v databáze EUR-LEX (aktualizácia 2.6.2022) európsky finančný mechanizmus bol *aktivovaný pre Írsko a Portugalsko v celkovej sume 46,8 miliardy EUR (22,5 miliardy EUR pre Írsko a 24,3 miliardy EUR pre Portugalsko) a táto suma sa vyplácala počas troch rokov (2011 – 2014). V júli 2015 sa EFSM využil na poskytnutie krátkodobej pomoci (preklenovací úver) Grécku vo výške 7,16 miliardy EUR.*¹² Na základe uvedeného možno konštatovať, že Európska únia má širokospektrálny právny základ pre napĺňanie cieľov, ktoré súvisia s realizáciou hospodárskej a menovej únie. Slovenská republika je súčinná v danej oblasti. Podpora európskej menovej

⁹ Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

¹⁰ Zbierka zákonov SR. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 18/2013 Z. z.

¹¹ Ú. v. EÚ L 118, 12.5.2010.

¹² EUR-LEX (2022). Európsky stabilizačný mechanizmus.[online cit.4.1.2023]. Dostupné na: eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/european-financial-stabilisation-mechanism.

únie bola výrazne prepojená s dôverou v samotnú Európsku úniu spolu s vnímaním jej nákladov a prínosov a úrovňou spokojnosti s demokraciou v Európskej únii.¹³

Stručný exkurz do vývoja hospodárskej a menovej únie

Hospodárska a menová únia má svoju históriu a má významné etapy. S náčrtom hospodárskej a menovej únie sa spája meno Pierra Wernera (bývalého luxemburského premiéra), ktorý vypracoval Správu o budovaní hospodárskej a menovej únie. Následne v roku 1988 bola prezentovaná Správa Jacqua Delorsa (bývalého predsedu Európskej komisie) o konkrétnych opatreniach na zavedenie hospodárskej a menovej únie v troch etapách. Nadobudnutím platnosti 1. novembra 1993 Zmluvy o Európskej únii, známej aj ako Maastrichtská zmluva boli vytvorené právne podmienky pre zavádzanie opatrení súvisiace s procesom hospodárskej a menovej únie.¹⁴ Primárna právna úprava ustanovila viacero zmien týkajúce sa Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.

Významné sú ustanovenia týkajúce sa spoločnej menovej politiky ustanovené v Hlave VI. Proces menovej únie bol realizovaný v nasledovných etapách:

- a) liberalizácia pohybu kapitálu (od 1. januára 1990),
- b) zblížovanie vnútroštátnych hospodárskych politík (od 1. januára 1994),
- c) vytvorenie jednotnej meny a Európskej centrálnej banky (najneskôr od 1. januára 1999).

Členské štáty vstupujúce do menovej únie museli splniť aj kritériá konvergencie¹⁵ týkajúce sa inflácie, výšky štátneho dlhu, úrokových sadzieb a výmenných kurzov. Do eurozóny vstúpilo na začiatku viacero členských štátov a postupne sa eurozóna rozširovala. V roku 2009 do eurozóny vstúpila aj Slovenská republika.

Členstvo Slovenskej republiky v eurozóne

V roku 2004 po splnení kritérií sa Slovenská republika stala plnoprávnym členským štátom Európskej únie. Zmluva o pristúpení¹⁶ nadobudla platnosť 1. mája 2004 na základe článku 2 ods. 2. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so Zmluvou o pristúpení uznesením č. 365 z 1. júla 2003 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prezident Slovenskej republiky zmluvu ratifikoval 26. augusta 2003. Ratifikačná listina bola uložená u vlády Talianskej republiky 9. októbra 2003. Súčasťou Zmluvy o pristúpení je aj Akt o podmienkach

¹³ JONES, E. (2002). The politics of economic and monetary union: Integration and idiosyncrasy. Rowman & Littlefield Publishers Pub Inc. 978-0-8476-9035-0

¹⁴ Ú. v. ES C 191, 29.7.1992, s. 1 – 112.

¹⁵ Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

¹⁶ Oznámenie MZV SR č.185/1994 Z .z. Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovoľvodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o pristúpení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii.

pristúpenia,¹⁷ ktorý v článku 4 ustanovuje, že: “Každý nový členský štát sa odo dňa pristúpenia stane účastníkom hospodárskej a menovej únie ako členský štát, pre ktorý platí výnimka v zmysle článku 122 zmluvy o ES.” V zásade na Slovenskú republiku sa vzťahovali určité výnimky týkajúce sa hospodárskej a menovej únie. Slovenská republika prešla zložitým procesom transformácie, spoločenských, politických, hospodárskych a sociálnych vzťahov v dôsledku členstva Slovenskej republiky v Európskej únii. Proces prípravy na zavedenie eura bol sprevádzaný prijímaním rôznych opatrení a stratégií. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 678 zo 16. júla 2003 bola prijatá Stratégia prijatia eura v SR a spoločný postup vlády SR a Národnej banky Slovenska pri vstupe Slovenskej republiky do eurozóny. Dňa 8. septembra 2004 bol vo Vláde Slovenskej republiky prerokovaný a schválený materiál s názvom Konkretizácia stratégie prijatia eura v SR.¹⁸ Národný plán stratégie, ktorý už obsahoval viacero úloh a to nielen legislatívnych, ale aj finančných bol schválený ako vládny materiál 6. júla 2005 s názvom Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike. V oblasti menovej politiky boli realizované nasledujúce opatrenia uvedené v tabuľke 1.

Tab.1 Prehľad udalostí v nadväznosti na zavedenie eura v Slovenskej republike

Časový horizont	Popis udalostí
26. november 2005	Slovenská koruna vstúpila do devízového režimu ERM II. Centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na úrovni 1 euro = 38,4550 Sk, pričom mohla využívať štandardné fluktučné pásmo $\pm 15\%$ okolo centrálnej parity. Počas trvania systému ERM II sa centrálna parita ešte dvakrát zmenila. Dňa 16. marca 2007 došlo k revalvácii o 8,5 % na úroveň 35,4424 Sk a 28. mája sa parita posunula na minimum predchádzajúceho pásma – na hodnotu 30,126 Sk. Počas tohto obdobia NBS nakúpila, v čistom vyjadrení, prostredníctvom devízových intervencií 40 mil. EUR. NBS na trh vstúpila v roku 2006 niekoľko krát s intervenciou za účelom posilnenia koruny. V roku 2007 intervenovala na opačnú stranu za účelom oslabenia koruny.
19. marec 2007	Na základe žiadosti Slovenska a po dohode ministrov financií krajín eurozóny, prezidenta ECB, ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk Cypru, Dánska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Malty a Slovenska centrálna parita slovenskej koruny v ERM II revalvovala. Nová centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na úrovni 1 euro = 35,4424 Sk. Spodná hranica pre povinné intervencie je 30,1260 SKK/EUR a horná hranica je 40,7588 SKK/EUR
8. júl 2008	Prijatie Rozhodnutia Rady EÚ č.2008/608/ES o prijatí eura ako jednotnej meny Slovenskom 1. januára 2009. Eurobankovky a euromince sa zavedú na Slovensku súčasne s prijatím eura. Výmenný kurz je stanovený na 30,1260 slovenských korún za euro, čo zodpovedá aktuálnemu strednému kurzu koruny v rámci mechanizmu výmenných kurzov (EMS II) EÚ.

Zdroj: Národná banka Slovenska (2005) Slovenská koruna vstúpila do Mechanizmu výmenných kurzov ERM II. [online cit.8.1.2023] Dostupné na <http://www.nbs.sk/historia/rezim-erm-ii/z26.11.202005>.

Rada Európskej únie (2008) Slovensko prijme euro 1. januára 2009. C/08/202. 11495/08 (OR. Fr)

V dôsledku splnenia kritérií konvergencie, ktoré sú ustanovené v Protokole č. 13 o konvergenčných kritériách bolo prijaté rozhodnutie Rady Európskej únie, že slovenská koruna bude nahradená eurom a euro sa stane zákonným platidlom na Slovensku. Maastrichtské kritéria, ktoré sa snažia zladit' vybrané nominálne ukazovatele kandidátskych krajín s členmi eurozóny, nie sú postačujúcou podmienkou pre zhodnotenie, či sa má krajina stať členom

¹⁷ Príloha k čiasťke 85 k oznámeniu č. 185/2004 Z. z.

¹⁸ Vláda SR (2024) Konkretizácia stratégie prijatia eura v SROV.[cit.6.1.2024] Dostupné na: <http://www.hsr.rokovania.sk/99-schodze-vlady-slovenskej-republiky/?csrt=144454465721099632>.

eurozóny.¹⁹ Slovenská republika sa dlhodobo pripravovala na zavedenie eura a dôkazom je skutočnosť, že už v roku 2007 bol prijatý zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Národná právna úprava pripravovaná Národnou bankou Slovenska v súčinnosti s Ministerstvom financií Slovenskej republiky bola v procese prípravy pri prechode na euro aj konzultovaná s expertami Európskej centrálnej banky. Právni zástupcovia Národnej banky Slovenska a aj experti Európskej centrálnej banky sa zhodli na definícii pojmu eura v nasledovnom znení : „euro je jednotná mena a menová jednotka podľa osobitných predpisov vo všetkých zúčastnených členských štátoch Európskej únie, ktoré zaviedli euro, a v zúčastnených tretích štátoch, ktoré zaviedli euro na základe menovej dohody uzavretej s Európskym spoločenstvom podľa osobitných predpisov.“ Z uvedeného ustanovenia článku 2 pís. a) zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro vyplýva, že euro je menovou jednotkou štátov, ktoré patria do eurozóny, pričom euro je aj oficiálnym platidlom v štátoch, ktoré uzatvorili menovú dohodu s Európskym spoločenstvom. Ako príklady uvádzame:

a) Menová dohoda uzavretá 29. 11. 2000 vládou Talianskej republiky za Európske spoločenstvo a Republikou San Marino,²⁰

b) Menová dohoda uzavretá 29. 12. 2000 vládou Talianskej republiky za Európske spoločenstvo a Mestským štátom Vatikánom reprezentovaným Svätou Stolicou,²¹

c) Menová dohoda uzavretá 26. 12. 2001 vládou Francúzskej republiky za Európske spoločenstvo a vládou Monackého kniežatstva.²²

Zámerom slovenského všeobecne záväzného právneho predpisu podľa §1 zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike je:

a) zabezpečiť organizovaný a plynulý postup pri zmene zákonných peňazí a menovej jednotky v Slovenskej republike v dôsledku prechodu zo slovenskej meny na euro,

b) zamedziť nárastu inflácie v dôsledku prechodu na euro, zabezpečiť pri prechode na euro ochranu ekonomických záujmov občanov a spotrebiteľov,

c) zachovať kontinuitu existujúcich právnych vzťahov a dosiahnuť neutralitu pri premene a prepočtoch peňazí, cien, platieb a iných finančných a majetkových hodnôt zo slovenskej meny na eurá,

d) umožniť fyzickým osobám a právnickým osobám postupne sa pripraviť a adaptovať na posudzovanie reálnej hodnoty príjmov, výdavkov, cien, platieb a životných nákladov v eurách na základe duálneho zobrazovania cien, platieb a iných hodnôt.

Zavedenie eura ako zákonného platidla bolo sprevádzané aj obavami občanov, ako rýchlo sa stotožnia s realitou, že slovenská koruna je nahradená nadnárodnou menou, ktorou môžu bez problémov platiť na území viacerých štátov eurozóny. Najlepším príkladom bolo Rakúsko alebo Nemecko, ktoré sú obľúbenými destináciami Slovákov.

Po zavedení eura na Slovensku od 1.1. 2009 bolo možné do 16.1. 2009 v hotovosti platiť okrem eurových bankoviek a mincí aj slovenskými korunami, avšak pri platbách korunami bol výdavok v eurách. Tzv. duálny (dvojitý) obeh peňazí trval na Slovensku 16 dní.

¹⁹ DRASTICHOVÁ, M. 2010. Aplikácia základných kritérií teórie optimálnej menovej oblasti na Slovensko. In *Ekonomická revue - Central European Review of Economic Issues* 13(3):153160DOI:10.7327/cerei.2010.9.04.

²⁰ Ú. v. ES C 209, 27. 07. 2001.

²¹ Ú. v. ES C 299, 25. 10. 2001.

²² Ú. v. ES C 142, 31. 05. 2002.

Vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky z 12. marca 2008 č. 97/2008 o podrobnostiach duálneho zobrazovania pre oblasť ochrany spotrebiteľov²³, podľa stavu k 1. 8. 2008 ustanovila podmienky duálneho zobrazovania cien a hodnôt tovarov a služieb. Duálne zobrazovanie umožňovalo spotrebiteľovi jasné a jednoznačné rozlíšenie cien uvedených v hlavnej mene od cien uvedených v informatívnej mene.

Na základe nariadenia Rady ES 1103/97 o určitých ustanoveniach týkajúcich sa zavedenia eura všetky zmluvy zostali v platnosti, od 1. 1. 2009 sa čiastky splatné v korunách uhrádzajú v eure, prepočítané konverzným kurzom.²⁴ Predmetné nariadenie následne ustanovuje, že finančné hodnoty vyjadrené v pôvodnej národnej mene, ktoré je potrebné prepočítať alebo zaplatiť v eurách, sa prepočítava konverzným kurzom a zaokrúhlili na najbližší eurocent, presne podľa matematických pravidiel. Takže ceny tovarov a služieb vyjadrené v korunách boli zaokrúhľované na najbližší eurocent. Konkrétne postupy boli upravené vo Vyhláške Ministerstva financií Slovenskej republiky z 27. februára 2008 č. 75/2008, ktorou sa ustanovujú pravidlá vykazovania, prepočtu a zaokrúhľovania peňažných súm v súvislosti s prechodom na menu euro na účely účtovníctva, daní a colné účely o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov, podľa stavu k 1. 8. 2008.

Zásadné zmeny pri prechode na euro sa dotkli najmä zákona č.566/1992 zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších zmien. V zmysle § 1 zákona č.566/1992 zb. o Národnej banke Slovenska *Národná banka Slovenska ako nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska je súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk; Národná banka Slovenska je aj súčasťou Eurosystemu ako systému centrálného bankovníctva eurozóny v rámci Európskeho systému centrálnych bánk.* Už v § 1 uvedeného zákona badať zásadnú zmenu postavenia Národnej banky Slovenska ako nezávislej národnej autority, ktorá je súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk. V nadväznosti na inštitút nezávislosti Národnej banky Slovenska bola novelizovaná aj Ústava Slovenskej republiky, ustanovenie článku 56.²⁵ Podľa článku 56 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky „*Národná banka Slovenska je nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska môže v rámci svojej pôsobnosti vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak je na to splnomocnená zákonom.*“²⁶ Novelou ústavného zákona z roku 2001 sa dosiahla úplná zhoda s postavením Európskej centrálnej banky.²⁷ Podľa § 2 ods. 1 zákona č.566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska hlavným cieľom Národnej banky Slovenska je *udržiavanie cenovej stability.* Znamená to, že ciele národnej banky sa zhodujú s ustanoveniami článku 127 ods. 1 a článku 282 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie .

Vykonávanie spoločnej menovej politiky je založené na Eurosysteme, ktorý tvorí Európska centrálna banka a národné centrálné banky, ktoré zaviedli euro, je menovým orgánom eurozóny. Keďže Slovenská republika sa stala členským štátom eurozóny, Národná banka Slovenska sa stala súčasťou Eurosystemu 1. januára 2009. Do štruktúry orgánov Európskej centrálnej banky patrí aj Rada guvernérov, ktorá je zložená zo šiestich členov Výkonnej rady a guvernérov národných centrálnych bánk 20 krajín eurozóny. Rada guvernérov je najvyšším

²³ Vyhláška č. 97/2008 o podrobnostiach duálneho zobrazovania pre oblasť ochrany spotrebiteľov, Z. z.

²⁴ Ú. v. ES L 162.19.6.1997.

²⁵ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

²⁶ Zákon č. 90/2001 Z. z. novela Ústavy Slovenskej republiky.

²⁷ Pozri Protokol o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky.

rozhodovacím orgánom zodpovedným za výkon spoločnej menovej politiky. V tejto inštitúcii je Slovenská republika zastupovaná guvernérom Národnej banky Slovenska.

Národná identita

Zmluva o Európskej únii v Preambule uvádza, že Európska únie kladie dôraz *na prehlbovanie solidarity medzi národmi pri rešpektovaní národnej histórie, kultúry a tradícií*.²⁸ Európska únia rešpektuje národnú identitu členských štátov, súčasťou ktorej je *územie národa, spoločný jazyk, zvyklosti a kultúra, ale aj vedomie o nich ako toho, čo určuje jednotlivé práva a väzby k tomuto národu*.²⁹ Každý členský štát má právo, aby na eurominciach boli zobrazené symboly alebo znaky ich národnej kultúry alebo typické symboly vyjadrujúce identitu daného štátu. Jedna strana na eurominciach je spoločná, zobrazuje symboly Európskej únie (hviezdička a pod. a druhá strana euromincí je národná. Na minciach hodnoty 1 euro a 2 eurá je zobrazený dvojkríž na trojvrší, ktorý je v štátnom znaku Slovenskej republiky. Dvojkríž je rozvrhnutý do kruhovej plochy. Jej pozadie tvorí reliéf štylizovaných skál, ktoré sú vyjadrením stálosti a pevnosti štátu.³⁰ Mince v hodnote 10, 20 a 50 centov zobrazujú Bratislavský hrad a štátny znak Slovenskej republiky. Bratislavský hrad, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou je dominantou hlavného mesta Bratislavy. Na minciach hodnoty 1 cent, 2 centy a 5 centov je zobrazený tatranský štít Kriváň, symbol zvrchovanosti slovenského národa, a štátny znak Slovenskej republiky.³¹

Výhody a nevýhody zavedenia eura

Každý proces spoločenských, politických, hospodárskych, sociálnych, kultúrnych zmien má svoju pozitívnu a negatívnu stránku. K danej téme existuje viacero teoretických názorov, avšak poznatky praxe nie sú vždy v zhode s názormi teoretikov. Bezpochyby výhody eura sú presvedčivé a prevažujú nad nevýhodami. Zavedenie eura ako oficiálnej meny na Slovensku bol krok k prehlbovaniu európskej integrácie a prihlásenie sa odkazom R. Schumana a J. Monneta. Tento proces ovplyvnil každodenný život občanov, podnikateľov, bankový sektor, orgány štátnej a verejnej správy a iné oblasti hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života. *„Nespornou výhodou je odstránenie kurzových rizík a transakčných nákladov. V súvislosti s (ne)výhodnosťou prijatia eura sa preto diskutuje predovšetkým o otázkach súladu hospodárskeho cyklu a nominálnej a reálnej konvergencie Slovenska s EÚ*.”³² Podľa M. Šustera (2006) *„prijatie eura malo pozitívny vplyv na zlepšenie podnikateľského prostredia. Podľa ukazovateľa podmienok podnikania Svetovej banky sa Slovensko zaraďuje za nové krajiny eurozóny, a to najmä v oblastiach, ako je zakladanie podnikov, ochrana menšinových investorov či vydávanie stavebných povolení*.”³³ Do kategórie výhod pri zavedení eura by sme

²⁸ EURÓPSKA ÚNIA (2012) Zmluva o Európskej únii. ,Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

²⁹ WIKIPÉDIA (2024) Národná identita. [online cit.6.1.2024] Dostupné na: http://www.sk.wikipedia.org/wiki/Národná_identita.

³⁰ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA (2024) Slovenské strany euromincí. [online cit.5.1.2024] Dostupné na: <http://www.nbs.sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/obehove/slovenske-euro-mice/>

³¹ EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA (2024) Národné strany euromincí.[online cit.4.1.2024] Dostupné na: <http://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/sk.sk.html>.

³² RADOSLAV P. A RYBÁČEK. V. (2008) Skúsenosti z Nemecka alebo krátkodobé efekty zavedenia eura. Biatec Ročník 16 5/2008 S.26.

³³ ŠUSTER, M. (2006) Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo, BIATEC, ročník 14, 6/2006.

mohli jednoznačne zaradiť aj oblasť odbúravania administratívnych nákladov a posilnenie postavenia Slovenskej republiky, zlepšenie investičného prostredia a stabilitu meny.

Jednoznačne nevýhodou pri zavedení eura je strata menovej suverenity, vysoké náklady spojené s výmenou peňazí pri zavedení eura, náklady pre bankový sektor pri výmene peňazí a neschopnosť malých a stredných podnikateľov odolávať silným tlakom konkurencie, v dôsledku čoho stratili zahraničné trhy. Občania si museli zvyknúť na zákonné platidlo, stotožniť sa so skutočnosťou pri vykonávaní hotovostného platobného styku s novou formou platobného prostriedku.

Záver

Slovenská republika sa vždy hlásila k európskym hodnotám a vždy presadzovala systém vzájomného spoluzitia národov sveta. Svoje postoje vyjadrila už pri vstupe do Európskej únie, kedy občania suverénneho a zvrchovaného štátu rozhodli v referende v roku 2004, že si želajú, aby sa Slovenská republika stala členským štátom Európskej únie. Následne po splnení konvergenčných kritérií sa stala aj členským štátom eurozóny, čo posilnilo aj jej postavenie medzi členskými štátmi Európskej únie. Na základe faktov sme vo vedeckom príspevku:

- a) objasnili proces vstupu Slovenskej republiky do eurozóny,
- b) poukázali na významné predpisy, ktoré boli prijaté za účelom právnej regulácie pri zavádzaní eura na Slovensku,
- c) poukázali na inštitút národnej identity,
- d) objasnili zastúpenie Slovenskej republiky v Európskej centrálnej banke,
- e) poukázali na výhody a nevýhody členstva v eurozóne.

Nami skúmaná problematika bola, je a bude predmetom mnohých diskusií, avšak 15-ročné fungovanie spoločnej meny euro na Slovensku je dôkazom toho, že proces prehlbovania európskej integrácie má zmysel a že nie je upriamený iba na politické alebo hospodárske ciele, ale je zameraný aj na prínosy pre občanov, ktorí žijú, pracujú, cestujú na území členských štátov Európskej únie. Róbert Schuman a Jean Monnet kládli dôraz na mierové spoluzitie národov a na zblížovanie národov sveta. Súčasní najvyšší predstavitelia Európskej únie neustále hľadajú nástroje, ako zblížovať právne systémy a politiky členských štátov, aby boli napĺňané spoločné ciele Európskej únie.

Zoznam použitej literatúry:

1. DRASTICHOVÁ, M. (2010)_Aplikácia základných kritérií teórie optimálnej menovej oblasti na Slovensko. In: Ekonomická revue - Central European Review of Economic Issues 13(3):153160DOI:10.7327/cerei.2010.9.04
2. CHRENŠŤ, J., NESVADBA, A. (2020) Právo Európskej únie, 1. vydanie, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020. 338 s. ISBN 978-80-8054-867-4
3. JONES, E. (2002). The politics of economic and monetary union: Integration and idiosyncrasy. Rowman & Littlefield Publishers Pub Inc. 978-0-8476-9035-0
4. EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA (2024) Národné strany euromincí.[online cit.4.1.2024] Dostupné na: <http://www.www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/sk.sk.html>
5. EURÓPSKA ÚNIA (2012) Zmluva o Európskej únii. Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012
6. EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010

7. EURÓPSKA ÚNIA (1992) Zmluva o Európskej únii z Maastrichtu. Ú. v. ES C 191, 29.7.1992, s. 1 – 112
8. EUR-LEX (2022). Európsky stabilizačný mechanizmus.[online cit.4.1.2023].Dostupné na: eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/european-financial-stabilisation-mechanism
9. Monetary Agreement between the Italian Republic, on behalf of the European Community, and the Vatican City State and, on its behalf, the Holy See. Ú. v. ES C 299, 25. 10. 2001.
10. Menová dohoda uzavretá 29. 11. 2000 vládou Talianskej republiky za Európske spoločenstvo a Republikou San Marino.Ú.v.ES C 209, 27. 07. 2001
11. Menová dohoda uzavretá 26. 12. 2001 vládou Francúzskej republiky za Európske spoločenstvo a vládou Monackého kniežatstva. Ú.v.ES C 142.31.5.2002
12. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA (2005) Slovenská koruna vstúpila do Mechanizmu výmenných kurzov ERM II. [online cit.8.1.2023]Dostupné na: <http://www.nbs.sk/historia/rezim-erm-ii/z> 26.11.202005.
13. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA (2024) Slovenské strany euromincí. [online cit.5.1.2024] Dostupné na: <http://www.nbs.sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/obehove/slovenske-euro-mice/>
14. Nariadenie Rady (EÚ) č. 407/2010 z 11. mája 2010, ktorým sa zriaďuje európsky finančný stabilizačný mechanizmus. Ú. v. EÚ L 1118.12.5.2010
15. Oznámenie MZV SR č.185/1994 Z. z. Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovojsvodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o prístupení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii. Príloha k čiaske 85 K oznámeniu č. 185/2004 Z. z.
16. PAŠKRTOVÁ, L. AT AL. (2016) United in diversity –common goals and different obligations of member states of the European union. Wolters KLuwer. Praha. ISBN 978-80-7552-497-3 p. 82
17. Protokol o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky .Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010
18. RADA EURÓPSKEJ ÚNIE (2008) Slovensko prijme euro 1.januára 2009. C/08/202
19. RADOSLAV P. A RYBÁČEK.V. (2008) Skúsenosti z Nemecka alebo krátkodobé efekty zavedenia eura. Biatec Ročník 16 5/2008 S.26
20. ŠUSTER, M. (2006) Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo, BIATEC, ročník 14, 6/2006
21. VLÁDA SR (2024) Konkretizácia stratégie prijatia eura v SROV.[cit.6.1.2024] Dostupné na: <http://www.hsr.rokovania.sk/99-schodze-vlady-slovenskej-republiky/?csrt=144454465721099632>
22. Vyhláška č. 97/2008 o podrobnostiach duálneho zobrazovania pre oblasť ochrany spotrebiteľov, Z. z.
23. Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky z 27. februára 2008 č. 75/2008, ktorou sa ustanovujú pravidlá vykazovania, prepočtu a zaokrúhľovania peňažných súm v súvislosti s prechodom na menu euro na účely účtovníctva, daní a colné účely o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov

24. WIKIPÉDIA (2024) Národná identita. [online cit.6.1. 2024] Dostupné na: http://www.sk.wikipedia.org/wiki/Národná_identita
25. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
26. Zákon č. 90/2001 Z. z. novela Ústavy Slovenskej republiky
27. Zákon č.566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska

Slovak Republic - Member State of the European Union Slovenské republika – členský štát Európskej únie

PhDr. Silvia Matúšová, PhD.¹ a prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD.²

Abstrakt

Vo vedeckej štúdii analyzujeme proces prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii. Sekundárna analýza významných faktov prístupového procesu je zameraná na objasnenie základných podmienok týkajúce sa členstva Slovenskej republiky v Európskej únii. Zamerali sme sa aj na identifikáciu záväzkov vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii a popisujeme aj niektoré obdobia vyjednávania. Vedecká štúdia zároveň otvára diskusiu o výhodách a nevýhodách členstva v Európskej únii. Obsahuje vlastné poznatky priamych účastníčok prístupového procesu a zároveň aj ich vlastné názory na 10- ročné obdobie procesu prípravy na vstup do Európskej únie.

Abstract

In the scientific study the process of preparation of the Slovak Republic for membership in the European Union was analysed. The secondary analysis of the significant facts of the accession process aimed at clarifying the basic conditions concerning the membership of the Slovak Republic in the European Union. The authors have focused on the identification of the obligations arising from the membership in the European Union and have described some of the negotiation periods. The scientific study has opened a discourse on the advantages and disadvantages of membership in the European Union. It contains the expertise of the authors, directly participating in the accession process as well as the views related to the 10-year preparation period for accession to the European Union.

Kľúčové slová: dohoda, členstvo, podmienky, proces

Keywords: agreement, membership, conditions, process

JEL classification: F15

Úvod

Členstvo v každej medzinárodnej organizácii je sprevádzané splnením podmienok. Slovenská republika sa od roku 1989 stala členským štátom viacerých medzinárodných organizácií, pričom musela vždy splniť určité podmienky a samozrejme sa zaviazala, že bude aj prispievať do rozpočtu medzinárodnej organizácie. Samotný procedurálny postup členstva v medzinárodnej organizácii je koordinovaný na národnej úrovni a podlieha aj schválením v najvyšších orgánoch štátu a v niektorých prípadoch sa vyžaduje aj referendum o členstve daného štátu v medzinárodnej organizácii.

Slovenská republika a viaceré členské štáty strednej a východnej Európy si pripomínajú tohto roku významné 20- ročné jubileum členstva v Európskej únii. Je to významná príležitosť poukázať na kľúčové etapy tohto procesu, významné zmluvy, ktoré ustanovujú práva a

¹ PhDr. Silvia Matúšová, PhD. Vysoká škola ekonómie a manažmentu, Bratislava, Furdekova 6

² Prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD., Univerzita Komenského, Fakulta managementu, Bratislava, Odbojárov 10.

povinnosti členským štátom. Vo vedeckom príspevku poukazujeme na významné etapy tohto procesu.

Metodika a cieľ

Vedecká štúdia v širších súvislostiach uvádza proces prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii. Systémová analýza je založená na plnení podmienok súvisiace s členstvom v Európskej únii, so záväzkami vyplývajúcimi z Európskej dohody o pridružení, so záväzkami vyplývajúcimi zo Zmluvy o pristúpení k Európskej únii a s vyjednanými prechodnými obdobiami. V rámci skúmania sme využili metódu analýzy, syntézy indukcie, dedukcie, špecifikácie, zovšeobecnenia. Predmetom skúmania boli najmä medzinárodné zmluvy, súvisiace s členstvom Slovenskej republiky v Európskej únii. Prínosom vedeckej štúdie je pripomenúť významnú etapu procesu zjednocovania európskeho kontinentu a formovania medzinárodného spoločenstva združujúceho štáty Európy v záujme zachovania mieru. V rámci skúmania sme sa zamerali na nasledujúce výskumné otázky:

Q1 Aké sú podmienky členstva v Európskej únii?

Q2 Aké záväzky vyplývajú Slovenskej republike z členstva v Európskej únii?

Q3 S akými závažnými problémami sme sa stretli počas prístupového procesu?

Členstvo štátov v Európskej únii

Európske spoločenstvá (Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, Európske hospodárske spoločenstvo, Európske spoločenstvo pre atómovú energiu) od svojho vzniku kládli dôraz na napĺňanie odkazu Róberta Schumana a Jeana Monneta, aby sa zjednocovali národy Európy a aby v duchu lojálnej spolupráce spolu presadzovali myšlienku mierového spolužitia národov sveta. Viacero členských štátov Európskych spoločenstiev a viacero kandidátskych štátov si osvojilo tieto myšlienky a nastúpili cestu rozvoja hospodárskej spolupráce. Európske spoločenstvá majú už dnes novú štruktúru a následná transformácia významnej medzinárodnej organizácie Európskeho hospodárskeho spoločenstva má konečnú podobu akou je Európska únia. Európsku úniu možno charakterizovať ako medzinárodné spoločenstvo združujúce suverénne štáty Európy, ktoré zdieľajú spoločné hodnoty, právne predpisy Európskej únie, ciele a programy. Európska únia (ďalej len „EÚ“) patrí medzi hospodárske regionálne medzinárodné organizácie. Jej charakteristickým znakom je, že jej aktivity a vnútorné politiky majú nadnárodný charakter, čo sa odráža v jej právnych vzťahoch. Európska únia nie je štátom, nemá vlastné územie ako členské štáty Európskej únie, ktorých územie je ohraničené hranicami. Európska únia má právnu subjektivitu v zmysle článku 47 Zmluvy o Európskej únii.³ Okrem Zmluvy o Európskej únii bolo prijaté aj Vyhlásenie k právnej subjektivite Európskej únie, ktoré ustanovuje, že: „*Európska únia má právnu subjektivitu. Úniu nijakým spôsobom neoprávňuje vykonávať zákonodarnú činnosť alebo konať nad rámec právomocí, ktoré na ňu v zmluvách preniesli členské štáty.*“⁴ Obsahom medzinárodnej subjektivity je, že Európska únia je oprávnená dojednávať, uzatvárať, pozmeňovať a ukončiť platnosť medzinárodných zmlúv, v súlade s jej vonkajšími záväzkami, môže sa stať členským štátom medzinárodných organizácií a môže sa pripojiť sa k medzinárodným dohovorom. (Európsky dohovor o ľudských právach, ako sa uvádza v článku 6 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii), má svoj vlastný právny systém. Univerzálnym charakteristickým znakom medzinárodných dohôd, ktoré Európska únia

³ Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.

⁴ Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.

v mene členských štátov uzatvorila je, že majú prednosť pred vnútroštátnymi právnymi predpismi členských štátov Európskej únie. (čl.3 ods.2 a článok 216 ods.1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie⁵) Európska únia má oficiálne diplomatické zastúpenia na území členských štátov Európskej únie a aj v tretích krajinách. Európska únia ako významná medzinárodná organizácia európskeho kontinentu spolupracuje aj s viacerými medzinárodnými organizáciami (MMF, UNCTAD,OECD) a s rôznymi regionálnymi združeniami štátov. (MERCOSUR) Európska únia ako subjekt medzinárodného práva je modernou medzinárodnou organizáciou, kde sú prijímané rozhodnutia čo najbližšie k občanom členských štátov. Doterajšia činnosť Európskej únie nie je zameraná iba na rozvoj vzťahov medzi členskými štátmi a tretími krajinami, ale je zameraná aj na medzinárodnú spoluprácu s inými subjektami medzinárodného práva v rôznych oblastiach.

Proces prípravy na členstvo v Európskej únii je regulovaný pravidlami a zmluvami prijatými vytvorenými orgánmi Európskej únie a členstvo je determinované splnením podmienok. Za právny rámec sa považuje ustanovenie článku 49 Zmluvy o Európskej únii.⁶ V tabuľke 1 sme zostavili podmienky členstva v Európskej únii.

Tab.1 Podmienky členstva v Európskej únii

Podmienky	Objasnenie
Geografická podmienka	o členstvo v Európskej únii môže požiadať každý európsky štát.
Právna podmienka	a)rešpektovanie hodnôt uvedené v článku 2 Zmluvy o Európskej únii. <i>Čl. 2 ZEÚ úcta k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.</i> b)schopnosť prevziať záväzky vyplývajúce z členstva v Európskej únii, vrátane schopnosti účinne vykonávať pravidlá, normy a politiky, ktoré tvoria súbor právnych predpisov Európskej únie.
Ekonomická podmienka	fungujúce trhové hospodárstvo a schopnosť odolávať konkurenčnému tlaku a silám pôsobiacim na trhu .

Zdroj: Zmluva o Európskej únii. Zmluva o pridružení k Európskej únii. Tabuľka vlastné spracovanie.2024.

Tieto podmienky známe ako „Kodanské kritériá“ boli prijaté na zasadnutí Európskej rady v roku 1993 v Kodani a v roku 1995 boli posilnené na zasadnutí Európskej rady v Madride.⁷ Výsledkom rokovaní v Madride bolo, že každý štát uchádzajúci sa o členstvo v Európskej únii musí vytvoriť také mechanizmy, aby právne predpisy ES/EÚ boli správne transponované do vnútroštátnych právnych predpisov a boli aj správne implementované v aplikačnej praxi. Inštitúcie Európskej únie rozhodujú o splnení podmienok na členstvo v Európskej únii. Zásadné je oficiálne stanovisko Európskej komisie.

Procedurálny postup týkajúci sa členstva v Európskej únii je nasledovný:

- a) Kandidátsky štát, ktorý splnil podmienky na členstvo predloží svoju žiadosť Rade Európskej únie. Európsky parlament a Európska komisia sú o tejto skutočnosti informované.
- b) Európska komisia na základe preskúmania plnenia kritérií, najmä týkajúce sa aproximácie práva vydá stanovisko k žiadosti o členstvo v Európskej únii.

⁵ Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.

⁶ Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, s.43.

⁷ EUR-LEX (2024) Prístupové kodanské kritériá. [cit.4.2.2024]. Dostupné na: <https://www.eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>.

- c) Štatút kandidátskeho štátu udeľuje Rada Európskej únie jednomyselne po tom, ako Európska komisia vydá pozitívne stanovisko k plneniu kritérií.
- d) Predmetom prístupových rokovaní je preskúmavanie kľúčových priorít ustanovených v negociačných kapitolách. Po ukončení prístupových rokovaní a preverovaní transpozície právnych aktov Európskej únie do vnútroštátneho právneho poriadku sa začne s prípravou Zmluvy o pristúpení k Európskej únii.
- e) Zmluvu o pristúpení k Európskej únii podľa doterajších zvyklostí musí jednomyselne schváliť Rada Európskej únie, pričom musí získať aj súhlasné stanovisko Európskeho parlamentu. Zmluva o pristúpení k Európskej únii podlieha následne schvaľovaciemu procesu v kandidátskom štáte, pričom aj každý členský štát sa vyjadruje k Zmluve o pristúpení k Európskej únii. Pred nadobudnutím platnosti musí byť Zmluva o pristúpení k Európskej únii ratifikovaná v súlade s ústavným postupom každého členského štátu Európskej únie a kandidátskeho štátu.

V danej súvislosti je potrebné zdôrazniť, že aj občania kandidátskeho štátu majú možnosť vyjadriť svoje súhlasné stanovisko alebo aj nesúhlasné stanovisko o vstupe ich štátu do Európskej únie v referende. Súčasná prax pozná väčší počet úspešných referend o vstupe štátov do Európskej únie (vtedy Európskych spoločenstiev), ale pozná aj negatívny výsledok referenda týkajúceho sa vstupu do Európskych spoločenstiev (Nórsko 1972 a 1994).

Možnosť vystúpenia z Európskej únie zaviedla Lisabonská zmluva (čl. 50 Zmluvy o Európskej únii). V zásade každý členský štát má právo vystúpiť z Európskej únie. Tak ako vstup do Európskej únie aj vystúpenie z Európskej únie je determinované splnením určitých podmienok (referendum o vystúpení). Z Európskej únie oficiálne vystúpilo Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.⁸ Okrem Veľkej Británie aj Grónsko, ktoré malo úzke vzťahy s Dánskom, korigovalo svoje vzťahy. Vzťahy s Grónskom a Európskymi spoločenstvami boli upravené v roku 1985 dohodou, na základe ktorej sa právny poriadok Európskych spoločenstiev na území Grónska neuplatňuje (teritoriálna pôsobnosť práva Európskej únie).⁹ Grónsko má aj naďalej štatút zámorského teritória Európskej únie s výhodami colnej únie.¹⁰ Nepriaznivo sa vyvíja aj vzťah Islandu k Európskej únii. Island ako ostrovný štát požiadal o členstvo v Európskej únii v júli 2009. Prístupové rokovania medzi Európskou úniou a Islandom sa začali v júli 2010. Na žiadosť Islandu boli prístupové rokovania v decembri 2013 pozastavené. V marci 2015 Island požiadal, aby sa nepovažoval za kandidátsku krajinu Európskej únie, čo Rada vzala na vedomie.¹¹ Počas prístupových rokovaní Island dosahoval výborné výsledky, pretože z celkového počtu 35 negociačných kapitol otvoril 27 negociačných kapitol a 11 negociačných kapitol sa na základe pozitívneho vyhodnotenia aj predbežne uzavrelo.

⁸ Dohoda o vystúpení nadobudla platnosť v momente vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ, 31. januára 2020 o polnoci (SEČ). Spojené kráľovstvo už nie je členským štátom EÚ a považuje sa za tretiu krajinu.

⁹ Grónsko sa pôvodne stalo členom Európskeho spoločenstva (ES) v roku 1973 ako súčasť Dánska, ale po referende v roku 1985 ES opustilo. Grónsko je dnes jednou zo zámorských krajín a území (ZKÚ) Únie v zmysle článku 355 ods. 2 ZFEÚ. Jeho vzťah s EÚ je upravený najmä článkami 198 až 204 ZFEÚ, Protokolom č. 34 o osobitnej úprave pre Grónsko (pripojený k ZFEÚ), a partnerstvom medzi EÚ a Grónskom, ustanoveným v rozhodnutí Rady 2006/526/ES (Ú. v. EÚ L 208, 29.7. 2006) COM(2012)0247 – C7-0000/2012 – 2012/0130(NLE)).

¹⁰ Protokol (č. 34) o osobitnej úprave pre Grónsko, *OJ C 202, 7.6.2016, p. 319–319*.

¹¹ Rada EÚ. (2023) Island. [cit.3.2.2023].Dostupné na: <http://www.consilium.europa.eu/sk/policies/enlargement/iceland/>.

Závazky vyplývajúce z Európskej dohody o pridružení

Vzťahy medzi Slovenskou republikou a Európskymi spoločenstvami počas prístupového procesu (1994 - 2004) upravovala Európska dohoda o pridružení. Európska dohoda o pridružení uzatvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej¹² bola podpísaná dňa 4. októbra 1993 v Luxemburgu. (ďalej len „Európska dohoda o pridružení“). Národná rada Slovenskej republiky ako najvyšší zákonodarný orgán Slovenskej republiky schválila Európsku dohodu o pridružení uznesením č.352 dňa 15. decembra 1993 a prezident Slovenskej republiky Michal Kováč ju ratifikoval dňa 19. júla 1994. Európska dohoda o pridružení nadobudla platnosť dňa 1. februára 1995 na základe článku 123 ods. 2.

Nadobudnutie platnosti Európskej dohody o pridružení malo vplyv na platnosť Dohody uzatvorenej medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu a Českou a Slovenskou federatívnou republikou o obchode a obchodnej a hospodárskej spolupráci, ktorá bola podpísaná v Bruseli dňa 7. mája 1990, a na Protokol medzi Európskym spoločenstvom uhlia a ocele a Českou a Slovenskou federatívnou republikou parafovaný v Bruseli dňa 28. júna 1991. Uvedené medzinárodné zmluvy a protokol boli nahradené Európskou dohodou o pridružení.

V danej súvislosti musíme poukázať na skutočnosť, že Ústavným zákonom č. 542/1992 Zb. o zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky 31. decembra 1992 zanikla Česká a Slovenská federatívna republika. Nástupníckymi štátmi sa stali Česká republika a Slovenská republika. Slovenská republika vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie sa stala zvrchovaným, demokratickým a právnym štátom, ktorý uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.¹³

Medzinárodnoprávna regulácia vzťahov medzi Európskymi spoločenstvami a Slovenskou republikou bola založená na mnohostrannej medzinárodnej zmluve, uzatvorenej medzinárodnými organizáciami (Európske spoločenstvo, Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, Európske spoločenstvo pre atómovú energiu) a ich členskými štátmi, pričom cieľom tejto zmluvy bolo v zmysle článku 1 ods.2:

- a) *„poskytovať vhodný rámec pre politický dialóg, umožňujúci rozvoj úzkych politických vzťahov medzi zmluvnými stranami*
- b) *podporovať rozvoj obchodu a harmonické ekonomické vzťahy medzi stranami, a tým podporovať aj dynamický hospodársky rozvoj a prosperitu v Slovenskej republike*
- c) *poskytovať základňu pre finančnú a technickú pomoc Spoločenstva Slovenskej republike*
- d) *poskytovať vhodný rámec pre postupnú integráciu Slovenskej republiky do Spoločenstva. Slovenská republika bude na tento účel pracovať na tom, aby sa plnili potrebné podmienky*
- e) *podporovať spoluprácu v kultúrnych otázkach.*“

¹² Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR (1997).158/1997 Z. z. Európska dohoda o pridružení uzatvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej.

¹³ Čl.2 Zákon č. 460/1992 Z. z. Ústava Slovenskej republiky.

V zásade spolupráca medzi zmluvnými stranami bola zameraná na rozvoj politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych vzťahov. V záujme rozvoja týchto vzťahov sa Európske spoločenstvá zaviazali poskytovať finančnú a technickú pomoc Slovensku. Výsledným cieľom spolupráce medzi zmluvnými stranami bola integrácia Slovenskej republiky do Európskych spoločenstiev. Tento náročný proces si vyžadoval nielen technickú a finančnú podporu, ale aj správnu koordináciu, ktorú zabezpečoval Úrad vlády Slovenskej republiky, pracovité ruky, odborné znalosti, jazykové kompetencie a flexibilitu zamestnancov orgánov štátnej správy. Najväčšia záťaž bola na ústredných orgánoch štátnej správy, ktoré boli zodpovedné za napĺňanie cieľov ustanovených v Bielej knihe- príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie (1995)¹⁴ a v Národnom programe pre prijatie *acquis communautaire*. (2001).¹⁵ Veľkou mierou sa o zostavenie Bielej knihy zaslúžil popredný odborník a bývalý expert pracujúci pre Organizáciu Spojených národov prof. Ing. Dušan Šoltés, CSc., ktorý v rokoch 1995 až 1997 pracoval na Úrade Vlády Slovenskej republiky ako vedúci Odboru európskej integrácie a koordinátor Rady vlády pre integráciu Slovenskej republiky do Európskej únie.

Európska dohoda o pridružení v zmysle článku 1 ustanovila Slovenskej republike status pridruženého štátu medzi Spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Slovenskou republikou na druhej strane. Obsahom daného pridruženia bolo najmä hospodárske zblížovanie a odstraňovanie prekážok obchodu, služieb, pohybu osôb a kapitálu. V danej súvislosti musíme brať na zreteľ, že liberalizácia trhov bola ovplyvňovaná aj procesom globalizácie. V praxi proces zblížovania ekonomík a odstraňovania prekážok vyzeral tak, že sa zavádzal inštitút zákazu diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti a jednotlivé právne predpisy boli pozmeňované, aby sa dosiahol súlad s relevantnou právnou úpravou ES. Ročne boli prijímané alebo pozmeňované viaceré právne predpisy, čo si vyžadovalo aj rozširovanie kapacít legislatívnych odborov na orgánoch štátnej správy. Celkovo bola zmenená slovenská legislatívna činnosť a normotvorba. Koordináciu nad správnu transpozíciu právnych predpisov ES/EÚ do vnútroštátneho právneho poriadku prevzal Inštitút pre aproximáciu práva pri Úrade vlády Slovenskej republiky. Inštitút zabezpečoval aj komunikáciu s relevantnými inštitúciami Európskej únie.

V predmetnej dohode je explicitne uvedené v článku 7 že, „*proces prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii bude trvať 10 rokov a Asociačná rada bude pravidelne monitorovať dosiahnuté výsledky ekonomických reforiem.*“ Daný proces aj v skutočnosti trval 10 rokov a plnenie kodanských kritérií bolo aj pravidelne monitorované. Konkrétne opatrenia sa dotýkali najmä odstraňovania právnych prekážok v oblasti slobody pohybu tovaru (colná únia, spoločná obchodná politika, technická normalizácia, bezpečnosť výrobkov), osôb, služieb a kapitálu (liberalizácia trhov) a pod. Počas prístupového procesu významná bola aj politika hospodárskej súťaže a štátnej pomoci. Ustanovenie článku 64 Európskej dohody o pridružení ustanovovalo povinnosť, že: „*vykonávanie politiky hospodárskej súťaže musí byť v súlade s článkami 85, 86 a 92 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva.*“¹⁶ V záujme zabezpečenia správneho fungovania vnútorného trhu, boli zavedené pravidlá

¹⁴ Biela kniha - príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie. Bratislava : Vydavateľstvo JORI-PRESS , 1995. 80-88781-01-9.

¹⁵ Národná rada SR (2000)_Národný program pre prijatie *acquis communautaire*. [cit.3.2.2024]Dostupné na : <https://www.lrv.rokovania.sk/1439/32-/?pg=232> (rokovania.sk).

¹⁶ Ú. v. C 325 , 24.12.2002.

týkajúce sa ochrany hospodárskej súťaže (zákaz zneužívania dominantného postavenia na trhu, koncentrácie, dohody obmedzujúce súťaž). Súčasťou článku 64 Európskej dohody o pridružení bola aj politika štátnej pomoci, ktorá sa iba v tom čase formovala. Bol to nový inštitút, nový ekonomický nástroj pre poskytovanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu oprávneným subjektom za podmienky, že nebudú narušené pravidlá hospodárskej súťaže a nebude narušené správne fungovanie vnútorného trhu. Politika štátnej pomoci bola v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky.

V rámci procesu prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii významný bol aj *inštitút aproximácie práva alebo zblížovania práva, prispôsobovania práva*. Aproximáciu práva možno chápať ako jednostranný proces zblížovania slovenských právnych predpisov s právnymi predpismi Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie). Samotný pojem aproximácia práva možno charakterizovať ako dosahovanie súladu pri tvorbe národného právneho predpisu s relevantnými právnymi aktami Európskej únie. Cieľom tohto procesu je dosiahnutie rovnakého právneho účinku ako má sekundárna právna úprava Európskej únie. V súčasnosti sa používa viacej pojem *transpozícia* práva Európskej únie do vnútroštátneho právneho poriadku. V záverečných ustanoveniach návrhu zákona, ktorý je predmetom schvaľovania v orgánoch sa v samostatnej časti uvádza priamo odkaz na tzv. transpozíčnú prílohu v znení: „*Týmto zákonom sa preberajú právne záväzné akty Európskej únie uvedené v prílohe.*“ Z uvedeného je zrejmé, že návrh zákona obsahuje presne názvy sekundárnych aktov Európskej únie, ktoré boli transponované do slovenského právneho predpisu. Transpozíčná príloha k návrhu zákona má osobitnú prílohu s označením: „*Zoznam preberaných právne záväzných aktov Európskej únie.*“ Z prílohy k návrhu zákona je zrejmé, že slovenský právny predpis je harmonizovaný s právnymi predpismi Európskej únie.

Povinnosť zblížovania práva vyplývajúca z článku 70 Európskej dohody o pridružení sa dotýkala nasledujúcich oblastí : colné právo, podnikové právo, bankové právo, vedenie účtov a dane podnikov, duševné vlastníctvo, ochranu pracovníkov na pracovisku, finančné služby, pravidlá hospodárskej súťaže, ochranu zdravia a života ľudí, zvierat a rastlín, ochranu spotrebiteľa, nepriame dane, technické predpisy a normy, zákony a predpisy o využití jadrovej energie, dopravu a životné prostredie. V danej súvislosti môžeme konštatovať, že väčšinou išlo o zblížovanie slovenských právnych predpisov v oblasti ekonomických vzťahov, t. j. v oblasti obchodu, bankovníctva, daní a pod. V súčasnosti predkladateľ návrhu zákona je povinný s dokumentáciu návrhu zákona (návrh zákona, osobitná časť k návrhu zákona, dôvodová správa k návrhu zákona) predložiť:

- a) Doložku zlučiteľnosti, ktorá obsahuje presné informácie, v ktorom ustanovení Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa daná problematika nachádza a v ktorom sekundárnom akte Európskej únie je problematika ustanovená. Doložka zlučiteľnosti obsahuje aj odvolávku na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie. Súčasťou uvedenej doložky je aj identifikácia stavu zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskej únie. V súčasnosti sa uvádza stupeň zlučiteľnosti:
 - aa) *úplný* (ak je právny akt prebraný náležite, t. j. v zodpovedajúcej právnej forme, včas, v celom rozsahu a správne),
 - bb) *čiastočný* (uviesť dôvody, predpokladaný termín a spôsob dosiahnutia úplného súladu),

cc) *žiadny* (uviesť dôvody, predpokladaný termín).¹⁷

- b) Tabuľku zhody, ktorú možno označiť aj ako komparatívnu analýzu sekundárneho právneho predpisu Európskej únie s navrhovaným slovenským právnym predpisom. Tabuľka zhody obsahuje už konkrétne znenie navrhovaného právneho predpisu a text sekundárneho aktu Európskej únie, s ktorým bol zosúladený a aj označenie zhody.

V zásade v procese prípravy Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii bol vytvorený inštitút právnej komparatistiky vo vzťahu k primárnej a sekundárnej právnej úprave Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie). Normotvorcovia porovnávali aktuálnu sekundárnu právnu úpravu ES s návrhom slovenského zákona. Správne zvolená metodika tvorby návrhu právneho predpisu bola zárukou kvality a právnej istoty. V meritórnom rozsahu sa porovnávali pojmy alebo právne inštitúty, s cieľom vytvorenia znenia ustanovenia, ktoré je v súlade s právnou úpravou Európskej únie. V mnohých prípadoch boli a sú ustanovenia uvedené v sekundárnych aktoch Európskej únie úplne prevzaté, resp. odpísané, najmä pri objasňovaní základných pojmov. Pre ilustráciu uvádzame v tabuľke 1 napríklad pojem „osobný údaj.“

Tab.2 Pojem osobný údaj

Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov	Zákon 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov
Čl.4 „osobné údaje“ sú akékoľvek informácie týkajúce sa identifikovanej alebo identifikovateľnej fyzickej osoby (ďalej len „dotknutá osoba“); identifikovateľná fyzická osoba je osoba, ktorú možno identifikovať priamo alebo nepriamo, najmä odkazom na identifikátor, ako je meno, identifikačné číslo, lokalizačné údaje, online identifikátor, alebo odkazom na jeden či viaceré prvky, ktoré sú špecifické pre fyzickú, fyziologickú, genetickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu tejto fyzickej osoby	§2 Osobnými údajmi sú údaje týkajúce sa identifikovanej fyzickej osoby alebo identifikovateľnej fyzickej osoby, ktorú možno identifikovať priamo alebo nepriamo, najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora, iného identifikátora ako je napríklad meno, priezvisko, identifikačné číslo, lokalizačné údaje, alebo online identifikátor, alebo na základe jednej alebo viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú identitu, fyziologickú identitu, genetickú identitu, psychickú identitu, mentálnu identitu, ekonomickú identitu, kultúrnu identitu alebo sociálnu identitu

Zdroj: Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 2016/679 Zákon 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V danej súvislosti možno poukázať na skutočnosť, že aproximácia práva sa stala merateľným kritériom pre členstvo v Európskej únii. V rámci negociačných kapitol sa kontroval stav transponovaných sekundárnych aktov ES/EÚ do vnútroštátnych právnych predpisov s uvedením stavu zlučiteľnosti.

Už pri vzniku Európskych spoločenstiev Walter Hallstein presadzoval myšlienku, že „Európa je spoločenstvom práva.“ „Právo je našou cestou k tomu, aby sme vedeli chrániť a presadzovať naše hodnoty a naše práva. Je to náš najlepší prostriedok v boji za sociálnu spravodlivosť, rovnosť a spravodlivosť pre všetkých. Preto nemôže byť právny štát len jednou z možností a preto Komisia kládla v roku 2018 taký dôraz na presadzovanie práva, ako vyplýva aj z tejto správy.“¹⁸ (vyjadrenie

¹⁷ Vláda Slovenskej republiky (2023) Legislatívne pravidlá Slovenskej republiky. Bratislava. [cit.3.2.2024]. Dostupné na :https://www.vlada.gov.sk/share/RVLP/1/pvsr_15072023.pdf?csrt=9187021336909351299

¹⁸ JUNCKER, J.C. (2019) Správa komisie. Monitorovanie a uplatňovanie práva Európskej únie. Brusel 7.4.2019 COM(2019) Final 319.

predsedu Komisie J. C. Junckera). Nielen v súčasnosti, ale aj v minulosti bolo právo považované za významný nástroj zblížovania právnych systémov štátov a formovania spoločných európskych politík. Väčšinou sa právo spája s existenciou štátu. Zákonodarná, výkonná a súdna moc sa spájajú s fungovaním štátu. V minulosti jedine štáty tvorili právo budované na národnom princípe. Právo sa stalo nástrojom na dosiahnutie cieľa ustanoveného v Európskej dohode o pridružení, aby sa Slovenská republika stala plnoprávnym členským štátom Európskej únie. V dôsledku primárnej a sekundárnej právnej úpravy Európskej únie bol zmenený v značnom rozsahu slovenský právny systém, boli zavádzané nové pojmy a nové inštitúty. (elektronický platobný styk a iné)

Za účelom vykonávania kontroly plnenia Európskej dohody o pridružení bola zriadená Asociačná rada (čl. 105), ktorá bola zložená z členov Rady Európskych spoločenstiev a z členov Komisie Európskych spoločenstiev a z členov vymenovaných vládou Slovenskej republiky. V rámci inštitucionálnej štruktúry významné miesto patrilo aj Asociačnému výboru, ktorý bol zložený z predstaviteľov Rady Európskych spoločenstiev a členov Komisie Európskych spoločenstiev a z predstaviteľov vlády Slovenskej republiky (zvyčajne na úrovni vyšších štátnych úradníkov). (čl.108) Pri Národnej rade Slovenskej republiky bol zriadený Asociačný parlamentný výbor, ako odborné diskusné fórum pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a poslancov Európskeho parlamentu.

Európska dohoda o pridružení mala povahu medzinárodnej zmluvy a ustanovovala záväzky Slovenskej republiky súvisiace s prípravou na členstvo v Európskej únii. Možno ju považovať aj za medzinárodnoprávny nástroj na dosahovanie cieľov Európskych spoločenstiev (dnes Európskej únie). Faktom však zostáva, že Slovenská republika splnila svoje záväzky vyplývajúce z Európskej dohody o pridružení, pretože dňa 1. mája 2004 sa stala plnoprávnym členským štátom Európskej únie. Pôvodná Európska dohoda o pridružení stratila na svojom význame. Podmienky vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie upravuje Zmluva o pristúpení k Európskej únii, ktorá bola podpísaná dňa 16. apríla 2003, nadobudla platnosť dňa 1. mája 2004. Od tohto dňa sa zmenil status občanov Slovenskej republiky, ktorým bol na základe článku 20 ZFEÚ (vtedy ZES) priznaný status európskeho občianstva.

Záväzky vyplývajúce zo Zmluvy o pristúpení k Európskej únii

Zmluvy o pristúpení k Európskej únii (Európskemu spoločenstvu) majú svoju históriu. Zmluvy o pristúpení uzatvorilo viacero členských štátov, ako napríklad Dánsko, Írsko, Spojené kráľovstvo (1972), Nórsko (1972), Grécko (1979), Španielsko, Portugalsko (1985), Fínsko, Rakúsko, Švédsko (1994). Zmluvy o pristúpení k Európskej únii ustanovujú práva a povinnosti členským štátom.

Jednoznačný záväzok, ktorý vyplýva členským štátom zo Zmluvy o fungovaní Európskej únie je lojalita a dodržiavanie právnych predpisov Európskej únie. Ustanovenie článku 4 ods.3 Zmluvy o Európskej únii zakladá povinnosť členským štátom prijímať iba také opatrenia, ktoré sú v súlade s právom Európskej únie.¹⁹ Inštitút lojality možno chápať aj ako povinnosť plniť si zodpovedne záväzky vyplývajúce z členstva v Európskej únii.

Samotná multilaterálna medzinárodná Zmluva o pristúpení k Európskej únii sa skladá z dvoch hlavných dokumentov:

¹⁹ Ú. v. EÚ C 202.7.6.2016.

- a) Zmluvy medzi členskými krajinami Európskej únie a prístupujúcimi 10 štátmi, ktoré požiadali o členstvo v Európskej únii²⁰
- b) Aktu o podmienkach prístúpenia. Súčasťou aktu sú aj prílohy s označením Zoznam uvedený v článku 24 Aktu o prístúpení- Slovensko.
- c) Okrem toho má zmluva 18 príloh, 10 protokolov a 34 vyhlásení.

Pre úplnosť uvádzame, že Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas so Zmluvou o prístúpení k Európskej únii uznesením č. 365 dňa 1. júla 2003 a súčasne rozhodla, že ide o zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prezident Slovenskej republiky zmluvu ratifikoval dňa 26. augusta 2003. Ratifikačná listina bola uložená u vlády Talianskej republiky dňa 9. októbra 2003. Zmluva nadobudla platnosť dňom 1. mája 2004 na základe článku 2 ods. 2. Za dodatočnú oporu pre aplikáciu Zmluvy o prístúpení k Európskej únii môžeme považovať aj článok 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého obsahom je, že: „*Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.*“ Z uvedeného je zrejmé, že v článku je zakotvený vzťah Slovenskej republiky k medzinárodnému právu, jeho zásadám a medzinárodným zmluvám. Z dikcie ústavného zákona je zrejmé, že Slovenská republika si musí plniť záväzky vyplývajúce zo Zmluvy o prístúpení k Európskej únii v súlade s princípom medzinárodného zmluvného práva *pacta sunt servanda*.²¹

Z ustanovenia článku 1 Zmluvy o prístúpení k Európskej únii vyplýva, že: „*Česká republika, Estónska republika, Cyperská republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Maltská republika, Poľská republika, Slovinská republika a Slovenská republika sa týmto stávajú členmi Európskej únie a zmluvnými stranami zmlúv, na ktorých je únia založená, v znení neskorších zmien a doplnkov.*“ Predmetné ustanovenie jednoznačne ustanovuje, že Slovenská republika a iné štáty sa stávajú členskými štátmi Európskej únie. Zároveň základné zmluvy, ktoré tvoria primárne pramene práva Európskej únie sa stávajú súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky. V tom čase to bola Zmluva o Európskej únii, Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (dnes Zmluva o fungovaní Európskej únie), Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ, Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu. Prístupový proces trval 10 rokov a dnes po 20 -tich rokoch členstva v Európskej únii môžeme povedať, že Slovensko nastúpilo cestu progresu a prehlbovania vzťahov v rôznych oblastiach medzi členskými štátmi Európskej únie a inými štátmi. Členstvom v Európskej únii sme sa tiež prihlásili k európskym hodnotám akými sú sloboda, rovnosť, solidarita, princípy demokracie a právneho štátu. Okrem primárnej právnej úpravy aj sekundárna právna úprava Európskej únie sa stala súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Nasvedčuje tomu aj ustanovenie článku 7 ods.2 Ústavy

²⁰ Ministerstvo zahraničných vecí SR (2004) Oznámenie 185/2004 Z. z. Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovojsvodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o prístúpení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii.

²¹ Oznámenie 12/1988 Zb. Oznámenie Viedenský dohovor o zmluvnom práve.

Slovenskej republiky,²² na základe ktorého *môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu.*²³ Na základe Ústavy Slovenskej republiky môže Slovenská republika delegovať časti výkonu svojich práv na inštitúcie Európskej únie.²⁴ Pri súčasnom vykonávaní politik Európskej únie sú to najmä politiky patriace do pôsobnosti článku 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (spoločná obchodná politika, menová politika, politika hospodárskej súťaže a pod.) Ústava SR upravuje správanie sa Slovenskej republiky iba počas členstva Slovenskej republiky v Európskych spoločenstvách (následne v Európskej únii).²⁵ Podľa zásady prenesenia právomocí, Únia vykonáva iba tie právomoci, ktoré na ňu delegovali členské štáty. Únia vykonáva svoje právomoci v súlade so zásadou subsidiarity a proporcionality.

Vzťah vnútroštátneho práva a práva Európskej únie je upravený v článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2. (aproximačné nariadenia).²⁶ Z predmetného ustanovenia explicitne vyplýva, že právne záväzné akty majú vyššiu právnu silu ako slovenské právne predpisy. Ústava Slovenskej republiky rozdelila právne záväzné akty ES/EÚ na tie, ktoré je potrebné transponovať do vnútroštátnych právnych predpisov (smernice) a tie, ktoré nie je potrebné transponovať (nariadenia). Na vývoj zásady prednosti práva Európskej únie má aj vplyv rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie. Explicitne nie je ustanovená zásada prednosti práva Európskej únie v Zmluve o fungovaní Európskej únie a v Zmluve o Európskej únii. Existuje však Vyhlásenie o prednosti (17) k Lisabonskej zmluve. Z daného vyhlásenia vyplýva, že: *„prednosť práva Spoločenstva je základnou zásadou tohto práva. Podľa Súdneho dvora táto zásada je obsiahnutá v osobitnom charaktere Európskeho spoločenstva. V čase vynesenia prvého rozsudku tejto ustálenej judikatúry [rozsudok z 15. júla 1964 č. 6/64 vo veci Costa/ENEL]²⁷ sa v zmluve prednosť práva nespomínala. Dnes je situácia rovnaká. Skutočnosť, že zásada prednosti nebude uvedená v budúcej zmluve, žiadnym spôsobom nemení existenciu tejto zásady ani existujúcu judikatúru Súdneho dvora.“*

Právne predpisy Európskej únie sú a iné akty a úradné informácie od inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr EÚ zverejňované v Úradnom vestníku. (čl. 297 ZFEÚ) V Úradnom vestníku sú zverejňované právne akty a iné dokumenty v dvoch sériách:

- a) Séria L obsahuje právne predpisy, najmä nariadenia, smernice, rozhodnutia, stanoviská a odporúčania a medzinárodné dohody
- b) Séria C obsahuje informácie a oznámenia obsahujúce pripravované akty, oznámenia, zhrnutia rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie, výročné správy Európskeho dvora

²² Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

²³ Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. priniesol nové znenie čl. 7 Ústavy Slovenskej republiky a upravil v odsekoch 2 až 5 postavenie medzinárodných zmlúv v ústavnom systéme Slovenskej republiky.

²⁴ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

²⁵ BALOG, B. (2009) Medzinárodné zmluvy v ústavnom systéme Slovenskej republiky Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

²⁶ Zákon 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

²⁷ COURT OF JUSTICE EC (1964) Judgment of the Court of 15 July 1964. Flaminio Costa v E.N.E.L. ECLI:EU:C:1964:66.

audítorov, vyhlásenia Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Európskeho výboru regiónov, výzvy na vyjadrenie záujmu o programy a projekty EÚ.

Nadobudnutím účinnosti nariadenia Rady (EÚ) č. 216/2013 zo 7. marca 2013 o elektronickom uverejňovaní Úradného vestníka EÚ sa stal autentický a má právne účinky výlučne úradný vestník uverejnený v elektronickej podobe.²⁸ Elektronické vydanie úradného vestníka je verejnosti dostupné na webovej stránke EUR-Lex. Podľa článku 1 nariadenia č. 216/2013 Úradný vestník sa uverejňuje v elektronickej podobe, v úradných jazykoch inštitúcií Európskej únie. Takýmto spôsobom je teda zabezpečená aj zásada dostupnosti práva Európskej únie pre každého občana alebo iného subjektu, ktorého sa môže potenciálne dotýkať. V nadväznosti na uvedené na Slovensku bol prijatý aj zákon č. 416/2004 Z. z. o Úradnom vestníku EÚ v znení zákona č. 606/2004 Z. z.

Súčasťou Zmluvy o pristúpení k Európskej únii je aj Akt o podmienkach pristúpenia, ktorý obsahuje ustanovenia o zastúpení Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie. V nasledujúcej tabuľke uvádzame prehľad zastúpenia osôb v inštitúciách Európskej únie.

Tab.3 Prehľad zastúpenia osôb Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie

Názov inštitúcie	Zastúpenie Slovenskej republiky
Európsky parlament	14 poslancov (v 2024 už 15 poslancov)
Rada Európskej únie	váha hlasov 7
Hospodársky a sociálny výbor	9 členov
Výbor regiónov	9 členov
Súdny dvor	1 sudca a 1 sudca súdu prvého stupňa
Dvor audítorov	1 člen
Európska centrálna banka	Guvernér NBS
Európska komisia	1 komisár
Európska investičná banka	1 zástupca MF SR

Zdroj: Akt o podmienkach pristúpenia. Tabuľka, vlastné spracovanie 2024

Na základe údajov v tabuľke 3 možno jednoznačne konštatovať, že podľa stanovených kritérií Slovenská republika má zastúpenie vo všetkých dôležitých orgánoch Európskej únie. Okrem oficiálneho zastúpenia v orgánoch Európskej únie na inštitúciách pracuje aj väčšie množstvo administratívnych pracovníkov zo Slovenska, ktorí prechádzajú riadnym výberovým konaním. Jednou z povinností členských štátov je okrem iného aj prispievať do rozpočtu Európskej únie. Výška príspevkov do rozpočtu Európskej únie sa určuje na základe jej príjmov z cla, dane z pridanej hodnoty pri dovoze a tiež závisí od výšky hrubého národného produktu ako aj iných tradičných zdrojov členských štátov. Slovenská republika sa zaviazala, že v rokoch 2004-2006 uhradí do rozpočtu Európskej únie 934 mil. EUR, prvý rok 10 mld. Sk (225 mil. EUR), o rok neskôr 350 mil. EUR a v roku 2006 to bude 359 miliónov euro).²⁹ Podľa údajov zverejnenými Zastúpením Európskej komisie na Slovensku vyčerpala **Slovenská republika v roku 2020 až**

²⁸ Ú. v. EÚ L 69, 13.3.2013, s. 1 – 3.

²⁹ INDEX, SME. Príspevok do rozpočtu EÚ.[cit.4.2.2024] Dostupné na: <https://index.sme.sk/c/40312/prispevok-sr-do-rozpocetu-eu-je-predbezne-stanoveny-na-9-az-10-miliard-sk.html> .

2,59 miliárd EUR (2.8% HDP), pričom do rozpočtu EÚ prispela sumou 957,0 miliónov EUR (1.03% HDP).³⁰

Podľa článku 4 Zmluvy o pristúpení k Európskej únii je Slovenská republika odo dňa vstupu do Európskej únie aj súčasťou Hospodárskej a menovej únie. Hospodárska a menová politika patria medzi kľúčové politiky Európskej únie. Hospodárska politika je zameraná na koordináciu vnútroštátnych fiškálnych a hospodárskych politík na základe spoločných pravidiel a odporúčaní, najmä v rámci procesu európskeho semestra. Menová politika je zameraná na koordináciu menových záležitostí najmä štátov patriacich do eurozóny (nízka inflácia, udržateľné verejné financie, stabilné výmenné kurzy, udržateľné úrokové sadzby).³¹ Na Slovenskú republiku sa vzťahuje povinnosť zabrániť nadmernému deficitu verejných financií. Na druhej strane je Slovenská republika súčasťou Hospodárskej a menovej únie ako členský štát Európskej únie.

Vychádzajúc z ustanovenia článku 6 ods.1 Zmluvy o pristúpení k Európskej únii pre Slovenskú republiku sú záväzné dohody alebo dohovory, ktoré boli uzavreté Spoločenstvom (dnes Úniou)

V zmysle článku 6 ods.2 Zmluvy o pristúpení k Európskej únii sa Slovenská republika zaviazala, že pristúpi k dohodám a dohovorom uzavretými pôvodnými členskými štátmi a Spoločenstvom (Čína, Chile, MERCOSUR). Slovenská republika má rovnaké práva a povinnosti vyplývajúce z týchto dohôd a dohovorov, ako majú pôvodné členské štáty.(čl.6 ods.3 Zmluvy o pristúpení).

Slovenská republika v zmysle článkov 6 ods. 4 a ods.5 Zmluvy o pristúpení k Európskej únii sa zaviazala, že bude plniť záväzky vyplývajúce zo zmlúv upravujúce vzťahy Európskej únie a skupiny štátov africkej, karibskej a tichomorskej oblasti a z Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Pomerne významné je ustanovenie článku 6 ods.10 Zmluvy o pristúpení, na základe ktorého Slovenská republika v zmysle zásad a zvyklostí medzinárodného zmluvného práva odstúpila od všetkých dohôd o voľnom obchode s tretími krajinami vrátane Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode. Zároveň prijala záväzok, že všetky medzinárodné zmluvy budú v súlade v právnych predpismi Európskej únie. (vtedy Európskych spoločenstiev)

Počas prístupových rokovaní z hľadiska aproximácie práva bola identifikovaná *Dohoda medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Spojenými štátmi americkými o vzájomnej podpore a ochrane investícií* (podpísaná 22. októbra 1991 vo Washingtone, nadobudla platnosť 19. decembra 1992 v zmysle ustanovenia čl. XIV)³² Európskou komisiou ako nezlučiteľná s komunitárnym právom – dnes s právom Európskej únie. Pri dojednávaní nového znenia ustanovení bilaterálnej investičnej dohody experti na medzinárodné zmluvné právo Ministerstva financií Českej republiky a experti na medzinárodné zmluvné právo Ministerstva financií Slovenskej republiky postupovali súčinne. Rokovania sa konali nielen v Bratislave, ale aj v Bruseli za asistencie expertov Európskej komisie. Vzhľadom k tomu, že v Českej republike a v Slovenskej republike pôsobilo viacero investorov zo Spojených štátov amerických nebolo vhodné ukončiť platnosť už spomínanej bilaterálnej investičnej dohody. Predmetná bilaterálna investičná dohoda nebola zlučiteľná s ustanoveniami článkov 57 (2) (Rada môže na návrh

³⁰ ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE NA SLOVENSKU. Rozpočet EÚ na roky 2021 – 2027. [cit.4.2.2024] Dostupné na: https://www.slovakia.representation.ec.europa.eu/strategia-priority/rozpocet-eu-pre-slovensko_sk

³¹ EURÓPSKA ÚNIA (2016) Protokol (č. 13) o kritériách konvergencie. OJ C 202, 7.6.2016, p. 281–282.

³² Oznámenie č. 193/1995 Z. z.

Komisie kvalifikovanou väčšinou hlasov prijať opatrenia o pohybe kapitálu do tretích krajín a z tretích krajín v oblasti priamych investícií – vrátane investícií do nehnuteľného majetku, usadenia sa, poskytovania finančných služieb alebo prístupu cenných papierov na kapitálové trhy), 59 (ak pohyb kapitálu do tretích krajín alebo z tretích krajín vo výnimočných okolnostiach spôsobí alebo hrozí, že spôsobí vážne ťažkosti fungovaniu hospodárskej a menovej únie, na návrh Komisie a po porade s ECB môže Rada kvalifikovanou väčšinou hlasov prijať voči tretím krajinám ochranné opatrenie), 60 (môže Rada prijať potrebné naliehavé opatrenia v oblasti pohybu kapitálu a platieb so zreteľom na tretie krajiny, a to postupom vymedzeným v článku 301), 119 (spoločná obchodná politika), 120 (potrebné ochranné opatrenia) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.³³

V meritórnom rozsahu predmetná bilaterálna investičná dohoda bola v rozpore so samotnými princípmi hospodárskej a menovej únie v tom, že prijaté medzinárodné záväzky mohli narušiť výkon spoločnej obchodnej politiky Európskej únie a obmedziť flexibilitu EÚ pri uplatňovaní nástrojov obchodnej politiky. Poskytnuté preferencie subjektom z USA mohli spôsobiť nejednotnosť aplikovania opatrení na vnútornom trhu Európskej únie. Podobné problémy mali aj iné štáty, Poľsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Bulharsko a Rumunsko. Výsledkom spoločných rokovaní bol Dodatočný protokol. Textové znenie tohto protokolu bolo konzultované s expertami Európskej komisie a bol podpísaný zmluvnými stranami aj v Bruseli. V danej súvislosti musíme uviesť, že viaceré už platné bilaterálne investičné dohody boli následne renegociované z dôvodu dosiahnutia úplnej kompatibility s právom Európskej únie.

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie sa v slovenskej zmluvnej praxi začal uplatňovať ďalší typ zmluvy, tzv. zmiešané zmluvy. Ide o medzinárodné zmluvy, kde je jednou spoločnou zmluvnou stranou Európska únia (vtedy Európske spoločenstvá) ako samostatný subjekt, a súčasne tiež jednotlivé členské štáty Európskej únie.

Článok 35 Zmluvy o prístupí k Európskej únii vytvára predpoklady na vstup do Schengenského priestoru.³⁴ Záväzky týkajúce sa vstupu so Schengenského priestoru majú nasledovnú štruktúru:

- a) investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie infraštruktúry hraničných priechodov a súvisiacich budov
- b) investície do prevádzkového vybavenia akéhokoľvek druhu (napr. laboratórne vybavenie, detektory, hardvér a softvér Schengenského informačného systému dopravné prostriedky)
- c) vzdelávanie pohraničnej stráže.

Správna implementácia opatrení a rešpektovanie odporúčaní inštitúcií Európskej únie prispeli k tomu, že Slovenská republika sa dňa 21. decembra 2007 stala členom Schengenského

³³ The Treaty establishing the European Community. OJ C 325 24.12.2002.

³⁴ Schengenské acquis - Dohoda medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom odstraňovaní kontrol na ich spoločných hraniciach z roku 1985, Ú. v. EÚ L 239, 22.9.2000, s. 13 – 18. Schengenské acquis – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach Ú. v. EÚ L 239, 22.9.2000, s. 19 – 62.

priestoru. Protokolom k Amsterdamskej zmluve sa Schengenské *acquis* stalo súčasťou právneho systému Európskych spoločenstiev (dnes EÚ). V zmysle Zmluvy z Lisabonu schengenské *acquis* dnes podlieha parlamentnej a súdnej kontrole. Koordinácia a vykonávanie schengenských dohôd je zameraná na nasledujúce oblasti:

- a) odstraňovanie kontrol na vnútorných hraniciach pre všetky osoby
- b) zavádzanie spoločných opatrení týkajúce sa preukazov totožnosti pri prekračovaní hraníc
- c) zavádzanie spoločných pravidiel v oblasti vízovej a azylovej politiky
- d) implementácia Schengenského informačného systému
- e) policajná a justičná spolupráca pri odhaľovaní zločinov a prenasledovaní zločincov.

Vstupom do Európskej únie začala Slovenská republika vykonávať Schengenské *acquis* I. kategórie, ktoré sa týka predovšetkým prekračovania vonkajších hraníc. Oblasť týkajúca sa zrušenia kontrol na vnútorných hraniciach spadá do tzv. II. kategórie Schengenského *acquis* a vyžaduje aktívnu súčinnosť so susednými štátmi.

Negociačná kapitola č. 6 o hospodárskej súťaži bola tak isto náročná z pohľadu aproximácie práva. V rámci politiky hospodárskej súťaže, ktorej súčasťou je aj štátna pomoc sa Slovenská republika zaviazala, že do konca daňového roka 2008 bude uplatňovať oslobodenie od dane z príjmov právnických osôb udelené na základe nariadenia vlády č. 192/1998 Z. z. jednému oprávnenému subjektu pôsobiacemu v oblasti v automobilového priemyslu. Daná štátna pomoc na základe tohto oslobodenia od dane nepresiahne 30 % oprávnených investičných nákladov príslušného projektu, ktoré vznikli od roku 1998.³⁵ Inštitút štátnej pomoci bol práve ekonomickým nástrojom, ktorý využívali najmä zahraniční investori ešte pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie. Ekonomické výhody vo formujúcej sa trhovej ekonomike sa pozitívne prejavili aj na hospodárskych výsledkoch príjemcu štátnej pomoci.

Z hľadiska zvýšenia jadrovej bezpečnosti v regióne a v celej Európskej únii sa Slovenská republika počas prístupových rokovaní dohodla, že jadrová elektrárňa Bohunice V1 (Jaslovské Bohunice) ukončí prevádzku bloku 1 jadrovej elektrárne Bohunice V1 do 31. decembra 2006 a bloku 2 do 31. decembra 2008. Vzhľadom na to, že takýto náročný zásah do národného hospodárstva si vyžaduje ekonomické zdroje, Európska únia vyjadrila svoju ochotu naďalej, až do roku 2006, poskytovať finančnú pomoc ako predĺženie predvstupovej pomoci plánovanej v rámci programu PHARE pri odstavení elektrárne. Daný záväzok bol ustanovený v Protokole č. 9 o bloku 1 a bloku 2 Jadrovej elektrárne Bohunice V 1 na Slovensku, ktorý je pripojený k Aktu o podmienkach prístúpenia. Následne bolo prijaté nariadenie Rady (EURATOM) č. 549/2007 zo 14. mája 2007 o vykonávaní Protokolu č. 9 o bloku 1 a bloku 2 jadrovej elektrárne Bohunice V1 na Slovensku, ktorý je pripojený k Aktu o podmienkach prístúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii.³⁶

Vynegociované prechodné obdobia

³⁵ Zmluva o prístúpení k EÚ. Zoznam uvedený v článku 24 aktu o prístúpení: Slovensko.(XIV) Zbierka zákonov 2004 Príloha k čiaske 85 Strana 3343.

³⁶ Ú. v. EÚ L 131, 23.5.2007, s. 1.

V rámci dojednávania medzinárodnej zmluvy je možné, aby zmluvné strany uplatnili výhrady k niektorým ustanoveniam. Slovenská republika a aj niektoré iné kandidátske krajiny si vyjednali 7-ročné prechodné obdobie v nadväznosti na ustanovenia článku 39 a článku 49 (ods.1) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva týkajúce sa slobody pohybu osôb a slobody poskytovať služby, vrátane dočasného pohybu vysielaných pracovníkov. Uvedené ustanovenia sa neuplatňovali. V praxi to znamenalo, že občania zo Slovenska museli získať povolenie na zamestnanie, ak chceli vykonávať činnosť na území pôvodných členských štátoch (najmä v Rakúsku a Nemecku).³⁷

S liberalizáciou pohybu kapitálu súvisí aj nadobúdanie hnutel'ného a nehnuteľného majetku zahraničných osôb alebo aj zahraničných investorov. V rámci negociačnej kapitoly Voľný pohyb kapitálu, Slovenská republika, resp. vyjednávači z Ministerstva financií Slovenskej republiky vyjednali 7-ročné prechodné obdobie na nadobúdanie poľnohospodárskej a lesnej pôdy do vlastníctva zahraničných osôb. Dané prechodné obdobie sa nevzťahovalo samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí môžu nadobúdať poľnohospodársku a lesnú pôdu na Slovensku za podmienky, že sa usadia na území Slovenskej republiky a začnú byť aktívni v poľnohospodárskej činnosti po dobu 3 rokov nepretržite.³⁸

V rámci negociačnej kapitoly Životné prostredie si Slovenská republika počas negociačných rokovaní vyjednala 7-ročné prechodné obdobie na transpozíciu smerníc do slovenských právnych predpisov. V meritórnom rozsahu vyjednávači z Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky vyjednali, že smernice týkajúce sa spaľovania nemocničného odpadu, spaľovania priemyselného odpadu, odvádzania odpadových vôd a ich čistenie, zavedenia obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok z veľkých spaľovacích zariadení do ovzdušia a vypracovania akčných programov na znižovanie znečistenia vôd dusičnanmi budú transponované do slovenských právnych predpisov neskôr, než ako bolo požadované a ustanovené v Národnom pláne pre prijatie *acquis communautaire*.

Záver

Vzhľadom na cieľ vedeckej štúdie a na stanovené výskumné otázky, týkajúce sa procesu prípravy na členstvo v Európskej únii, môžeme jednoznačne konštatovať, že Slovenská republika splnila v požadovanom čase podmienky týkajúce sa členstva v Európskej únii (Q1.) Hlavne boli zavádzané liberalizačné opatrenia pre slobodu pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu a pre prílev zahraničných investícií. Boli zmenené legislatívne pravidlá so zreteľom na aproximáciu práva. Splnila podmienky fungovania právneho štátu.

Na výskumnú otázku Q2 týkajúcu sa konkrétnych záväzkov vyplývajúce z členstva v Európskej únii existuje odpoveď, že Slovenská republika pristupuje zodpovedne k plneniu záväzkov a aplikuje najmä princíp lojality ustanovený v Zmluve o Európskej únii. Poukázali sme na zodpovednosť štátu pri správnej transpozícii sekundárnych aktov do slovenského právneho poriadku a na povinnosť prispievať do spoločného úniového rozpočtu finančnými prostriedkami podľa stanoveného kľúča.

³⁷ Zmluva o pristúpení k EÚ. Zoznam uvedený v článku 24 aktu o pristúpení: Slovensko.(XIV) Zbierka zákonov 2004 Príloha k čiastke 85 Strana 3338.

³⁸ Zmluva o pristúpení k EÚ. Zoznam uvedený v článku 24 aktu o pristúpení: Slovensko.(XIV) Zbierka zákonov 2004 Príloha k čiastke 85 Strana 3338

V rámci prístupového procesu sme sa stretli aj s viacerým problémami týkajúce sa správnej transpozície komunitárneho práva do slovenských právnych predpisov. Q3. Najväčším problémom boli už uzatvorené a platné medzinárodné zmluvy týkajúce sa obchodu, služieb a investícií. V štúdiu sme poukázali na konkrétnu bilaterálnu investičnú dohodu, ktorá nebola v súlade s právnymi predpismi Európskeho spoločenstva. Problematických okruhov bolo viac, avšak vďaka vhodnej koordinácii a pomoci členským štátom alebo ANTENE Luxemburg sme tieto problémy dokázali prekonať a zabezpečovali celkové plnenie stratégie uvedenej v Bielej knihe.

Zoznam použitej literatúry:

1. BALOG, B. (2009) Medzinárodné zmluvy v ústavnom systéme Slovenskej republiky Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1
2. Biela kniha - príprava asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie. Bratislava : Vydavateľstvo JORI-PRESS , 1995. 80-88781-01-9
3. COURT OF JUSTICE EC (1964) Judgment of the Court of 15 July 1964. Flaminio Costa v E.N.E.L. ECLI:EU:C:1964:66.
4. Európska únia (2012) Zmluva o Európskej únii Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012
5. Európska únia (2012) Zmluva o fungovaní Európskej únie Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012
6. Európska únia (2016) Protokol (č. 34) o osobitnej úprave pre Grónsko, OJ C 202, 7.6.2016, p. 319–319
7. Európska únia (2000) Schengenské acquis– Dohoda medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom odstraňovaní kontrol na ich spoločných hraniciach z roku 1985, Ú. v. EÚ L 239, 22.9.2000, s. 13 – 18. Schengenské acquis– Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach Ú. v. EÚ L 239, 22.9.2000, s. 19 – 62
8. European Union (2002) The Treaty establishing the European Community. OJ C 325 24.12.2002
9. EUR-LEX (2024) Prístupové kodanské kritériá. [cit.4.2.2024]. Dostupné na: <https://www.eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>
10. INDEX, SME. Príspevok do rozpočtu EÚ. [cit.4.2.2024] Dostupné na: <https://index.sme.sk/c/40312/prispevok-sr-do-rozpocetu-eu-je-predbezne-stanoveny-na-9-az-10-miliard-sk.html>
11. JUNCKER, J. C. (2019). Správa komisie. Monitorovanie a uplatňovanie práva Európskej únie. Brusel 7.4.2019 COM(2019) Final 319.
12. Ministerstvo zahraničných vecí SR (2004) Oznámenie 185/2004 Z. z. Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovoľvodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o pristúpení Českej republiky, Estónskej republiky,

- Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii
13. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR (1997).158/1997 Z. z. Európska dohoda o pridružení uzatvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej
 14. Oznámenie č. 193/1995 Z. z. Dohoda medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Spojenými štátmi americkými o vzájomnej podpore a ochrane investícií
 15. Vláda Slovenskej republiky (2023) Legislatívne pravidlá Slovenskej republiky. Bratislava. [cit.3.2.2024]. Dostupné na :[https // www.vlada.gov.sk/share/RVLP/1pvsr_15072023.pdf?csrt=9187021336909351299](https://www.vlada.gov.sk/share/RVLP/1pvsr_15072023.pdf?csrt=9187021336909351299)
 16. ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE NA SLOVENSKU. Rozpočet EÚ na roky 2021 – 2027. [cit.4.2.2024] Dostupné na: https://www.slovakia.representation.ec.europa.eu/strategia-priority/rozpocet-eu-pre-slovensko_sk
 17. Zmluva o pristúpení k Európskej únii(2004). Zoznam uvedený v článku 24 aktu o pristúpení: Slovensko.(XIV) Zbierka zákonov 2004
 18. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky
 19. Zákon č. 416/2004 Z. z. o Úradnom vestníku EÚ

Harmonisation of the rules on the exchange of data on short-term rentals of accommodation in the member states of the European union

Harmonizácia pravidiel o výmene údajov o krátkodobých prenájmoch ubytovania v členských štátoch Európskej únie

JUDr. Mgr. Vladislav Mičátek, PhD. ¹

Abstrakt

Krátkodobé prenájmy ubytovania sa stávajú čoraz častejšie predmetom obchodných vzťahov. Práve krátkodobé prenájmy sú predmetom kolaboratívnej ekonomiky, prostredníctvom ktorej je možné dosiahnuť efektívnejšie využívanie tovarov a služieb. Kolaboratívna ekonomika predstavuje ekonomický model založený na peer-to-peer (P2P). Vedecká štúdia v širších súvislostiach sekundárnou analýzou poukazuje na právny rámec Európskej únie týkajúci sa harmonizácie pravidiel o výmene údajov o krátkodobých prenájmoch ubytovania v členských štátoch Európskej únie. Zamerala sa na monitoring informácií a ich poskytovanie príslušným orgánom v súvislosti so zabezpečovaním služieb krátkodobého prenájmu ubytovania, ktoré ponúkajú hostitelia prostredníctvom online platforiem. Autor poukazuje na zdieľanie majetku prostredníctvom poskytovania služieb, ktoré ponúkajú hostitelia prostredníctvom online platforiem pre krátkodobé prenájmy.

Abstract

Short-term accommodation rentals are increasingly becoming the subject of business relationships. It is short-term rentals that are the subject of the collaborative economy, through which more efficient use of goods and services can be achieved. The collaborative economy is an economic model based on peer-to-peer (P2P). In a broader context, the study refers by secondary analysis to the European Union's legal framework concerning the harmonisation of rules on the exchange of data on short-term accommodation rentals in the Member States of the European Union. The author focused on the collection and provision of information to competent authorities in relation to the provision of short-term accommodation rental services offered by hosts through online platforms. The study highlighted the sharing of assets through the provision of services offered by hosts through online platforms for short-term rentals.

Kľúčové slová : kolaboratívna ekonomika, krátkodobý prenájom ubytovania, nariadenie

Keywords: collaborative economy, short-term rental accommodation, regulation

¹ JUDr. Mgr. Vladislav Mičátek, PhD. Slovenská asociácia európskych štúdií. Bratislava, Pražská 11.

Úvod

Obchodné spoločnosti vo všetkých oblastiach národného hospodárstva menia spôsoby a stratégie v súvislosti s prechodom na klimaticky neutrálne a zelené hospodárstvo spojené s prioritami Európskej únie.² Proces neustálych zmien v podnikaní je determinovaný aj inováciami a zavádzaním nových inovatívnych foriem podnikania. Tento proces je determinovaný zavádzaním pravidiel Európskej únie a jej kľúčovými prioritami. V záujme štátu je preto vytvárať vhodné podnikateľské prostredie, pričom sa kladie veľký dôraz na trvalo udržateľný rozvoj a na priority EÚ v oblasti ekologickej ekonomiky.³

Do popredia sa dostáva kolaboratívna ekonomika alebo aj zdieľaná ekonomika, ktorá otvára priestor pre rozvoj podnikania a najmä cezhraničného podnikania. Univerzálnym znakom kolaboratívnej ekonomiky je, že je realizovaná na princípe digitálnej platformy. Obchodné spoločnosti menia svoje tradičné obchodné modely formujú nové modely podnikania poskytovateľov služieb. Tento novo formujúci sa podnikateľský model funguje na základe párovania ponuky služby a dopytu služby prostredníctvom online platforiem, ktoré vlastnia rôzne obchodné spoločnosti. Subjektami týchto vzťahov sú podnikatelia a príjemcovia služby. Z hľadiska sektorového sú najčastejšie online platformy využívané v oblasti ubytovania, dopravy, pracovných zručností a financií.⁴

Štát svojou politikou zásadne ovplyvňuje podnikateľské a konkurenčné prostredie, kvalitou regulačného rámca.⁵ Avšak v záujme zabezpečenia správneho fungovania vnútorného trhu je potrebné, aby aj na úrovni Európskej únie boli prijímané opatrenia regulujúce systém poskytovania služieb v rámci kolaboratívnej ekonomiky. Kolaboratívna ekonomika zaznamenala rapidný nárast, pričom pre spotrebiteľov má prínos v podobe nových služieb, širšej ponuky a nižších cien.

Cieľ a metodológia

Vedecká štúdia v prvej časti popisuje univerzálnu teóriu o kolaboratívnej ekonomike s poukazaním na názory viacerých autorov a na definíciu Európskej komisie na kolaboratívnu ekonomiku. V druhej časti na základe faktov analyzujeme harmonizáciu pravidiel o výmene údajov o krátkodobých prenájmoch ubytovania v členských štátoch Európskej únie. Tretia časť obsahuje konkrétne dáta o realizovaných prenájmoch ubytovania, ktoré sme získali z databázy EUROSTAT. Vzhľadom na stanovený cieľ vedeckej štúdie sme aplikovali tradičné vedecké metódy ako je analýza, syntéza, deskripcia, generalizácia a sumarizácia. Objektom skúmania je pripravovaná právna úprava na úrovni Európskej únie týkajúca sa poskytovateľov online platforiem pre krátkodobé prenájmy bez ohľadu na miesto ich usadenia. Pri spracovaní danej témy sme použili viacero vedeckých a odborných článkov, právne predpisy Európskej únie.

² MATÚŠOVÁ, S., KAJANOVÁ, J., NOVÁČEK, P. (2022) *Sustainable business in the European economic area* In Juridical Tribune. Volume 12 Issue 4, 2022.

³ NOVÁČEK, P. (2021) *Využívanie nerastných zdrojov v rámci podnikania na Slovensku*. In Scientific Journal Public administration and Regional Development No.1, 2021, Vol. XVII. Bratislava

⁴ VAUGHAN, R.; DAVERIO, R. (2013) *Assessing the size and presence of the collaborative economy in Europe* [online]. Brussels: European Commission, [cit. 8. 1. 2020]

⁵ PAŠKTROVÁ, L., SAXUNOVÁ, D. (2016) *Investment aid and competitiveness of regions in Slovakia*. In Proceedings of 8th annual international scientific conference COMPETITION. College of Polytechnics Jihlava ISBN 978-80-88064-25-1.

a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD).Predmetný návrh je predmetom schvaľovacieho procesu v inštitúciách Európskej únie.

Kolaboratívna ekonomika z pohľadu Európskej únie

Európska komisia vo svojom dokumente z roku 2016 (356) uvádza definíciu kolaboratívnej ekonomiky v nasledovnom znení: „kolaboratívnym hospodárstvom sa rozumejú obchodné modely, v rámci ktorých sú obchodné činnosti podporené kolaboratívnymi platformami vytvárajúcimi otvorený trh pre dočasné využívanie tovarov a služieb, ktoré sú často poskytované súkromnými osobami. Kolaboratívne hospodárstvo zahŕňa tri kategórie relevantných aktérov:

- i) poskytovateľov služieb, ktorí sa spoločne delia o svoje aktíva, zdroje, čas alebo schopnosti – môže ísť o súkromné osoby, ktoré príležitostne ponúkajú svoje služby (tzv. „peers“), alebo poskytovateľov služieb v rámci ich odbornej spôsobilosti (profesionálni poskytovatelia služieb);
- ii) používateľov týchto služieb a
- iii) sprostredkovateľov, ktorí – prostredníctvom online platformy – spájajú poskytovateľov s používateľmi a zjednodušujú ich vzájomné transakcie („kolaboratívne platformy“).⁶

Predmetná definícia ustanovuje, že ide o dočasné poskytovanie služieb poskytované súkromnými subjektami. Zároveň definícia objasňuje aj účastníkov danej činnosti a tými sú :poskytovateľ služby, požívateľ služby a sprostredkovateľ. V danej súvislosti nesmieme zabúdať, že poskytovaná služba sa poskytuje za odmenu na diaľku prostredníctvom elektronického zariadenia a na individuálnu žiadosť príjemcu služby. Z tohto dôvodu by bolo vhodnejšie, aby sa kolaboratívna ekonomika nazývala „ekonomika online platforiem“, vzhľadom k tomu, že dominantnými ekonomickými hráčmi sú digitálne platformy alebo „ekonomika spoločného využívania.“ Digitálna platforma je vlastne akési “digitálne trhovisko” a predstavuje priestor v digitálnom priestore, v rámci ktorého dochádza ku stretnutiu ponuky a dopytu vzájomne neznámych subjektov a tým je umožnené zúčastniť sa zdieľania aj mimo priestor uzatvorenej rodinnej či susedskej komunity.⁷ Stručne by sme mohli povedať, že ide o služby na požiadanie za prítomnosti online platformy.

Súčasná aplikačná prax pozná viacero online platforiem, ktoré pôsobia v rámci kolaboratívnej ekonomiky. V nasledujúcej tabuľke uvádzame druhy existujúcich online platforiem.

Tab.1 Druhy existujúcich online platforiem

Zdieľanie majetku	Zdieľanie služieb	Zdieľanie služieb na diaľku
Airbnb, BlablaCar	Amazon	Uber

Zdroj: Vlastné spracovanie 2023

⁶ EURÓPSKA KOMISIA (2016) *Európska agenda pre kolaboratívne hospodárstvo*. Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Brusel.2.6.2016. COM 356 Final.

⁷ EURÓPSKA KOMISIA (2016) *Európska agenda pre kolaboratívne hospodárstvo*. Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Brusel.2.6.2016. COM 356 Final.

Európska komisia pravidelne vyhodnocuje na základe štatistických dát výsledky stavu digitálnej ekonomiky a spoločnosti, známe pod skratkou DESI. V zásade ide o určenie rebríčkového poradia úrovne digitalizácie štátov. Zo zverejnenej správy Európskej komisie za rok 2022 vyplýva, že Slovensko je na 23. mieste spomedzi všetkých 27 členských štátov EÚ, čo nie je priaznivé z hľadiska národohospodárskej politiky. Slovensko zaostáva za priemerom členských štátov Európskej únie. Popredné miesto v danej oblasti patrí Fínsku, Dánsku alebo Holandsku. Značný progres v oblasti digitalizácie dosiahlo Poľsko a Grécko.⁸ Dôvodov na nižší index digitálnej ekonomiky na Slovensku môže byť viacej, avšak medzi hlavné možno zaradiť nedostatok finančných zdrojov, schopnosť prispôbovať sa novodobým trendom a iné.

Objasnenie pojmu kolaboratívna ekonomika

K pojmu kolaboratívna ekonomika existuje v súčasnosti viacero názorov a stanovísk aj významných medzinárodných organizácií.

Autori Frenken at al. (2015) a Meelen a Frenken (2015) definujú zdieľanú ekonomiku ako „spoločenstvo spotrebiteľov (alebo firiem), ktoré si navzájom poskytujú dočasný prístup k nevyužívanému fyzickému majetku za určitú formu peňažnej či nepeňažnej odplaty.“⁹

Podľa Dervojeđu at al. (2013) je hlavným rozdielom medzi tradičnou a zdieľanou ekonomikou to, že v prípade tradičnej ekonomiky spotrebiteľia tovary nakupujú za účelom vlastníctva, pričom pri zdieľanej ekonomike ide len o dočasné nadobudnutie vlastníctva. Pôvodnému vlastníkovi v závislosti od dohody so spotrebiteľom, prináleží určitá forma odmeny za dočasné vzdanie sa vlastníctva¹⁰

Belk (2014) vo svojej štúdií definuje „zdieľanú ekonomiku ako ľudmi koordinované získavanie a distribuovanie zdrojov v podobe tovarov či poskytovanie služieb za poplatok alebo inú formu kompenzácie.“¹¹

Bostmanová (2018) je toho názoru, že „kolaboratívna ekonomika je ekonomický model, ktorý je založený na vytváraní hodnôt prostredníctvom nevyužitých aktív, priestorov, zručností či tovarov za účelom získavania určitých finančných či nefinančných výhod.“¹²

Na základe uvedeného je možné určiť systémové znaky zhody kolaboratívnej ekonomiky:

- a) dočasné poskytovanie služby
- b) využívanie nevyužitých aktív
- c) poskytovanie odmeny za dočasné užívanie vlastníctva.

Legislatívne zmeny v právnom priestore Európskej únie

⁸ EURÓPSKA KOMISIA (2023) Správa o indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti. [online cit. 28. 09. 2023]. Dostupné na: digital-strategy.ec.europa.eu/sk/policies/desi-telecoms.

⁹ FRENKEN, K. at al. (2015) *Smarter regulation for the sharing economy*. The Guardian. Dostupné na internete: [online]. 2015 [cit. 4.1.2024]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/science/political_science/2015/may/20/smarter-regulation-for-the-sharing-economy.

¹⁰ DERVOJEDA, K. at al. (2013) *The Sharing Economy. Accessibility Based Business Models for Peer-to-Peer Markets*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Enterprise and Industry

¹¹ BELK, R. (2014) *You are what you can access: Sharing and collaborative consumption online*. In Journal of Business Research, 67(8). s. 1596-1600.

¹² BOTSMAN, R. *Komu se dá veriť?: jak nás technologie sblížily a proč by nás mohly rozeštvat*. Brno: Host, 2018. ISBN 978-80-7577-599-3.

V Oznámení Európskej komisie z 19.2.2020 o formovaní digitálnej budúcnosti Európy, Európska komisia uvádza, že bude prijímať patrenia na uľahčenie prechodu na čisté, obehové, digitálne a globálne konkurencieschopné odvetvia EÚ, pričom sa nebude zabúdať ani na MSP a posilnenie pravidiel jednotného trhu.¹³ Spravodlivé a konkurencieschopné hospodárstvo si vyžaduje aj zavádzanie spoločných harmonizovaných pravidiel vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Spoločenská transformácia si vyžaduje hlbokú reflexiu na všetkých úrovniach hospodárskych vzťahov a najmä sa dotýka poskytovateľov služieb a tovarov. Obchodné spoločnosti pre svoju činnosť potrebujú rámec, ktorý im umožní rozširovať hospodárske aktivity, zhromažďovať údaje, inovovať a súťažiť alebo spolupracovať za spravodlivých podmienok. Európska únia v rámci svojich činností vo väzbe na ustanovenie článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je oprávnená prijímať opatrenia na aproximáciu ustanovení zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov so zámerom zabezpečenia správneho fungovania vnútorného trhu.¹⁴ V súčasnosti pripravuje nariadenie o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania. Nariadenie je sekundárnym aktom a v zmysle článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie má všeobecnú platnosť, je záväzná vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch Európskej únie.¹⁵ Uplatňuje sa priamo po nadobudnutí účinnosti v členských štátoch bez toho, aby bolo potrebné transponovať ho do vnútroštátneho práva. Nariadenie môže mať formu legislatívneho (riadny alebo mimoriadny legislatívny proces), delegovaného alebo vykonávacieho aktu.

Zámerom pripravovaného nariadenia o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania (ďalej len „nariadenie o krátkodobých nájmov ubytovania“) je ustanoviť právny rámec na vytváranie a výmenu údajov o krátkodobých prenájmoch ubytovania.¹⁶ Pripravované nariadenie vychádza z ďalších platných právnych predpisov Európskej únie. Ako príklad možno uviesť nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami, ktoré zavádza spoločný súbor povinností pre online podniky poskytujúce služby v EÚ vrátane online platformami sprostredkujúcich služby krátkodobého prenájmu ubytovania.¹⁷

V meritórnom rozsahu sa nariadenie o krátkodobých nájmoch ubytovania vzťahuje na online platformy, ktoré umožňujú hosťom uzatvárať s hosťiteľmi zmluvy na diaľku o poskytovaní služieb krátkodobého prenájmu ubytovania poskytované za odplatu. Uvedené subjekty poskytujú služby krátkodobého prenájmu ubytovania, ktorým sa podľa článku 3 (4) návrhu nariadenia *myslí krátkodobý prenájom jednotky za odmenu či už na profesionálnom alebo neprofesionálnom základe*.¹⁸ V skutočnosti ide o krátkodobé prenocovanie vo vybraných zariadeniach, ktoré príjemca služby zabezpečuje prostredníctvom online platformy. V zmysle článku 3 písm. i) nariadenia (EÚ) 2022/2065 sa za „online platformu považuje *hostingová služba, ktorá na žiadosť príjemcu služby uchováva a verejne šíri informácie, pokiaľ táto činnosť*

¹³ EURÓPSKA KOMISIA (2020) Oznámenie Formovanie digitálnej budúcnosti Európy. Brusel 19.2.2020 COM/2020/67 final.

¹⁴ EURÓPSKA ÚNIA (2016) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016.

¹⁵ EURÓPSKA ÚNIA (2016) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016.

¹⁶ Predmetné nariadenie je v procese schvaľovania.

¹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách. Ú. v EÚ L 277, 27.10.2022, p. 1–102.

¹⁸ EURÓPSKA KOMISIA (2022) Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD).

nie je nepodstatným a čisto vedľajším prvkom inej služby alebo nepodstatnou funkciou hlavnej služby, ktorý z objektívnych a technických dôvodov nemožno použiť bez tejto inej služby.“¹⁹ V zásade online platforma je nástrojom, prostredníctvom ktorého príjemca služby uzatvára s ubytovacím zariadením zmluvu na diaľku o poskytovanie služieb krátkodobého prenájmu ubytovania za určitú finančnú sumu. Povinnosťou členských štátov je prijať opatrenia na harmonizáciu registrácie ubytovaných hostí a vydať registračné číslo. Registračné číslo k je identifikátorom prenajatej jednotky, by malo zabezpečiť, aby sa údaje zozbierané a zdieľané platformami mohli riadne priradiť hostiteľom a jednotkám.²⁰ V rámci harmonizovanej registrácie subjekty uvádzajú nasledujúce údaje:

Tab. 2 Návrh nariadenia

Fyzické osoby	Právnické osoby
Meno a priezvisko	Názov obchodnej spoločnosti
Adresa	Právneho zástupcu
Číslo telefónu	Sídlo
Kontaktnú e-mailovú adresu	Registračné číslo
	Kontaktnú e-mailovú adresu

Zdroj: Návrh nariadenia. Tabuľka vlastné spracovanie. 2023

Digitálna transformácia a využívanie služieb krátkodobého ubytovania si vyžaduje aj zavádzanie harmonizovaných pravidiel pre individuálnych príjemcov príslušnej služby. Z tohto dôvodu považujeme za správne, aby poskytovatelia cezhraničných služieb a služieb, ktoré nemajú cezhraničný rozmer v rámci registrácie osôb zapisovali uvedené dáta o týchto subjektoch. V rámci spracovávania osobných údajov poskytovateľ v odvetví krátkodobých prenájmov ubytovania je povinný zabezpečiť záruky so zreteľom na platnú právnu úpravu týkajúcu sa ochrany osobných údajov. Používanie digitálnych platforiem na vykonávanie obchodnej činnosti si vyžaduje aj dodržiavanie smernice Rady (EÚ) 2021/514 z 22. marca 2021, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ o administratívnej spolupráci v oblasti daní.²¹

Predmetná smernica bola transponovaná do zákona č. 442/2012 o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní v znení neskorších predpisov. Slovenská právna úprava zavádza nové povinnosti pre operátorov digitálnych platforiem (poskytovanie informácií) a ustanovenia týkajúce sa spoločných daňových kontrol. Z dôvodovej správy zákona vyplýva, že „na zabezpečenie tejto automatickej výmeny informácií sa zavádza povinnosť pre oznamujúcich prevádzkovateľov platforiem zbierať a poskytovať príslušnému orgánu Slovenskej republiky informácie o predávajúcich podliehajúcich oznamovaníu, ktorí aktívne predávajú tovary a poskytujú služby prostredníctvom platforiem.“²² Inými slovami povedané, online platformy majúce v predmete činnosti prenájom nehnuteľností, poskytovanie osobných služieb, predaj

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách) OJ L 277, 27.10.2022, p. 1–102.

²⁰ Recitál 9 Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD).

²¹ Smernica Rady (EÚ) 2021/514 z 22. marca 2021, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ o administratívnej spolupráci v oblasti daní. Ú. v. EÚ L 104, 25.3.2021, p. 1–26.

²² LEGISLATÍVNA RADA VLÁDY SR (2022) Dôvodová správa k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné na: <http://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Frv.rokovania.sk%2Fdata%2Fatt%2F1759>. [cit.5.1.2023].

tovaru a prenájmu dopravných prostriedkov musia podľa nových pravidiel automaticky poskytovať informácie o svojich klientoch daňovým úradom, t. j. rozširuje sa automatická výmena informácií o novú kategóriu príjmov, ktoré si budú vymieňať príslušné orgány členských štátov Európskej únie. Takýmto spôsobom sa zabraňuje okrem iného aj daňovým podvodom, daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. Slovenská národná autorita - Finančná správa si tieto informácie vymieňa s príslušnými orgánmi členských a zmluvných strán.

V členských štátoch na základe pripravovaného nariadenia (článok 9) budú zriadené jednotné digitálne kontaktné miesta na prijímanie a preposielanie údajov o činnosti, príslušných registračných čísel a adries URL položiek poskytovaných online platformami pre krátkodobé prenájmy ubytovania. Jednotné digitálne kontaktné miesta budú slúžiť ako brána pre elektronický prenos dát medzi online platformami pre krátkodobé prenájmy a príslušnými národnými autoritami, čím sa zabezpečí spoľahlivý prenos a výmena dát.²³

Krátkodobé nájmy ubytovania v číslach

Databáza EUROSTAT, ktorá je štatistickou informačnou službou Európskej únie zverejňuje štatistické dáta o politikách Európskej únie a poskytuje informácie aj o krátkodobých nájmoch ubytovania osôb v členských štátoch Európskej únie. V rámci skúmania sme zistili na základe dát zverejnených databázou EUROSTAT, že v roku 2022 bolo realizovaných 547 miliónov krátkodobých nájmov ubytovania prostredníctvom online platformy Airbnb, Booking, Expedia Group a Tripadvisor²⁴ V tabuľke 3 uvádzame prehľad počtu ubytovaných hostí v členských štátoch Európskej únie v rokoch 2022-2018 v miliónoch.

Tab.3 Prehľad počtu ubytovaných hostí krátkodobých nájmov v rokoch 2022-2018 (v mil.)

Rok	2022	2021	2020	2019	2018
Počet ubytovaní	547	364	272	512	442

Zdroj: EUROSTAT. Dostupné na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_offered_via_\[cit.5.1.2024\]](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_offered_via_[cit.5.1.2024])

Dáta uvedené v tabuľke ilustrujú, že najviac osôb prenocovalo v roku 2022 v členských štátoch Európskej únie. Najviac osôb strávilo noc vo Francúzsku, t.j.131 miliónov hostí, potom v Španielsku, t.j.106 miliónov hostí. V Taliansku strávilo noc 77 miliónov hostí nocí, v Nemecko využilo krátkodobé ubytovanie 39 miliónov hostí a v Portugalsku 31 miliónov hostí. V tabuľke 4 uvádzame počet osôb ubytovaných vo mestách členských štátov Európskej únie v roku 2022. Tieto dáta sme prevzali z databázy EUROSTAT.

Tab.4 Prehľad počtu ubytovaných hostí krátkodobých nájmov v mestách v roku 2022

Názov mesta	Počet osôb
Paríž	13 523 206

²³ Recitál 22 Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD)

²⁴ EUROSTAT (2022) Short-stay accommodation offered via online collaborative economy platforms. Dostupné na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_offered_via_online_collab.\[cit.5.1.2024\]](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_offered_via_online_collab.[cit.5.1.2024])

Názov mesta	Počet osôb
Barcelona	8 533 840
Lisabon	8 522 158
Rím	8 020 662
Madrid	6 671 388
Calais	5 409 914
Porto	4 914 725
Atény	4 520 164
Budapešť	4 514 806

Zdroj: EUROSTAT. Dostupné na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_of_\[cit.5.1.2024\]](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_of_[cit.5.1.2024])

Z tabuľky 4 jednoznačne vyplýva, že najviac hostí krátkodobo prenocovalo v Paríži, avšak nie sú zanedbateľné aj dáta o krátkodobom ubytovaní v iných väčších mestách členských štátov Európskej únie. Väčšinou sú to známe turistické destinácie.

V roku 2020 Európska komisia podpísala dohodu o zdieľaní údajov s obchodnými spoločnosťami Airbnb, Booking, Expedia Group a Tripadvisor. Cieľom danej dohody je poskytovanie informácií o krátkodobých nájmoch hostí v členských štátoch Európskej únie EUROSTATU. EUROSTAT tak získava údaje od štyroch online platforiem a zároveň zverejňuje na svojom webovom sídle štatistiky o krátkodobých prenájmoch ubytovania uzatvorených prostredníctvom týchto platforiem. Európska únia chráni okrem iného aj súkromie občanov vrátane hostí a hostiteľov je chránené v súlade s platnými právnymi predpismi EÚ.²⁵ Na základe uvedenej dohody online platformy budú poskytovať informácie o počte rezervovaných nocí a o počet hostí.

Diskusia

Cieľom Európskej únie je vybudovanie správne fungujúceho vnútorného trhu. Nové možnosti ekonomickej integrácie prináša digitálny trh podporujúci rast a vytváranie nových pracovných miest. Inovácia a dátové hospodárstvo sa stali kľúčovými prioritami Európskej únie. Európska únia v záujme dosahovania cieľov a hodnôt prijíma opatrenia, ktoré sú zamerané na harmonizáciu právnych predpisov vo všetkých členských štátoch Európskej únie a požaduje aj ich správnu implementáciu v praxi. Významnou oblasťou sú opatrenia na zvýšenie transparentnosti krátkodobých prenájmov ubytovania, napríklad prostredníctvom zavedenia požiadaviek na registráciu hostiteľov, pričom národné authority sú informované o osobách, ktoré prenocovali v zariadeniach a zároveň sú informované o činnosti platforiem, ktoré ponúkajú túto službu. Jednotné zavedenie harmonizovaných registračných systémov umožňuje výmenu dát o osobách medzi relevantnými orgánmi v členských štátoch Európskej únie, čím sa zabráni aj daňovým únikom. Z pohľadu obchodného práva charakteristickou črtou krátkodobého prenájmu ubytovania je, že subjektami, ktoré ponúkajú služby sú často súkromné osoby ponúkajúce služby krátkodobého prenájmu ubytovania na príležitostnom partnerskom základe. Tieto subjekty nemusia v plnom rozsahu spĺňať podmienky na to, aby boli považované za podnikateľské subjekty v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka.

²⁵ EUROPEAN COMMISSION (2020) Commission reaches agreement with collaborative economy platforms to publish key data on tourism accommodation. Dostupné na: [http://www.Commission's_agreement_with_collaborative_economy_platforms_\(europa.eu\)](http://www.Commission's_agreement_with_collaborative_economy_platforms_(europa.eu)) .[cit.5.1.2024]

Záver

Problematika vykonávania podnikateľskej činnosti prostredníctvom online platforiem je pomerne náročná a je v mnohých prípadoch ovplyvňovaná aj vonkajšími vplyvmi. Proces globalizácie napomáha formovaniu digitálneho trhu, ale zároveň sa objavujú aj riziká majúce negatívny vplyv na hospodársku súťaž a na transparentnosť. Vo vedeckom príspevku práve analyzuje pripravované nariadenie týkajúce sa poskytovania služieb krátkodobého prenájmu zariadených priestorov za odplatu, či už na profesionálnom alebo neprofesionálnom základe, ktorého zámerom je zlepšiť prístup národných autorít k údajom o poskytovaní služieb krátkodobého prenájmu ubytovania. Vzhľadom k tomu, že daná téma je úzko prepojená s kolaboratívnou ekonomikou, objasnili sme pojem kolaboratívna ekonomika a na základe názorov autorov sme identifikovali systémové znaky zhody. Dáta o online platformách, ktoré poskytujú služby krátkodobého prenájmu sú zverejňované databázou EUROSTAT. Na základe tejto databázy sme sekundárnou analýzou dát poukázali na skutočnosť, o služby krátkodobého prenájmu ubytovania je veľký záujem.

Zoznam použitej literatúry

1. BELK, R. (2014) *You are what you can access: Sharing and collaborative consumption online*. In Journal of Business Research, 67(8). s. 1596-1600.
2. BOTSCHAN, R. (2018). Komu se dá věřit?: jak nás technologie sblížily a proč by nás mohly rozeštvát. Brno: Host, 2018. ISBN 978-80-7577-599-3
3. DERVOJEDA, K. et al. (2013) *The Sharing Economy. Accessibility Based Business Models for Peer-to-Peer Markets*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Enterprise and Industry
4. EUROPEAN COMMISSION (2020) Commission reaches agreement with collaborative economy platforms to publish key data on tourism accommodation. Dostupné na: <http://www.commission.eu> [cit.5.1.2024]
5. EURÓPSKA KOMISIA (2016) *Európska agenda pre kolaboratívne hospodárstvo*. Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Brusel.2.6.2016. COM 356 Final.
6. EURÓPSKA KOMISIA (2016) *Európska agenda pre kolaboratívne hospodárstvo*. Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Brusel.2.6.2016. COM 356 Final.
7. EURÓPSKA KOMISIA (2023) Správa o indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti. [online cit. 28. 09. 2023]. Dostupné na: [/digital-strategy.ec.europa.eu/sk/policies/desi-telecoms](https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/policies/desi-telecoms).
8. EURÓPSKA KOMISIA (2020) Oznámenie Formovanie digitálnej budúcnosti Európy. Brusel 19.2.2020 COM/2020/67 final.
9. EURÓPSKA KOMISIA (2022) Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD)
10. EURÓPSKA ÚNIA (2022) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách) OJ L 277, 27.10.2022, p. 1–102
11. EURÓPSKA ÚNIA (2022) Recitál 9 Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD)

12. EURÓPSKA ÚNIA (2022) Recitál 22 Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zbere a výmene údajov týkajúcich sa služieb krátkodobého prenájmu ubytovania a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724. COM COM(2022) 571 final 2022/0358(COD)
13. EURÓPSKA ÚNIA (2021) Smernica Rady (EÚ) 2021/514 z 22. marca 2021, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ o administratívnej spolupráci v oblasti daní. Ú. v. EÚ L 104, 25.3.2021, p. 1–26.
14. EUROSTAT (2022) Short-stay accommodation offered via online collaborative economy platforms.[cit.5.2.2024] Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Short-stay_accommodation_
15. EURÓPSKA ÚNIA (2016) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016
16. FRENKEN, K. et al. (2015) *Smarter regulation for the sharing economy*. The Guardian. 2015 [cit. 4.1.2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/science/political-science/2015/may/20/smarter-regulation-for-the-sharing-economy>
17. LEGISLATÍVNA RADA VLÁDY SR (2022) Dôvodová správa k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony . Dostupné na: <http://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2F1rv.rokovania.sk%2Fdata%2Fatt%2F1759>.[cit.5.1.2023]
18. MATÚŠOVÁ, S., KAJANOVÁ, J., NOVÁČEK, P.(2022) *Sustainable business in the European economic area* In Juridical Tribune. Volume 12 Issue 4, 2022.
19. NOVÁČEK, P. (2021) *Využívanie nerastných zdrojov v rámci podnikania na Slovensku*.In Scientific Journal Public administration and Regional Development No.1, 2021, Vol. XVII. Bratislava
20. PAŠKTROVÁ, L., SAXUNOVÁ, D. (2016) *Investment aid and competitiveness of regions in Slovakia*. In Proceedings of 8th annual international scientific conference COMPETITION. College of Polytechnics Jihlava ISBN 978-80-88064-25-1.
21. PAŠKTROVÁ, L. , SAXUNOVÁ, D. (2016) *Investment aid and competitiveness of regions in Slovakia*. In Proceedings of 8th annual international scientific conference COMPETITION. College of Polytechnics Jihlava ISBN 978-80-88064-25-1
22. VAUGHAN, R.; DAVERIO, R. (2013) *Assessing the size and presence of the collaborative economy in Europe* [online]. Brussels: European Commission, [cit. 8. 1. 2020]

The Green Economy of Small and Medium-Sized Enterprises

Ekologické hospodárstvo malých a stredných podnikov

Ing. Marián Kováč, PhD.¹

Abstrakt

Európska únia dlhodobo plánovala prechod na ekologické hospodárstvo, čo je determinované zavádzaním aj nových opatrení. Environmentálne inovácie sú základom pre ekologické hospodárstvo a udržateľné podnikanie malých a stredných podnikov. Systém zelenej industrializácie Európy má budúcnosť, pretože obsahuje nástroje ustanovujúce znižovanie odpadov, efektívne a zodpovedné využívanie prírodných zdrojov, zavádzanie ESG. Vedecký príspevok má za cieľ objasniť prístupy Európskej únie v rámci zeleného podnikania malých a stredných podnikov. Vzhľadom na to, že zvyšovanie konkurenčnej schopnosti slovenských malých a stredných podnikov je determinované aj novými ekologickými trendami, vo vedeckom príspevku identifikujeme nástroje na posilnenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov v kontexte zeleného hospodárstva.

Abstract

The European Union has long planned for the transition to a green economy, which is also determined by the introduction of new measures. Environmental innovation is the basis for a green economy and sustainable entrepreneurship for small and medium-sized enterprises. The system of green industrialization of Europe has a future, because it contains instruments stipulating waste reduction, efficient and responsible use of natural resources, implementation of ESG. The scientific paper aims to clarify the approaches of the European Union in the framework of green entrepreneurship of SMEs. Because increasing the competitiveness of Slovak SMEs is also determined by new ecological trends, in the scientific paper we identify tools to strengthen the competitiveness of SMEs in the context of green economy.

Kľúčové slová: zelená ekonomika, hospodársky rast, malé a stredné podniky

Keywords: green economy, economic growth, small and medium-sized enterprises

JEL classification: F 15, F 18, F 64, Q 57

Úvod

Ekologizácia hospodárskej činnosti malých a stredných podnikov je predmetom viacerých diskusií a nie je pre nás novinkou, že je predmetom rokovaní v inštitúciách Európskej únie, ktoré v rámci agendy Zelený akčný plán pre malé a stredné podniky riešia zelené inovácie malých a stredných podnikov. Nielen Európska únia, ale aj Organizácia Spojených národov

¹ Ing. Marián Kováč, PhD. Vysoká škola ekonómie a manažmentu, Bratislava, Furdekova 6.

venuje problematike ochrany životného prostredia náležitú pozornosť. Európsku úniu ako významnú medzinárodnú organizáciu možno považovať za popredného svetového lídra v presadzovaní politiky ochrany životného prostredia alebo environmentálnych politík do jednotlivých oblastí priemyselných politík. Za týmto účelom prijíma množstvo Akčných plánov, sekundárnych aktov a oznámení, ktoré majú vplyv na politiky v členských štátoch Európskej únie. Ekologické podnikanie (eko-podnikanie) a zelené investície sa stávajú skutočnosťou, pretože sú hnacou silou konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov. Environmentálne podnikanie by malo mať za cieľ efektívne využívanie zdrojov a nízkouhlíkové hospodárstvo, a to prostredníctvom nových kreatívnych foriem spolupráce medzi podnikmi a vysokými školami.² V príspevku sa zaoberáme charakteristikou cieľov EÚ v nadväznosti na Zelený akčný plán pre malé a stredné podniky. Prioritne sa zameriavame na identifikáciu opatrení vyplývajúcich zo Zeleného akčného plánu pre malé a stredné podniky na Slovensku. Malé a stredné podniky sú hybnou silou každého hospodárstva a svojou činnosťou prispievajú najmä k zamestnanosti a regionálnemu rozvoju.

Všeobecná charakteristika politiky životného prostredia

Nadobudnutím platnosti Jednotného európskeho aktu 1. júla 1987³ bola zavedená nová „*Hlava pre životné prostredie*“ v Zmluve o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva, čím vznikol prvý právny základ pre spoločnú politiku v oblasti ochrany životného prostredia. Postupné novelizácie primárnej právnej úpravy Európskych spoločenstiev a následne Európskej únie prispeli k tomu, že životné prostredie sa stalo oficiálnou oblasťou politiky Európskej únie, bol zavedený postup spolurozhodovania a všeobecné pravidlo hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade. Amsterdamskou zmluvou z roku 1999 bola ustanovená povinnosť začleniť ochranu životného prostredia do sektorových politík EÚ s cieľom podporovať udržateľný rozvoj.⁴

Podmienky vykonávania politiky životného prostredia sú ustanovené v článkoch 11 a 191 až 193 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).⁵

Podľa článku 192 ods. 1 ZFEÚ „*má Únia prispievať okrem iného k udržiavaniu, ochrane a zlepšovaniu kvality životného prostredia, podpore opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových environmentálnych problémov, a to predovšetkým na boj proti zmene klímy. Politika Únie v oblasti životného prostredia sa zameriava na vysokú úroveň ochrany pri zohľadnení rôznorodosti situácií v rôznych regiónoch Únie.*“⁶ Dané ustanovenie explicitne ustanovuje, že Európska únia si kladie za cieľ ochranu životného prostredia, čo sa prejavuje okrem iného pri prijímaní sekundárnych aktov, a má byť aj súčasťou iných sektorových politík.

Európska únia je obmedzovaná princípom subsidiarity v oblasti vykonávania politiky životného prostredia, najmä so zreteľom na princíp jednomyseľnosti schvaľovania dokumentov

²LEŠKOVÁ, L. ET AL. Zelený akčný plán pre MSP – príležitosti a bariéry implementácie.[online cit.7.2.2024]Dostupné na : www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Adamisin2/subor/Leskova.pdf.

³ EURÓPSKE SPOLOČENSTVA (1987) Jednotný európsky akt. Ú.v.ES L 169, 29.6.1987, p. 1–28.

⁴ CURMEI ,M.M.,KURRER,CH.(2023). Politika v oblasti životného prostredia. .[online cit.7.2.2024] Dostupné na: www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasa.

⁵ EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

⁶ EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

v Rade v oblastiach daňových záležitostí, plánovania miest a vidieka, využívania pôdy a v iných oblastiach. Univerzálnym princípom v rámci politiky životného prostredia je princíp „znečisťovateľ platí.“ Podľa Recitálu 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd ⁷ *prevádzkovateľ, ktorého činnosť spôsobila environmentálnu škodu alebo predstavuje bezprostrednú hrozbu vzniku takejto škody, sa považuje za finančne zodpovedného.* Daný princíp aplikujú všetky členské štáty, pričom pri znečistení životného prostredia národné authority ukladajú finančné pokuty subjektom. Ďalším princípom politiky životného prostredia je *princíp predbežnej opatrnosti*, ktorý je považovaný za nástroj riadenia rizika so zreteľom na možnosť uplatnenia, ak jestvuje vedecká neistota ohľadom predpokladaného rizika pre ľudské zdravie alebo životné prostredie v dôsledku určitých krokov alebo politík.⁸ Primárna právna úprava bola doplnená množstvom sekundárnych aktov. V súčasnosti ku kľúčovým dokumentom patri Európska zelená dohoda.⁹ Tak ako je uvedené v úvode Európskej zelenej dohody, tento nástroj ustanovuje „*novú stratégiu rastu, ktorej cieľom je transformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným a konkurencieschopným hospodárstvom, ktoré efektívne využíva zdroje, kde budú do roku 2050 čisté emisie skleníkových plynov na nule a kde hospodársky rast nezávisí od využívania zdrojov.*“¹⁰ Predmetný dokument je koncipovaný ako akčný plán na dosiahnutie dobre fungujúceho zeleného hospodárstva v členských štátoch Európskej únie. V rámci rozvoja podnikateľskej činnosti hospodárske subjekty sú v zmysle Európskej zelenej dohody povinné ochraňovať, šetriť a zveľaďovať prírodný kapitál členských štátov Európskej únie a chrániť zdravie a blaho občanov pred environmentálnymi rizikami a vplyvmi. K oblastiam, ktoré sú predmetom Európskej zelenej dohody, patria:

- a) energetická efektívnosť
- b) inteligentná integrácia obnoviteľných zdrojov
- c) udržateľné riešenia
- d) dekarbonizácia plynárenstva
- e) klimatická neutralita
- f) obehové hospodárstvo
- g) zavedenie inštitútu „práva na opravu.“

Európska únia predpokladá, že členské štáty budú vyvíjať úsilie a zavádzať opatrenia, aby naplňali ciele uvedené v Európskej zelenej dohode. Za týmto účelom môžu využívať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov. Niet pochyb o tom, že Európska zelená dohoda prispieva aj k sociálne spravodlivej transformácii.

V roku 2021 bol prijatý európsky právny predpis v oblasti klímy, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie

⁷ OJ L 143, 30.4.2004, p. 56–75.

⁸ CURMEI, M.M., KURRER, CH. (2023). Politika v oblasti životného prostredia. [online cit.7.2.2024] Dostupné na: www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady.

⁹ EURÓPSKA KOMISIA (2019) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Európsky ekologický dohovor COM/2019/640 final.

¹⁰ EURÓPSKA KOMISIA (2019) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Európsky ekologický dohovor COM/2019/640 final.

klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999.¹¹ V zmysle článku 1 nariadenia 2021/1110 sa „ustanovuje rámec pre nezvratné a postupné znižovanie antropogénnych emisií skleníkových plynov zo zdrojov a zlepšenie ich odstraňovania záchytní regulovanými v práve Únie.“¹² Dlhodobý zámer ustanovený v nariadení 2021/1110 je prínosom k hospodárskej a spoločenskej transformácii, udržateľnému rastu i k dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja. Nariadenie sa vyznačuje inštitútom priamej uplatniteľnosti. Priama uplatniteľnosť znamená, že právo Únie nie je zamerané len na členské štáty, ale má vplyv aj na jednotlivcov, ak neexistuje vnútroštátny právny poriadok implementácie. Priamo účinné normy sa musia dodržiavať a (priamo) presadzovať orgány a súdy; subjektívne práva jednotlivcov však môžu byť spojené s priamo účinnými normami.¹³ Na základe uvedených dokumentov, primárnej právnej úpravy a sekundárnej legislatívy EÚ možno vyvodit' závery, že Európska únia zintenzívňuje aktivity za zmenu klímy a požaduje od členských štátov, aby boli súčinné pri realizácii týchto aktivít a prispievali svojimi činnosťami k úniovým cieľom, ku ktorým sa zaviazali.

Všeobecná charakteristika Zeleného akčného plánu pre malé a stredné podniky

Formou Oznámenia Európska komisia Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov zverejnila Zelený akčný plán pre malé a podniky (COM/2014/0440 final), ktorého cieľom je prispieť k opätovnej industrializácii Európy a zavádzať ekologické inovácie v malých a stredných podnikoch.¹⁴ Predmetné oznámenie obsahuje stratégiu na prechod na ekologické hospodárstvo. *Ekologické hospodárstvo* „je model, ktorý „zabezpečuje rast a vývoj, chráni zdravie a blahobyt ľudí, poskytuje im dôstojné pracovné miesta, znižuje nerovnosti a investuje do biodiverzity vrátane ekosystémových služieb, ktoré poskytuje, a zachováva ich prírodný kapitál pre ich vlastnú hodnotu a kľúčový prínos pre ľudský blahobyt a hospodársku prosperitu.“¹⁵ Definícia ekologického hospodárstva sa vyznačuje charakteristickou črtou, a tou je prosperita a blaho občana a ochrana životného prostredia. Pre podnikateľský sektor to znamená, že treba produkovať a poskytovať služby tak, aby nebolo znečisťované životné prostredie, a aby boli prírodné zdroje využívané efektívne.

Dynamický rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov ekonomického rozvoja štátu. Sektor malých a stredných podnikov má zásadný význam pre rast, tvorbu pracovných miest, inovácie a sociálnu súdržnosť. Malé a stredné podniky musia mať možnosť ľahko nájsť informácie o podmienkach na trhu, aby mohli prijímať vhodné rozhodnutia na začatie, udržanie alebo rozšírenie podnikania.¹⁶ Vychádzajúc z cieľov zeleného akčného plánu pre malé a stredné podniky, zelené podnikanie je novým modelom podnikania,

¹¹ OJ EC L 243, 9.7.2021, p. 1–17.

¹² OJ EC L 243, 9.7.2021, p. 1–17.

¹³ FUNTA, R., KRÁLIKOVÁ, K. (2022) Obligation of the European Commission to review national civil court judgements In Juridical Tribune. Volume 12, Issue 2, June 2022 216.

¹⁴ EUROPEAN COMMISSION (2014) Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions green action plan for sme's enabling sme's to turn environmental challenges into business opportunities.com.COM/2014/0440 final.

¹⁵ Vymedzenie z Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EÚ z 20. novembra 2013 o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 „Dobrý život v rámci možností našej planéty“. OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

¹⁶ XHAFKA, E., JORGAQ KACANI, J. (2015) The impact of the small business act in the Albanian sme's. performance. Online: www.researchgate.net/publication/280932524_THE_IMPACT_OF_THE_SMALL_BUSINESS_ACT_IN_THE_ALBANIAN_SME'S_PERFORMA.

kde sa dôraz kladie na ochranu životného prostredia, prevenciu a environmentálnu záťaž najmä pri odpadovom hospodárstve.

Podľa Akčného zeleného plánu (Európsky parlament 2015) sú súčasťami zeleného podnikania nasledovné oblasti:

- a) udržateľné využívanie zdrojov
- b) využívanie obnoviteľných zdrojov energií vo väčšom rozsahu
- c) zachovanie prírodného kapitálu v podobe pôdy, vody, vzduchu, fauny a flóry a napokon
- d) znižovanie emisií a tvorby odpadu.¹⁷

V súlade so zásadou subsidiarity (článok 5 ZEÚ) majú členské štáty a Komisia spoločnú zodpovednosť za podporu malých a stredných podnikov.¹⁸ Táto politika Európskej únie má právny základ v článku 173 ZFEÚ, „*ktorého cieľom je posilniť konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov prostredníctvom iniciatív na zlepšenie podnikateľského prostredia a zvýšenie produktivity priemyselnej základne s potenciálom globálnej konkurencieschopnosti pri súčasnom zabezpečení vytvárania pracovných miest a efektívneho využívania zdrojov.*“¹⁹

Inak povedané primárna zodpovednosť za zabezpečenie vykonávania hospodárskej činnosti malých a stredných podnikov je v pôsobnosti členských štátov Európskej únie.

Významným dokumentom na podporu a rozvoj malých a stredných podnikov bola iniciatíva Small Business Act pre Európu (SBA),²⁰ ktorý požadoval od členských štátov, aby zlepšili podnikateľské prostredie pre malé a stredné podniky, zlepšili prístup k financiám, znížili regulačnú záťaž, zlepšili prístup k trhom a internacionalizácii a kladli dôraz na zelenú a digitálnu transformáciu. Podnik je samostatnou právnou, hospodárskou a sociálno-organizačnou jednotkou, ktorá svoju činnosť vykonáva na podnikateľskom princípe.²¹ Z tohto dôvodu je podnik ako hospodársky subjekt zodpovedný aj za podnikateľské aktivity, t. j. vykonáva hospodársku činnosť vo vlastnom mene na vlastnú zodpovednosť. Významným ukazovateľom na preukázanie konkurencieschopnosti obchodnej spoločnosti je jej produktivita- hospodárske výsledky. Konkurencieschopnosť obchodnej spoločnosti možno merať prostredníctvom rôznych ukazovateľov, ako napríklad: dosahovanie zisku, podiel na exporte, podiel na relevantnom trhu a pod. Medzi tieto ukazovatele zaraďujeme aj inovácie. V zmysle Zeleného akčného plánu pre malé a podniky sa kladie dôraz na zelené inovácie. Podľa Európskej komisie sú za environmentálne inovácie považované „*akékoľvek inovácie zamerané na výrazný a viditeľný pokrok smerom k cieľu udržateľného rozvoja a to prostredníctvom znižovania dopadov na životné prostredie alebo dosiahnutia efektívnejšieho a*

¹⁷ EUROPEAN PARLIAMENT (2015) Green growth opportunities for SMEs Green Action Plan [online 5.2.2024]. Dostupné na: [http://www.uoparl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564360/EPRS_BRI\(2015\)564360_EN.pdf](http://www.uoparl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564360/EPRS_BRI(2015)564360_EN.pdf).

¹⁸ EURÓPSKA ÚNIA (2012) Zmluva o Európskej únii. Ú. v. EÚ C 326. 26.10.2012.

¹⁹ EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.

²⁰ EURÓPSKA KOMISIA (2011) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie iniciatívy „Small Business Act“ pre Európu [KOM (2011) 78 v konečnom znení z 23. februára 2011].

²¹ JASSINGER, A. 1995. Podnik v trhovom hospodárstve, jeho manažment a správanie sa v krízovej situácii. 1. vyd. Nitra, EKO 1995. s. 3 – 11.

zodpovednejšieho využitia prírodných zdrojov vrátane energií.“²² Typickým znakom inovácií je ich udržateľnosť.

Bednárík (2018) je toho názoru, „že zelené inovácie a zelené podnikanie vo výrobných podnikoch znamenajú vytváranie priestoru pre obnoviteľné zdroje energií, zvýšenie energetickej bezpečnosti, znižovanie závislosti ekonomiky od nestabilných cien ropy a zemného plynu, využívanie vyspelých a environmentálne šetrných technológií, znižovanie emisií skleníkových plynov, čo má za následok šetrenie životného prostredia, ale zároveň sa tým zvyšuje konkurencieschopnosť zeleného podnikania.“²³

Bezáčková a Zaušková (2012) tvrdia, že „zelené inovácie zahŕňajú inovácie zamerané na významný alebo preukázateľný pokrok smerovaný k cieľu udržateľného rozvoja prostredníctvom redukcie dopadov na životné prostredie alebo k dosiahnutiu väčšej efektívnosti a zodpovednosti pri využívaní prírodných zdrojov, vrátane energie.“²⁴

Výsledkom zelených inovácií by mali byť efektívne technológie, ktoré na jednej strane znižujú náklady na materiál a energiu, znižovanie odpadu a emisií, a na strane druhej zvyšujú produktivitu a eliminujú environmentálnu záťaž. Ekologické inovácie zohľadňujú celý životný cyklus produktu, jeho udržateľnosť, právo na opravu, a nie iba environmentálne vplyvy jednotlivých etáp životného cyklu.

Zelený akčný plán obsahuje nasledujúce významné priority adresované členským štátom Európskej únie:

- a) poskytovať malým a stredným podnikom praktické informácie, poradenstvo a podporu
- b) podporovať efektívne mechanizmy na prechod k ekologickým technológiám
- c) podporovať všetky formy ekologických inovácií
- d) uľahčovať vytváranie nových obchodných modelov
- e) uľahčiť spoluprácu medzi odvetvami s cieľom podporiť obehové hospodárstvo
- f) zlepšiť prístup na trhy pre ekologické malé a stredné podniky
- g) podporovať ekologickejší európsky vnútorný trh.

Súbor prezentovaných priorít si vyžaduje okrem iného aj finančnú podporu, a za týmto účelom existuje nástroj štátnej pomoci, ktorý sa aj využíva. Ako príklad možno uviesť opatrenia aplikované na Slovensku:

- a) Schémy štátnej pomoci na podporu energie z obnoviteľných zdrojov energie z odpadov;
- b) Schéma štátnej pomoci na podporu investícií do výroby zariadení potrebných na podporu prechodu k čistej bezemisnej ekonomike v súlade s priemyselným plánom Európskej zelenej dohody. Je jedným z opatrení prechodu na zelené hospodárstvo.

Zelený akčný plán pre malé a stredné podniky si vyžaduje okrem stratégie aj koordináciu na úrovni Európskej únie, pretože v konečnom dôsledku štáty sú zodpovedné za implementáciu politik Európskej únie. Zelené iniciatívy sú odklonom od tradičnej priemyselnej výroby a ich realizácia si vyžaduje nielen nové technológie, ale aj zručnú pracovnú silu. Určite zlepšujú

²² EUROPEAN COMMISSION (2004) Stimulating Technologies for Sustainable Development: An Environmental Technologies Action Plan for the European Union. COM (2004)38. [on-line], cit.2.1.2024] Dostupné na: <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0038:FIN:EN:PDF>.

²³ BEDNÁRIK, J. (2018) Význam zavádzania zelených inovácií do podnikovej výroby v slovenských priemyselných podnikoch In. Podniková ekonomika a manažment 2/2018. Žilina. ISSN 1336 – 5878.

²⁴ BEZÁKOVÁ, Z., ZAUŠKOVÁ, A.(2012) Zelené inovácie – výzva pre trvalo udržateľný rozvoj Slovenska. In Trvalo udržateľný rozvoj regiónov a podnikov pomocou inovatívnych a zelených technológií: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Trnava 2012: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2012, s. 45-55 ISBN 978-80-8105-430-3.

kvalitu života, environmentálnu infraštruktúru a zlepšujú využívanie verejnej dopravy v mestách. Problematické naďalej zostáva zabezpečenie udržateľného manažmentu prírodných zdrojov a uplatňovanie zelených inovácií v oblasti ťažobného priemyslu.

Zelený akčný plán malých a stredných podnikov je spojením ekonomického a environmentálneho kontextu rešpektujúc sociálny kontext. Stručne ho možno považovať za nástroj pre udržateľné podnikanie malých a stredných podnikov.

Podpora malého a stredného podnikania na Slovensku

Na Slovensku pôsobí pomerne viacero malých a stredných podnikov. Podľa údajov zverejnených v publikácii Zelený akčný plán pre MSP a podpora zeleného podnikania v SR, ktorú spracovali experti zo Slovak Business Agency, počet malých a stredných podnikateľov sa zvýšil aj v roku 2022. Počet malých a stredných podnikateľov sa zvýšil o 5,7 %. Dosiahnutý rast bol nižší ako v roku 2021 (o 6,2 %). Na konci roka 2022 bolo v Registri organizácií Štatistického úradu SR evidovaných 670 161 aktívnych MSP. V medziročnom porovnaní sa počet malých a stredných podnikov zvýšil o 35 852 subjektov.²⁵ V záujme prispôsobovania slovenskej priemyselnej politiky výzvam a trendom Európskej únie bola prijatá stratégia s názvom *Zelenšie Slovensko*.²⁶

Kľúčovou víziou stratégie Zelenšie Slovensko alebo aj Envirostratégie 2030 je dosiahnuť lepšiu kvalitu životného prostredia a reagovať na súčasné klimatické výzvy a hospodárske trendy. Súčasťou stratégie sú nasledujúce oblasti:

- a) udržateľné využívanie a efektívna ochrana prírodných zdrojov
- b) udržateľné obehové hospodárstvo
- c) zelené hospodárstvo
- d) zmena klímy a ochrana ovzdušia.

V rámci Plánu obnovy na roky 2021-2027 existujú nástroje podporujúce zelenú transformáciu.²⁷ Koordináciu danej podpory zabezpečuje Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Dané schémy finančných nástrojov vyplývajú z nutnosti priemyselnej a zelenej transformácie obchodných spoločností. V rámci stratégie Zelenšie Slovensko je vyčlenených 4,2 miliardy EUR na prechod na zelené hospodárstvo.

Na Slovensku sa politika zeleného hospodárstva stala prioritou už v roku 2018. Medzi príklady dobrej praxe možno zaradiť obchodnú spoločnosť AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o., ktorá pôsobí v oblasti odpadového hospodárstva. Podľa údajov zverejnených v Obchodnom registri Slovenskej republiky bola obchodná spoločnosť založená v roku 2006. Podľa údajov v databáze FINSTAT zamestnáva 150 zamestnancov. V roku 2022 znížila zisk o 22 % na 455 245 EUR a tržby sa jej zvýšili o 5 % na 15,58 mil. EUR.²⁸ Z hľadiska súčasných kritérií a

²⁵ SLOVAK BUSINESS AGENCY (2021). Zelený akčný plán pre MSP a podpora zeleného podnikania v SR. [online cit.8.2.2024] Dostupné na:http://www.ww.sbagency.sk/sites/default/files/zeleny_akcny_plan_pre_msp_a_podpora_zeleneho_podnikania_v_sr.

²⁶ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR(2018) Zelenšie Slovensko. [online 5.2.2024]Dostupné na:http://www.minzp.sk/files/iep/publikacia_zelensie-slovensko-sj_web.pdf.

²⁷ Program Slovensko 2021–2027 [online cit.7.2.2024] Dostupné na: https://ww.eurofondy.gov.sk/wp-content/uploads/2022/03/Program_Slovensko_SK_verzia-1.0-1.pdf.

²⁸ FINSTAT (2024) AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o. [online cit.5.2.2024] Dostupné na: [https://www.AVE_SK_odpadove_hospodarstvo_s_r_o_-zisk_trzby_hospodarske_vysledky_a_uctovne_zavierky_\(finstat.sk\)](https://www.AVE_SK_odpadove_hospodarstvo_s_r_o_-zisk_trzby_hospodarske_vysledky_a_uctovne_zavierky_(finstat.sk)).

teórie o malých a stredných podnikoch daný podnikateľský subjekt možno zaradiť medzi stredné podniky.

V roku 2011 bola založená obchodná spoločnosť s názvom Zelené hospodárstvo s.r.o. so sídlom v Nitre. Jednou zo širokého spektra podnikateľských činností je aj podnikanie v oblasti nakladania s iným ako nebezpečným odpadom. Spoločnosť Zelené hospodárstvo s.r.o. v roku 2022 znížila zisk o 90 % na 885 EUR a tržby sa jej zvýšili o 65 % na 480 041 EUR.²⁹ Z hľadiska počtu zamestnancov obchodnú spoločnosť radíme medzi malé podniky.

Pomerne významné zastúpenie na trhu má obchodná spoločnosť JRK Slovensko s.r.o., založená s poslaním zlepšiť odpadové hospodárstvo vďaka znižovaniu množstva zmesového komunálneho odpadu, predchádzaniu jeho vzniku a zvyšovaniu miery triedenia. Obchodná spoločnosť JRK Slovensko s.r.o. v roku 2022 zvýšila zisk o 649 % na 142 388 EUR a tržby sa jej zvýšili o 31 % na 3,741 mil. EUR.³⁰ Je tvorcom systému ELWISLWIS, ktorý pomáha mestám a obciam riadiť odpadové hospodárstvo a odmeniť občanov za triedenie odpadu.³¹ Z hľadiska počtu zamestnancov táto obchodná spoločnosť patrí medzi malé podniky.

Enviroregister

Súčasný digitálny svet prináša mnoho výhod nielen pre podniky, ale aj pre občanov. V roku 2011 bol zriadený špeciálny internetový portál enviroregister.sk, ktorý zhromažďuje informácie o poskytovateľoch environmentálnych služieb, služieb v energetike, služieb v oblasti geológie, bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a ochrane pred požiarimi.

Diskusia

Ekologické inovácie sa stali súčasťou podnikateľskej stratégie malých a stredných podnikov. Implementácia pravidiel Európskej únie týkajúce sa vnútorného trhu v členských štátoch je predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov.

Medzi merateľné ukazovatele, ktoré majú vplyv na posilnenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov so zreteľom ekologické hospodárstvo možno zaradiť:

- a) dodržiavanie regulačných požiadaviek na výrobky v súvislosti s obehovosťou
- b) udržateľná spotreba materiálov podporovaním priemyselného využívania druhotných materiálov (priemyselná symbióza medzi podnikmi)
- c) zvýšenie investícií do strategických technológií, ako sú polovodiče, cloudové služby, umelá inteligencia a vysokovýkonná výpočtová technika
- d) prijímanie opatrení na uľahčenie mobility pracovnej sily
- e) účinnejšie a cielenejšie využívanie finančných prostriedkov EÚ na investície do vzdelávania a zručností na vnútroštátnej úrovni.

Nami zostavené merateľné ukazovatele by mohli mať vplyv aj na udržateľnosť a odolnosť malých a stredných podnikov. Zavádzané opatrenia si budú vyžadovať značné investície. V súčasnosti Európska únia má vytvorený rozsiahly systém štrukturálnych fondov na podporu ekologizácie a digitalizácie. Napríklad v rámci Schémy o minimálnej pomoci s názvom Zelená

²⁹ FINSTAT (2024). Zelené hospodárstvo s.r.o. [online cit.7.2.2024]Dostupné na: <http://www.finstat.sk/46305661>.

³⁰ FINSTAT (2024). JRK Slovensko s.r.o. [online cit.7.2.2024]Dostupné na: <https://www.finstat.sk/50530950>.

³¹ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR (2019) VIA BONA Slovakia. [online cit.7.2.2023]. Dostupné na: minzp.sk/aktuality/vitazom-ocenenia-via-bona-slovakia-2019-kategorii-zelena-firma.

podnikom môžu v súvislosti s dekarbonizáciou a zavádzaním opatrení o energetickej efektívnosti čerpať nenávratný finančný príspevok formou poukážok z prostriedkov Programu Slovensko 2021 – 2027, ktorý je hrađený zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu.³²

Záver

Malé a stredné podniky, ktoré pôsobia v tradičných priemyselných odvetviach, remeselnej výrobe alebo tradičných ľudových remeslách, musia svoje stratégie prispôbovať novým trendom, aby dokázali odolávať silným tlakom konkurencie. Základnou témou je prispôbovanie sa trendom zelenej ekonomiky a hľadanie riešení za účelom znižovania environmentálnych záťaží v rámci výrobného procesu. Vo vedeckom príspevku sme skúmali právne nástroje, ktoré ovplyvňujú hospodársku činnosť malých a stredných podnikov a poukázali na vplyv aktov Európskej únie. Podpora rozvoja činnosti malých a stredných podnikov bude realizovaná v súlade so stratégiou Zelenšie Slovensko 2030. V príspevku sme identifikovali podniky, ktoré majú v predmete činnosti ochranu životného prostredia, odpadové hospodárstvo a iné enviročinnosti.

Zoznam použitej literatúry :

1. BEDNÁRIK, J. (2018) Význam zavádzania zelených inovácií do podnikovej výroby v slovenských priemyselných podnikoch In. Podniková ekonomika a manažment 2/2018. Žilina. ISSN 1336 – 5878
2. BEZÁKOVÁ, Z., ZAUŠKOVÁ, A.(2012) Zelené inovácie – výzva pre trvalo udržateľný rozvoj Slovenska. In Trvalo udržateľný rozvoj regiónov a podnikov pomocou inovatívnych a zelených technológií: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Trnava 2012 : Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2012, s. 45-55 ISBN 978-80-8105-430-3
3. CURMEI ,M.M.,KURRER,CH.(2023). Politika v oblasti životného prostredia. [online cit.7.2.2024] Dostupné na: www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasa.
4. EUROPEAN COMMISSION (2014) Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions green action plan for smes enabling smes to turn environmental challenges into business opportunities.com.COM/2014/0440 final.
5. EUROPEAN COMMISSION (2004) Stimulating Technologies for Sustainable Development: An Environmental Technologies Action Plan for the European Union. COM (2004)38. [on-line], cit.2.1.2024] Online: <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0038:FIN:EN:PDF>
6. EURÓPSKA KOMISIA (2011) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie iniciatívy „Small Business Act“ pre Európu [KOM(2011) 78 v konečnom znení z 23. februára 2011]
7. EURÓPSKA KOMISIA (2019) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Európsky ekologický dohovor COM/2019/640 final.

³² OBCHODNÝ VESTNÍK (2024) Zelená podnikom. DM – 15/2024. Programové obdobie 2021-2027. [cit. 4.4.2024]Dostupné na: obchodnyvestnik.justice.gov.sk/Handlers/StiahnutPrilohu.ashx?IdPriloha=443739&csrt=16150877713823975872.

8. EURÓPSKA KOMISIA (2019) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, „Európsky ekologický dohovor COM/2019/640 final.
9. EURÓPSKY PARLAMENT (2013) Vymedzenie z Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EÚ z 20. novembra 2013 o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 „Dobry život v rámci možností našej planéty“. OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.
10. EUROPEAN PARLIAMENT (2015) Green growth opportunities for SMEs Green Action Plan [online 5.2.2024]. Dostupné na: [http://www.uroparl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564360/EPRS_BRI\(2015\)564360_EN.pdf](http://www.uroparl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564360/EPRS_BRI(2015)564360_EN.pdf)
11. EURÓPSKE SPOLOČENSTVÁ (1987) Jednotný európsky akt. Ú.v.ES L 169, 29.6.1987, p. 1–28.
12. EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.
13. EURÓPSKA ÚNIA (2010) Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 83.30.3.2010.
14. EURÓPSKA ÚNIA (2021) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999. Ú.v. EÚ L234 z 9.7.2021
15. FINSTAT (2024) AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o. [online cit.5.2.2024] Dostupné na: [https://www.AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o. - zisk, tržby, hospodárske výsledky a účtovné závierky \(finstat.sk\)](https://www.AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o. - zisk, tržby, hospodárske výsledky a účtovné závierky (finstat.sk)).
16. FINSTAT (2024). Zelené hospodárstvo s.r.o. [online cit.7.2.2024] Dostupné na: <http://www.finstat.sk/46305661>.
17. FINSTAT (2024). JRK Slovensko s.r.o. [online cit.7.2.2024] Dostupné na: <https://www.finstat.sk/50530950>.
18. FUNTA, R., KRÁLIKOVÁ, K. (2022) Obligation of the European Commission to review national civil court judgements In Juridical Tribune. Volume 12, Issue 2, June 2022 216.
19. JASSINGER, A.: Podnik v trhovom hospodárstve, jeho manažment a správanie sa v krízovej situácii. 1. vyd. Nitra, EKO 1995. s. 3 – 11
20. LEŠKOVÁ, L. AT AL. Zelený akčný plán pre MSP – príležitosti a bariéry implementácie. [online cit.7.2.2024] Dostupné na : www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Adamisin2/subor/Leskova.pdf.
21. MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR (2019) VIA BONA Slovakia. [online cit.7.2.2023]. Dostupné na: minzp.sk/aktuality/vitazom-ocenenia-via-bona-slovakia-2019-kategorii-zelena-firma.
22. MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR (2018) Zelenšie Slovensko. [online 5.2.2024] Dostupné na: http://www.minzp.sk/files/iep/publikacia_zelensie-slovensko-sj_web.pdf.
23. Program Slovensko 2021–2027 [online cit.7.2.2024] Dostupné na: https://www.eurofondy.gov.sk/wp-content/uploads/2022/03/Program_Slovensko_SK_verzia-1.0-1.pdf
24. OBCHODNÝ VESTNÍK (2024) Zelená podnikom. DM – 15/2024. Programové obdobie 2021-2027. [cit. 4.4.2024] Dostupné na: obchodnyvestnik.justice.gov.sk/Handlers/StiahnutPrilohu.ashx?IdPriloha=443739&csrt=16150877713823975872
25. SLOVAK BUSINESS AGENCY (2021). Zelený akčný plán pre MSP a podpora zeleného podnikania v SR. [online cit.8.2.2024] Dostupné na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/zeleny_akcny_plan_pre_msp_a_podpora_zeleneho_podnikania_v_s.

26. XHAFKA, E., JORGAQ KACANI,J.(2015) The impact of the small business act in the Albanian sme's. performance. Dostupné na: www.researchgate.net/publication/280932524_The_impact_of_the_small_business_act_in_the_albanian_sme's_performa.
27. Vymedzenie z Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EÚ z 20. novembra 2013 o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 „Dobry život v rámci možností našej planéty“. OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

Rozhovor Ing. Jána Hudackého o jeho činnosti v Európskom parlamente

V voľbách do Európskeho parlamentu, ktoré sa na Slovensku konali na základe zákona č. 331/2004 Z. z. o voľbách Európskeho parlamentu bol zvolený Ing. Ján Hudacký. V rokoch 2004-2009 patril medzi prvých europoslancov, ktorí zastupovali záujmy občanov v tejto európskej demokratickej inštitúcii. Pôsobil vo frakcii Európskej ľudovej strany (EPP-ED) a bol členom Výboru pre priemysel, výskum a energetiku (ITRE). Taktiež pôsobil ako náhradník vo Výbore pre hospodárske a menové veci (ECON). Bol členom medziparlamentnej delegácie pre vzťahy s MERCOSUR (Argentína, Brazília, Paraguaj, Uruguaj a Venezuela) a členom delegácie pre vzťahy so Švajčiarskom, Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom pri Spoločnom parlamentnom výbore Európskeho hospodárskeho priestoru. Angažoval sa najmä v hospodárskej politike, bol zástancom podpory a rozvoja jadrovej energetiky v Európskej únii (EÚ). Pre našich čitateľov prinášame rozhovor s bývalým europoslancom o výkone jeho mandátu europoslanca. Rozhovor s pánom Ing. Jánom Hudackým viedol Ing. Ján Stanek, člen Slovenskej akadémie manažmentu.

V čom vidíte svoj prínos ako europoslanca pre zviditeľnenie Slovenska v štruktúrach EÚ?

Prv než odpoviem na Vašu otázku, chcel by som zdôrazniť niekoľko faktov týkajúcich sa pôsobenia poslancov v Európskom parlamente (EP). Treba si uvedomiť, že členské štáty EÚ sú reprezentované prostredníctvom volených zástupcov svojich politických strán. V prostredí EP títo poslanci pôsobia obyčajne v politických frakciách, ktoré sú súčasťou európskych politických zoskupení. Európske a národné záujmy sú teda odrazom politického prostredia v parlamente.

Ako kresťanský demokrat som pôsobil vo frakcii Európskej ľudovej strany (EPP), najväčšej v EP. Moja politická formácia sa prejavovala predovšetkým konzervatívnym prístupom v rámci mojej práce v uvedených výboroch tým, že som presadzoval princípy sociálneho trhového hospodárstva, podporu malých a stredných podnikateľov, energetickú bezpečnosť a podporu výskumu, vývoja a inovácií.

V ostatných oblastiach som bol zástancom pozície ochrany ľudskej dôstojnosti, života, podpory tradičnej rodiny a zachovávanía prirodzených kresťanských hodnôt.

Úspešnosť pôsobenia poslanca EP do značnej miery závisí od podpory politickej frakcie. Silná frakcia môže výrazne podporiť iniciatívy poslanca, pokiaľ tento zdieľa jej politickú víziu. Na druhej strane musím priznať, že vo viacerých prípadoch som nepodporil spoločnú pozíciu frakcie, ale ani frakcia nie vždy podporila niektoré moje pozmeňovacie návrhy a iniciatívy.

Vrátim sa však k Vašej otázke. Nie je jednoduché objektívne hodnotiť vlastný prínos pre zviditeľnenie Slovenska v európskych štruktúrach. Obyčajne to hodnotia iní - odborníci, politici či voliči. Cítil som veľkú zodpovednosť a uvedomoval som si, že reprezentujem svoju krajinu, ktorá v tom čase, spolu s ďalšími deviatimi krajinami, vstúpila do EÚ.

Pre nás poslancov z nových členských krajín to bolo o to náročnejšie, že sme nemali žiadne skúsenosti, a bolo sa treba učiť za pochodu. Celý legislatívny proces a ďalšia parlamentná agenda boli vo veľkej väčšine orientované na únióvu problematiku. Samozrejme, tá sa týkala aj Slovenska a všetkých členských krajín. Napriek tomu v štruktúrach EÚ vrátane EP vstupujú do rozhodovacích procesov prevažne národné a politické záujmy.

Ak mám teda hovoriť o prínose mojej práce pre Slovensko, musím spomenúť niektoré svoje iniciatívy, ktoré boli spojené s legislatívnymi aktivitami vo výbore ITRE a vo výbore ECON. Pôsobenie v týchto výboroch odrážalo moje profesionálne znalosti a skúsenosti v oblasti hospodárstva a podpory podnikania. Aj preto moje legislatívne iniciatívy a intervencie smerovali predovšetkým do energetiky, priemyslu, podpory podnikania a výskumu a inovácií.

Slovensko v prístupovom procese do EÚ muselo, na politický nátlak Rakúska a Nemecka, súhlasiť s odstávkou dvoch blokov v jadrovej elektrárni V1 v Jaslovských Bohuniciach, napriek faktu, že oba bloky podľa vyjadrenia Medzinárodnej atómovej agentúry (MAAE) boli úplne bezpečné.

Jednou z mojich prvých aktivít bola intervencia na Európsku komisiu (EK), aby kompenzovala náklady na odstávku spomínaných blokov. V tejto súvislosti EK predložila do EP návrh Implementácie Protokolu č. 9 pre Jadrovú elektrárňu V1 v Jaslovských Bohuniciach, ktorého súčasťou bola finančná kompenzácia nákladov na odstávku. Z pozície spravodajcu k tomuto návrhu sa mi podarilo prostredníctvom pozmeňovacích návrhov navýšiť pôvodný návrh o cca 5 mld. Sk a zároveň zaviazat' EK financovať odstávku aj po roku 2013 v rámci nového finančného rámca (rozpočtu) EÚ.

Podpora jadrovej energetiky zo strany EÚ bola v tom čase minimálna. Na druhej strane silneli politické ataky poslancov zo starých členských krajín, hlavne zo strany frakcie Zelených, ktorých cieľom bolo v EÚ úplne eliminovať výrobu elektriny z jadra. Spolu s viacerými poslancami z nových členských krajín vo výbore ITRE som sa preto podieľal na podpore vzniku Európskeho jadrového fóra so sídlom (striedavo) v Bratislave a Prahe, na zasadaniach ktorého som sa aj aktívne zúčastňoval.

Svoje aktivity v tejto oblasti som rozvíjal aj ako člen Európskeho energetického fóra so sídlom v Bruseli.

Ako tieňový spravodajca za frakciu Európskej ľudovej strany som dôsledne podporoval pozíciu Slovenska pri schvaľovaní tzv. 3. Energetického balíčka, ktorý mal za úlohu ďalej liberalizovať jednotný európsky energetický trh, zabezpečiť nezávislosť národných regulátorov (môj pozmeňovací návrh o Účinnom a efektívnom oddelení vertikálne štruktúrovaných energetických spoločností).

Napriek podpore pozície Slovenska som bol značným kritikom tzv. Klimaticko-energetického balíčka EÚ, ktorého cieľmi bolo znižovať objem emisií CO₂ do roku 2020, zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov a zaviesť systém obchodovania s emisiami (ETS). Bolo zrejmé, a súčasnosť to potvrdzuje, že prehnane ambiciózne ciele ohľadom znižovania objemu emisií CO₂, zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov a zavedenia systému obchodovania s emisiami poškodzujú záujmy členských krajín, zvyšujú ceny energií a znižujú konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.

Aktívne som sa zasadzoval proti snahám o harmonizáciu základu dane z príjmov právnických osôb a harmonizáciu sadzieb dane z príjmov právnických osôb, čo by prispelo k deformácii podnikateľského prostredia v EÚ a zníženiu konkurencieschopnosti národných ekonomík.

Medzi moje významné agendy v parlamente patrila podpora rozvoja malých a stredných podnikov prostredníctvom ich technologického rozvoja, výskumu a inovácií. Viacerými pozmeňovacími návrhmi v rámci programu Galileo (7. rámcový program pre vedu a výskum)

a programu CIP (rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie) som presadil väčší podiel malých a stredných podnikov na celkovej finančnej podpore.

Vstup Slovenska do Eurozóny som chápal skôr pragmaticky, než aby som bol jeho príliš veľkým fanúšikom. Každý ďalší stupeň integrácie krajiny do štruktúr EÚ totiž uberá časť suverenity členského štátu, v tomto prípade suverenity menovej. Pri konečnom rozhodovaní však bolo treba vziať do úvahy aj silu našej ekonomiky a veľkú hospodársku väzbu na obchodných partnerov v Eurozóne.

Ako spravodajca som viacerými pozmeňovacími návrhmi prispôbil podmienky legislatívy súvisiacej s úpravami pravidiel pre komunikačnú stratégiu pri zavádzaní Eura a rozširovanie Eurozóny v prospech pozície Slovenska. Mimochodom, práve v tomto období sa Slovensko pripravovalo na vstup do Eurozóny. V tejto súvislosti som bol iniciátorom návštevy delegácie Výboru pre hospodárske a menové veci (ECON) na Slovensku, čo tiež prispelo k bezproblémovému procesu zavádzania eura.

Vedeli by ste stručne našim čitateľom priblížiť náročnú prácu europoslanca?

Je pre mňa veľká česť, že som mohol byť medzi prvými slovenskými poslancami Európskeho parlamentu. Ako som už uviedol, začiatky neboli jednoduché. Nebol čas na prípravu, učili sme sa za pochodu, ale vo väčšine prípadov sme cítili aj úprimnú podporu zo strany skúsených kolegov zo starých členských krajín.

V porovnaní s prácou poslanca Národnej rady SR je rozsah prijímanej legislatívy v Európskom parlamente nepomerne vyšší. Je preto potrebné ďaleko väčšie nasadenie a odborná spolupráca s relevantnými inštitúciami, podnikateľskými združeniami a príslušnými ministerstvami. Zasadanie parlamentných výborov sa koná v budove Európskeho parlamentu v Bruseli a zvyčajne trvá dva týždne v mesiaci, tretí týždeň je venovaný zasadaniam politických frakcií a príprave plenárneho zasadnutia. Každý štvrtý týždeň v mesiaci sa v druhom sídle Európskeho parlamentu v Štrasburgu koná plenárne zasadnutie, na ktorom sa rokuje o legislatívnych návrhoch a je spojené s hlasovaním.

Prijímanie legislatívy EÚ je náročný proces. Už len posúdenie obsahu navrhovanej legislatívy vo výboroch zaberá veľmi veľa času, neraz niekoľko mesiacov. Okrem zohľadňovania pozície Slovenska (vlády, resp. príslušných ministerstiev a iných subjektov) je treba brať do úvahy aj stanoviská odborných kruhov, a v neposlednom rade aj politických subjektov. Ďalším krokom je spravidla príprava pozmeňovacích návrhov. Dôležitá je ich konfrontácia a hľadanie podpory v rámci vlastnej frakcie, ale aj v iných politických frakciách. Navyše, práca europoslanca je spojená s náročným cestovaním do Bruselu, Štrasburgu, či iných vzdialených destinácií (výjazdové zasadania výborov v rôznych členských krajinách, účasť na zasadanií medziparlamentných delegácií a pod.). Okrem toho sú v programe europoslancov aj časté odborné stretnutia s lobistami, odborné konferencie, semináre a iné, zväčšia politické podujatia doma a v zahraničí.

Venujete sa v súčasnosti v politickom živote otázkam európskej integrácie?

V súčasnosti sa už politicky priamo neangažujem. Neznamená to, že nesledujem politický vývoj doma, EÚ alebo v globálnom rámci. Politici a občania viacerých nečlenských krajín považujú budúce členstvo svojej krajiny v EÚ za jednoduchý spôsob zabezpečenia rýchleho

hospodárskeho rastu, vyššej zamestnanosti a zlepšenia životnej úrovne. Nie som si istý, či si dostatočne uvedomujú aj negatívne stránky členstva v EÚ. Pred dvadsiatimi rokmi sme si ani na Slovensku plne neuvedomovali, čo vstupom do tohto zväzku získavame, a čo strácame. Národná a kultúrna identita, kresťanské hodnoty a politická suverenita členských štátov je pre bruselské elity, reprezentujúce často záujmy veľkých krajín, alebo iných vplyvných zoskupení, už neprijateľnou podmienkou. Aj preto je snaha týchto, najmä nemeckých globalizačných elít zrušiť právo veta členských krajín, a tak ich úplne vazalsky podriadiť svojim federalizačným záujmom. Mnohé vlády im, žiaľ, svojou servilnou politikou nahrávajú. Nesúhlas či neuposlušnosť sa hodnotí ako tzv. porušenie zásad „právneho štátu“ a z toho vyplývajúca hrozba zastavenia platieb z eurofondov a iných postihov. Myslím si, že je najvyšší čas, aby sa členské krajiny strednej a východnej Európy postavili na odpor voči tejto tichej totalite a požadovali úplnú revíziu Lisabonskej zmluvy.

Myslíte si, že súčasné smerovanie Európskej únie má budúcnosť?

Záleží na tom, ako budú členské krajiny, predovšetkým tie nové, schopné čeliť takýmto federalizačným snahám. Ak sa naplnia ciele progresívnych liberálov v prospech plnej politickej integrácie, Európska únia sa stane žiaľom neslobodných národov. Niečo na spôsob Rakúsko-Uhorskeho impéria, len s ďaleko sofistikovanejším spôsobom oslabovania národnej a kultúrnej identity a relativizovania prirodzených kresťanských hodnôt. Vytváranie multikultúrneho prostredia prostredníctvom programovaného prílivu ekonomických migrantov, vnucovanie kultúry smrti a LGBTI ideológie je novou nebezpečnou paradigmou našej doby.

Myslíte si, že súčasná politická garnitúra bude súčinná pri naplňaní cieľov Európskej únie?

Bol som zástancom Európskej únie ako zväzku slobodných suverénnych krajín a národov s cieľom vzájomnej ekonomickej spolupráce, solidarity a súdržnosti. Lisabonská zmluva (ako poslanec EP som ju nepodporil) a súčasné globalizačné a federalistické snahy tento koncept totálne likvidujú. Verím však, že súčasné a nové politické garnitúry v členských krajinách nájdu dostatok odvahy a súdržnosti k nastoleniu nového kurzu Európskej únie - návratu k pôvodným myšlienkam a hodnotám otcov zakladateľov, k únii Európy národov.

Ako vnímate aktivity slovenských europoslancov, ktoré sú diametrálne odlišné, čo nie je dobrou vizitkou pre Slovensko ?

Nechcem ich tu menovať, no mnohí slovenskí europoslanci uprednostňujú svoje ideologické a politické záujmy pred hodnotovými záujmami vlastnej krajiny, vlastného národa. Pronárodný prístup sa často chápe ako niečo politicky nekorektné a automaticky sa spája s extrémizmom. Zvlášť u mladých politikov badať nedostatok národného povedomia a patriotizmu, čo je zrejme dôsledkom vplyvu globalizačného progresivizmu, ktorý sa presadil vo verejnom a akademickom prostredí. Výsledkom pôsobenia takto „uvedomelých“ poslancov sú ich rýdzo politické iniciatívy a intervencie na pôde Európskeho parlamentu proti vládnej garnitúre, ktorá dostala mandát od vlastných občanov. Neuvedomujú si, že vnútropolitické problémy demokratickej krajiny sa majú riešiť výhradne vo vlastnej krajine na úrovni národného parlamentu. Neuvedomujú si, že nimi vyvolané prípadné sankcie EÚ voči Slovensku budú škodiť hlavne ich spoluobčanom. Nie je to dobrá vizitka pre Slovensko, ale aj pre nich samých.

Myslíte si, že budúce rozširovanie Európskej únie o nové štáty sa stretne s pozitívnou odozvou aj v iných členských štátoch?

Žijeme veľmi turbulentnú dobu. Geopolitická situácia je veľmi zložitá. Svet je poznačený globálnymi hrozbami. Sme svedkami negatívnych dopadov klimatických zmien, pandémie Covid, ale aj tragédie vojenských konfliktov na Ukrajine a v iných častiach zeme. Rastie politické napätie medzi veľmocami, čo prispelo k multipolárnemu usporiadaniu sveta. Ak k tomu pridáme nelichotivú ekonomickú situáciu, predovšetkým v Európe, ktorá je odrazom často neadekvátnych reakcií globálnych politických elít na vyššie uvedené hrozby, skorú integráciu nových krajín do EÚ je len ťažko predpokladať.

Čo by ste poradili budúcim europoslancom ako skúsený politik a bývalý europoslanec?

Budem veľmi stručný. Bol by som rád, ak by si zobrali k srdcu slogan: „*Čo je dobré pre tradičnú rodinu, je dobré pre krajinu a musí byť dobré aj pre Úniu*“. Je v tom zakódovaný princíp spoločného dobra, solidarity, subsidiarity ako aj princíp ochrany ľudskej dôstojnosti a zachovania prirodzených hodnôt.

Vážený pán Ing. J. Hudacký, ďakujeme Vám pekne za Vaše úprimné slová a verím, že budeme aj naďalej spolupracovať.

Recenzia

Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa

Bednáríková, N.: Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2022. 142 s. ISBN 978-80-572-0249-3.

V publikácii „*Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa*“ autorka Nikoleta Bednáríková uvádza čitateľa do problematiky marketingu v špecifickom ponímaní a to v rámci ľudských zdrojov a celkovo personálneho manažmentu. Autorka má tak ambíciu predstaviť problematiku, ktorá aktuálne nie je výrazne spracovaná a má tak snahu prezentovať, ako prezentuje, „úplne nový pohľad na teóriu a prax personálnych činností“ v riešenej problematike.

Publikácia poskytuje podľa slov samotnej autorky ucelený prehľad a snahu priblížiť čitateľovi „nástroje, ciele, funkcie a novodobé trendy marketingu ľudských zdrojov ako výnimočnej substancie na zabezpečenie optimálneho počtu, štruktúry a kvality zamestnancov v harmónii s aktuálnymi a budúcimi potrebami organizácie,“ v špecifických podmienkach organizácií verejnej správy na Slovensku a tým pochopenie vnútorných procesov marketingu ľudských zdrojov, čo otvára zamestnávateľom nové možnosti budovania si mena, stať sa žiadaným na trhu práce a tým získať možnosť vyberať si z najlepších.

Publikácia na 142 stranách, rozdelených do trinástich kapitol, aj prostredníctvom 31 obrázkov prezentuje čitateľovi komplexné spracovanie poznatkov z oblasti marketingu ľudských zdrojov. Už samotné názvy kapitol priťahujú čitateľa, ktorý sleduje súčasné dianie v oblasti marketingu, ale i verejnej správy.

Úvodná kapitola poskytuje čitateľom východiskové teoretické poznatky problematiky marketingu ľudských zdrojov a vysvetlenie prepojenia marketingu ľudských zdrojov s tradičným marketingom a personálnym manažmentom. V druhej nadväzujúcej kapitole prináša vysvetlenie základných pojmov a funkcií v rámci riešenej problematiky. Konkrétne nástroje marketingu predstavuje v kapitole tretej, pričom sa zameriava nie len na nové nástroje, ale i na možnosť znovuobjavenia už existujúcich nástrojov marketingu, personálnej práce, riadenia ľudských zdrojov a podnikového manažmentu, ako napríklad „redesign pracovného miesta“, „downsizing“ (znižovanie počtu pracovných miest), „outplacement“, „rightsizing“ (optimalizácia počtu pracovných miest), alebo „outsourcing“. Neopomína ani možnosť „empowermentu“, ako takého nástroja marketingu ľudských zdrojov, ktorý predstavuje istú formu posilňovania právomoci pracovnej sily, či „employer branding“ čo je fenomén, alebo nástroj marketingu ľudských zdrojov, ktorý predstavuje definovanie, diferencovanie a mnohostrannú podporu „signálov“, ktoré podnik smeruje k súčasným, no predovšetkým potenciálnym resp. budúcim zamestnancom.

Štvrtá kapitola je zameraná na problematiku interného vs. externého marketingu ľudských zdrojov, ktorý smerom navonok zabezpečuje úlohy súvisiace nie len so snahou vyhľadať a získať tých najvhodnejších kandidátov, resp. potenciálnych zamestnancov, na obsadenie pracovného miesta, ale i budovanie značky zamestnávateľa Employer Brand, vytváranie atraktivity pracovného miesta, čo najvhodnejšie cielenie náborových kampaní a následne ich

realizácia na externom trhu práce a smerom dovnútra v snahe získať a udržať kvalitné ľudské zdroje a pracovnú silu, ktorá bude pre organizáciu prínosom.

V piatej kapitole definuje marketingový mix vs. mix marketingu ľudských zdrojov a šiesta kapitola je venovaná problematike motivácie zamestnancov a teórii pracovnej motivácie, ako jedeného zo základných predpokladov úspešnosti a efektívnej výkonnosti ľudí v pracovnom procese.

Základom je - podľa autorky - vytváranie a rozvíjanie motivačných procesov a pracovného prostredia, ktoré dokážu dopomôcť k tomu, aby jednotliví zamestnanci dosahovali výsledky, ktoré by zodpovedali očakávaniam manažmentu. Autorka sa pokúsila o definovanie jej významu, nakoľko predstavuje významné prepojenie s oblasťami ako tendencie, čím v značnej miere ovplyvňujú chod organizácie, preto je pracovná spokojnosť dôležitou súčasťou marketingu ľudských zdrojov.

Mimoriadne užitočné jadro publikácie predstavuje siedma kapitola, ktorá je venovaná personálnemu plánovaniu. Plánovanie ľudských zdrojov, personálne plánovanie alebo plánovanie pracovníkov býva podľa autorky realizované preto, aby sa efektívnejšie dosahovali podnikové ciele tým, že sa predvída vývoj. Manažment si stanovuje nové ciele a vykonáva všetky potrebné opatrenia na to, aby boli všetky podnikové úlohy zabezpečené adekvátnou pracovnou silou.

Autori vedeckých a odborných publikácií, študenti, ale najmä odborná verejnosť a zamestnávateľia ocenia ôsmu kapitolu venovanú získavaniu zamestnancov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa. Autorka tu upozorňuje a zamestnávateľia budú súhlasiť, že kvalitná pracovná sila zohráva v procese dosahovania podnikových cieľov dôležitú úlohu. Predstavuje konkurenčnú výhodu, a práve preto sú činnosti ako vyhľadávanie, získavanie a výber zamestnancov nanajvyš dôležité a patria medzi prvoradé aktivity personálneho manažmentu a marketingu ľudských zdrojov. Podieľajú sa na tom koľko, akých a v akom časovom horizonte bude mať organizácia k dispozícii zamestnancov. Autorka sa v tejto kapitole podrobne venuje stanovovaniu podmienok získavania zamestnancov, čo nielenže zaujme, ale ozrejmi čitateľovi súčasné trendy v oblasti procesu získavania zamestnancov.

Rovnako deviatka kapitola zameraná na výber zamestnancov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa plynule nadväzuje a ponúka vysvetlenie procesu výberu zamestnancov ako kľúčovej fázy budovania pracovného potenciálu v organizácii.

V ďalšej kapitole autorka pridáva proces pracovnej adaptácie a jeho význam a celú publikáciu uzatvára spracovaním problematiky špecifik marketingu ľudských zdrojov vo verejnej správe, či vplyvu špecifických podmienok kríz (napr. pandémie Covid-19) na marketing ľudských zdrojov. Musíme len súhlasiť s tvrdením autorky v závere, že „Využitím poznatkov z tradičného marketingu a zaužívaných postupov personálneho manažmentu dokážeme začlenením nových moderných prvkov marketingu ľudských zdrojov získať výhodu atraktívneho zamestnávateľa, a tým minimalizovať problémy pri získavaní a nábore tých najvhodnejších uchádzačov o zamestnanie. Zabezpečenie optimálnej kvalitatívnej a kvantitatívnej štruktúry zamestnancov urýchli proces získavania konkurenčnej výhody, vodcovstva na trhu i dosahovania cieľov organizácie.“

Publikácia je písaná jasným a zrozumiteľným spôsobom, doplnená podnetnými ilustráciami. Záujemcovia o danú problematiku môžu čerpať z bohatého bibliografického aparátu. Celkovo

môžeme konštatovať, že ide o veľmi kreatívnu publikáciu obsahujúcu nové poznatky a prístupy, ktorú možno odporučiť širokému spektru používateľov, študentom, autorom odborných a vedeckých publikácií, ale aj odbornej verejnosti, a najmä zamestnávateľom.

Literatúra:

Bednáriková, N.: Marketing ľudských zdrojov ako súčasť budovania značky zamestnávateľa. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2022. 142 s. ISBN 978-80-572-0249-3.

Doc. PhDr. Andrea Čajková, PhD.
UCM v Trnave

Rezension

der Übersetzung der wissenschaftlichen kollektiven Monografie Dejiny Nemcov na Spiši / Geschichte der Deutschen in der Zips

Autoren Furmaník, M., Kučerová, M., Staňová Michalková, M. a Števík, M.

Die slowakische Geschichtsschreibung hat der Thematik der deutschen Minderheit in der Zips, aber auch in der Slowakei insgesamt, zuletzt große Aufmerksamkeit gewidmet. Heute können wir mit großer Bewunderung und großem Respekt vermerken, dass im Jahr 2023 eine wissenschaftliche kollektive Monografie mit dem Titel *Geschichte der Deutschen in der Zips* der Autoren Furmaník, M., Kučerová, M., Staňová Michalková, M. und Števík, M. erschienen ist (ISBN 978-80-85173-42-0). Die auf Slowakisch verfasste Monografie wurde zeitnah ins Deutsche übersetzt. Beide Fassungen erschienen gleichzeitig. Die Autoren dieser wissenschaftlichen Veröffentlichung mit einem Umfang von 392 Seiten stützen sich auf mehr als 1.500 Quellen. Es ist eine spannende, aber anspruchsvolle Lektüre, die sich an ein breites Fachpublikum und auch an ein interessiertes slowakisches und deutsches Laienpublikum richtet. Die Publikation beschäftigt sich mit dem Thema der Kolonisation der Zips durch die Deutschen vom 12. Jahrhundert bis zur Gegenwart. Gründe für die deutsche Besiedelung waren der Bevölkerungsrückgang nach den Mongoleneinfällen, Bodenschätze und gute Bedingungen für die Landwirtschaft im Poprader Becken. Die Publikation beschreibt aufschlussreich die Bedingungen und Privilegien der deutschen Kolonisatoren, die mit heutigen Privilegien im Zuge der Globalisierung vergleichbar sind, sowie die Benachteiligung der einheimischen slowakischen Bevölkerung.

Die Veröffentlichung der Monografie wurde vom *Fonds zur Förderung der Kultur nationaler Minderheiten* finanziell unterstützt. Das Buch ist sehr professionell und eingängig geschrieben und in einem entsprechenden Sprachstil gehalten, wobei sich die Autoren bemühen, die Geschichte der deutschen Minderheit in der Region so realistisch wie möglich darzustellen. Der Verdienst dieser Publikation besteht darin, dass der Leser in fachgerechter Form eine Reihe interessanter Informationen aus dem gesamten Querschnitt der Geschichte der Zipser Deutschen und Persönlichkeiten erhält, die in der Landwirtschaft, im Bergbau, in der metallverarbeitenden Industrie lebten, arbeiteten und tätig waren und so zum Wohlstand der Zipser Städte beitrugen. Diese Volksgruppe, die stark proungarisch eingestellt war, trug im Laufe der Jahrhunderte wesentlich zur kulturellen, wirtschaftlichen und politischen Entwicklung der Zips bei. Obwohl die Zipser Deutschen heute eine kleine Gruppe im Vergleich zu ihrer Zahl in der Vergangenheit sind, ist es wichtig, sich an ihre historische Bedeutung zu erinnern, denn ohne die Ansiedlung der Deutschen in der Zips wäre die Zips nicht so, wie wir sie heute kennen. Die wissenschaftliche kollektive Monografie zeichnet ein gelungenes Bild der deutschen Volksgruppe in der Zips aus der Sicht der Autoren und ihrer Auswahl der verfügbaren historischen Dokumente. Die Arbeit ist chronologisch geordnet, die Darstellung stützt sich auf interdisziplinäre Zusammenhänge.

Die vorliegende deutsche Übersetzung der Monografie ist hochprofessionell und kompetent. Die Fremdsprache, in unserem Fall Deutsch, ist ein Vermittlungsinstrument und gibt die kulturspezifischen Nuancen wieder, die im Originaltext der Monografie dargestellt sind. Die Übersetzer dieses anspruchsvollen wissenschaftlichen Textes, Jarmila Wefersová und Hans

Wefers, sind Vermittler zwischen den Kulturen und Experten sowohl für sprachliche als auch für interkulturelle Kommunikation.

Die Übersetzerin Dozentin Ing. Jarmila Wefersová, PhD. gehört zu den Persönlichkeiten, denen es nie an wissenschaftlicher Finesse gefehlt hat. In der slowakischen akademischen Welt ist sie als Universitätsdozentin bekannt, die jahrelang Fachunterricht in deutscher Sprache an der Fakultät für Management der Comenius-Universität in Bratislava erteilt hat. Gerade diese Kenntnisse im Bereich des internationalen Managements und ihre Erfahrung garantieren eine qualitativ hochwertige fachliche Übersetzung. Dr. Hans Wefers war auch lange Zeit an der Fakultät für Management der Comenius-Universität in Bratislava tätig und unterrichtete fachspezifische Themen in deutscher Sprache und trug damit zur Erhöhung des Standards bei der Fachausbildung und der Wissensvermittlung bei. Professionelles Übersetzen ist eine Bereicherung für jede nationale Kultur, trägt zu ihrer Entwicklung bei und ist ein Zeichen für die kulturelle Mündigkeit und Reife einer Nation. Die deutsche Fassung des Buches ist eine hervorragende Übersetzung, die mit einem Gespür für die Normen der deutschen Sprache und die Standards der Fachsprache sowie für die Konventionen des rezipierenden soziokulturellen Milieus die Intention des Originals adäquat wiedergibt.

Den Autoren der Übersetzung ist es gelungen, den semantischen Kern des Textes zu erfassen und mit geeigneten Ausdrucksmitteln Phänomene, Prozesse und Zusammenhänge zu benennen, die die Entwicklungsgeschichte des Lebens der Deutschen in der Zips betreffen. Die deutsche Übersetzung ist von gleichem Wert wie das slowakische Original und eignet sich ebenfalls als zuverlässiges Material für Wissenschaft und Forschung. Die Übersetzer verfügen über ein breites Spektrum an Bildung, praktischer Erfahrung, Gefühl und Sinn für die Arbeit mit dieser Art von Text. Die hohe Kompetenz der Übersetzer bei den sprachlichen Lösungen ist Ausdruck ihrer Fähigkeit, die sprachlichen und kulturellen Möglichkeiten des Originals widerzuspiegeln, wobei sie die sprachlichen und soziokulturellen Möglichkeiten der Zielumgebung weitestgehend berücksichtigen und nutzen. Die Übersetzung der wissenschaftlichen Monografie spiegelt wider, wie die Übersetzer die Ideen der Autoren wahrnehmen; in vielen Fällen haben sie sich mit den Autoren über Fachbegriffe ausgetauscht, um den Grundsatz der Zuverlässigkeit zu wahren und die Authentizität des Originals nicht zu verändern.

Das erste Kapitel der Monografie beschreibt die Anfänge der Ansiedlung der deutschen Minderheit in der Zips. Das zweite Kapitel analysiert in einem umfassenderen Kontext die Lebensverhältnisse der Zipser Deutschen, die zusammen mit der ungarischen Elite das Wirtschaftsleben der Zips dominierten, vom 12. Jahrhundert bis zum Jahr 1918. Das dritte Kapitel der Monografie beschäftigt sich mit der Geschichte der Zipser Deutschen seit 1918, ihrer Ablehnung der Ersten Tschechoslowakischen Republik, bis in die Gegenwart, d.h. bis 2023. Im vierten Kapitel gehts es um bedeutende Persönlichkeiten aus den Reihen der deutschen Minderheit, wie z.B. Johannes Henkel, Gašpar Hain, Johann Brokoff und viele andere, die durch ihre Tätigkeit zur Entwicklung der Zipser Region beigetragen haben. Im fünften Kapitel der wissenschaftlichen Monografie analysiert die Autorin das Leben der Deutschen in der Zips aus ethnografischer Sicht. Sie befasst sich mit ihrer Volkstracht, ihren Wohnverhältnissen, Bräuchen und Traditionen, die aufgrund der wechselseitigen Assimilierung teilweise mit den slowakischen Traditionen identisch sind. Die Monografie wird durch Fotos, Karten und andere Dokumente ergänzt, die das Leben der deutschen Minderheit in der Zips wahrheitsgetreu dokumentieren, wodurch der Text der Monografie noch an Aussagekraft gewinnt.

Jarmila Wefersová und Hans Wefers haben wesentlich dazu beigetragen, dass sowohl die in der Slowakei lebenden Zipser Deutschen als auch ihre in Deutschland lebenden Nachkommen sowie die gesamte Fachwelt der Historiker im deutschsprachigen Raum, einen enormen Informationszuwachs zu Geschichte und Leben der Zipser Deutschen in deutscher Sprache zu verzeichnen haben. Zweifellos wird dieses Buch auch zum bibliografischen Apparat für deutsche Historiker, Forscher, Sprachwissenschaftler und Übersetzer gehören.

Bratislava, 10.1.2024

prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD.

Recenzia na preklad vedeckej kolektívnej monografie

Dejiny Nemcov na Spiši

Geschichte der Deutschen in der Zips

autorov Furmaníka, M., Kučerovej, M., Staňovej Michalkovej, M. a Števíka, M.

Problematike nemeckej menšiny na Spiši, ale aj na celom Slovensku venovala slovenská historiografia v súčasnosti nemalú pozornosť. Dnes môžeme s veľkým obdivom a úctou povedať, že uzrela svetlo sveta vedecká kolektívna monografia s názvom Dejiny Nemcov na Spiši/ Geschichte der Deutschen in der Zips od autorov Furmaníka, M., Kučerovej, M., Staňovej Michalkovej, M. a Števíka, M., vydaná v roku 2023 (ISBN 978-80-85173-42-0). Daná monografia bola preložená do nemeckého jazyka. Autori tejto vedeckej publikácie, ktorá má 372 strán sa odvolávajú na viac ako 1500 zdrojov. Ide o pútavé ale náročné čítanie určené širokému okruhu odbornej a aj čiastočne laickej slovenskej ako i nemeckej verejnosti. Publikácia sa zaoberá témou kolonizácie Nemcov na Spiši od 12. storočia po súčasnosť. Dôvodmi kolonizácie bol úbytok obyvateľstva po mongolských vpádoch, náleziská nerastných surovín a dobré podmienky pre poľnohospodárstvo v nížine rieky Poprad. Publikácia uvádza zaujímavé podmienky a privilégia pre nemeckých kolonizátorov, ktoré sú identické s privilégiami v súčasnosti v podmienkach dnešnej globalizácie, ako aj obmedzenia pôvodného slovenského obyvateľstva.

Vydanie vedeckej monografie finančne podporil Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Dielo je napísané veľmi odborne a pútavo a vhodným jazykovým štýlom, pričom autori sa snažia sprostredkovať čo najreálnejšie históriu nemeckej menšiny žijúcej v tomto regióne. Prínosom predmetnej publikácie je, že čitateľ dostáva odbornou formou viacero zaujímavých informácií z celého prierezu dejín spišských Nemcov a osobností, ktoré žili, pracovali a zaoberali sa poľnohospodárstvom, baníctvom, venovali sa kovospracujúcemu priemyslu, čím prispievali k prosperite spišských miest. Táto komunita, ktorá bola silno prouhorská, sa počas stáročí zásadným spôsobom podieľala na kultúrnom, hospodárskom a politickom rozvoji Spiša. Hoci dnes spišských Nemcov tvorí menej početná skupina v porovnaní s ich počtom v minulosti, je dôležité pripomenúť si ich historický význam, pretože ak by nebolo kolonizácie Nemcov na Spiši, Spiš by nebol takým, aký ho poznáme dnes. Vedecká kolektívna monografia je ukážkou obrazu nemeckej komunity Spiša z pohľadu autorov a ich výberu dostupných historických dokumentov. Dielo je zoradené chronologicky v kontexte doby, výstup je založený na interdisciplinárnych súvislostiach.

Prvý nemecký preklad vedeckej monografie je vysoko profesionálny a odborný. Cudzí jazyk v našom prípade nemecký jazyk je komunikačným prostriedkom a vystihuje potrebné nuansy kultúrnych špecifik prezentovaných v texte originálu vedeckej kolektívnej monografie. Prekladatelia náročného vedeckého textu Jarmila Wefersová a Hans Wefers sú mediátormi medzi kultúrami a expertmi na jazykovú, ale aj interkultúrnu komunikáciu.

Prekladateľka doc. Ing. Jarmila Wefersová, PhD. patrí k osobnostiam, ktorým nikdy nechýbala profesijná noblesa. V slovenskom akademickom svete je známa ako vysokoškolská učiteľka, ktorá vyučovala niekoľko rokov v nemeckom jazyku odborné predmety na Fakulte managementu Univerzity Komenského v Bratislave. Práve aj tieto poznatky z oblasti medzinárodného managementu a jej skúsenosti sú zárukou kvalitného odborného prekladu. Dr. Hans Wefers tak isto dlhodobo pôsobil na Fakulte managementu Univerzity Komenského

v Bratislave a vyučoval odborné predmety v nemeckom jazyku, čím prospel k zvyšovaniu odborného vzdelávania a poznania. Odborný preklad je obohatením každej národnej kultúry, prispieva k jej rozvoju, je znakom kultúrnej vyspelosti a zrelosti národa. Nemecká verzia knižného diela je vynikajúci preklad, ktorý so zmyslom pre normy nemeckého jazyka a zásady odborného jazykového štýlu a konvencie prijímajúceho sociokultúrneho prostredia, adekvátne reflektuje intenciu originálu. Autori prekladu dešifrovali sémantické jadro textu a ekvivalentnými výrazovými prostriedkami pomenovali javy, procesy a súvislosti, ktoré sa dotýkajú histórie vývoja života spišských Nemcov na Spiši na Slovensku. Nemecký preklad má ekvivalentnú výpovednú hodnotu a možno ho použiť aj ako spoľahlivý materiál pre rozvoj vedy a poznania. Monografia je výsledkom detailného skúmania historických prameňov a súvislostí, biografiách osobností. Prekladatelia museli správne pochopiť realie rôznych období, aby správnymi pojmami v nemeckom jazyku vystihli dané javy a skutočnosti. Prekladatelia dbali na významovú presnosť a pridržiavali sa striktnie originálneho textu v slovenskom jazyku. Pri prekladateľoch badať širokospektrálnu erudíciu, praktické skúsenosti, cit a zmysel pre prácu s takýmto druhom textu. Vysoká kvalifikovanosť štylistických rozhodnutí prekladateľov je prejavom ich schopnosti reflektovať jazykové a kultúrne možnosti originálu s využitím čo najširších jazykových a spoločensko-kultúrnych možností cieľového prostredia. Preklad vedeckej monografie je odrazom toho, ako prekladatelia vnímajú myšlienky autorov, pričom mnoho krát konzultovali s autormi odbornú terminológiu, aby neporušili zásadu úplnosti a aby nenarušili celistvosť originálu. Súčasťou prekladateľskej práce bola kontrola preloženého textu diela a bola zameraná na kontrolu viet a odsekov, so zreteľom na porovnanie originálu s prekladom, najmä, aby neboli vynechané určité state originálu. Následne bola kontrolovaná logická a dejová následnosť textu.

Prvá kapitola vedeckej monografie popisuje začiatky osídlenia nemeckej menšiny na Spiši. V druhej kapitole sú analyzované v širších súvislostiach fakty o živote Nemcov na Spiši od 12. storočia do roku 1918, ktorí patrili k uhorským elitám hospodárskeho života na Spiši. Tretia kapitola vedeckej monografie je zameraná na skúmanie života spišských Nemcov od roku 1918, ich odmietanie 1. Československej republiky, až po súčasnosť, t. j. do roku 2023. V štvrtej kapitole autori monografie popisujú významné osobnosti patriace do nemeckej menšiny, akými bezpochyby boli Johannes Henkel, Gašpar Hain, Johann Brokoff a mnoho ďalších, ktorí sa svojou činnosťou zaslúžili o rozvoj spišského regiónu. V piatej kapitole vedeckej monografie autorka analyzuje život Nemcov na Spiši z etnografického hľadiska. Zamerala sa na ich ľudový odev, bývanie, zvyky a tradície, ktoré sú čiastočne identické so slovenskými tradíciami, vzhľadom na obojstrannú asimiláciu. Vedecká monografia je doplnená fotografiami, mapkami a inými faktografickými dátami, ktoré dokumentujú pravdivo život nemeckej menšiny na Spiši, čo dodáva vedeckej monografii väčšiu vypovedaciu schopnosť.

Práve Jarmila Wefersová a Hans Wefers sa veľkou mierou zaslúžili o to, aby si informácie o histórii, živote spišských Nemcov mohli osvojiť spišskí Nemci žijúci na Slovensku ako i ich potomkovia žijúci v Nemecku v nemeckom jazyku a celá odborná komunita historikov v nemecky hovoriacich krajinách. Niet pochyb o tom, že toto dané knižné dielo sa stane aj súčasťou bibliografického aparátu pre nemeckých historikov, vedcov, jazykovedcov a prekladateľov.

V Bratislave 10.1.2024

prof. JUDr. Daniela Nováčková, PhD.
Slovenská asociácia európskych štúdií